شعریمیز بو گون

ناصر داوران

ساهر و اوختای آذربایجان شعرینده بیر دؤنوش نقطه ی دیرله ر. ساهر شعرین کلاسیک دورومون پوزوب، پوئزیامیزی سربست لییه دوغرو یؤنه لتدی. بونونلا برابر، دانیشیق دیلین و یئنی مضمون لاری شعریمیزده نمایش ائتدیرمه یه چالیشدی.
اوختای ساهرین سنت له ره قارشی چیخیشینی کامل له شدیردی. شعریمیزین ده رین لییه دوغرو دئوریلمه سینی ته مه ل له ندیردی. یئنی باخیش گه تیردی شعریمیزه. آذربایجان مدرن شعری اونونلا دوغدو. اوختای ین بو اؤزه للیکده شعری چوخ اولماسا دا، یول آچدی پوئزیامیزین مدرن له شمه سینه. یعنی مدرن شعریمیز قیلینج لا، کلاشینکف لا، مبارزه ایله باشلادی. ادبی دیلیمیزین جیلیز لیغینا رغماً، زحمت آدام لارینین قورتولوشویلا ملیتیمیزین و کیم لیییمیزین قورونماسی گه ره کلی لییی یئنی دوغموش مدرن شعریمیزین مرام نامه سی مؤوقعینی تاپدی.
اوختای دان سونرا شعار چی لیق قاباردی و دیلین تئخنیکالی ایش وئریمی، سادالانمیش و تک آنلاملی دیلین قاتی لیغیندا آوازیدی.
سونرا انقلاب اولدو، سونرا محاربه باشلاندی و شعریمیزین رئال حیاتین که له کؤتورلویون داشیماقدا، آددا ـ بوددا تشبث له رده ن آرتیق مدرن تجربه سی اولمادی. آنجاق ایتیب باتمادی پارتیزان شاعرین ایزی. یئتمیش له ره ده ک پوئزیامیزدا گؤزه گه لیم ده بیشیک له ر اولماسا دا، یئنی سه س له ر گئت گئده چوخالیر. باشقا باخیش لی گه نج شاعرله ر، عمومیت له ملیت چی لیک شعاری له مدرن ایش له ره یؤنه لیر له ر. عهده چی لیک پوئزیامیزی ترک ائتمیر،
یعنی مدرنیزمین لیبرالیستی فلسفه ده ن آلدیغی فردیت چی لیک و انسانین چالپاشیق دونیادا یالقیزجا بوراخیلماسی پوئزیامیزا یول آچا بیلمیر. بیزیم مدرن شعریمیزین اؤزه للیک له رینده ن بیری ده اؤزه ل جمعیتیمیزده ن قایناقلانان همین مسأله دیر. آنجاق اوختای ین شعیر مضمونونو اولوشدوران خلقی لیک له ملیت چی لیک یئرین وئریر بیر یؤنلولویه گه نج شعریمیزده. کئچمیشده کی بیرلیک پوزولور، بعضاَ ادبی ترورلار دا باش وئریر. بئله بئله یارامازلیق لار گؤره بیله جه ییمیز ایش له رین قاباغین آلیر بعضاَ. تجربه له ر آمما ده رین له شمه کده. زامان کئچدیکجه یوکسه ک سویه لی شعیرله رین سایی آرتیر. آز حجملی دفترله ر یئنی کیفیت له ایشیق اوزو گؤرور اوردا بوردا. تنقیدچی لیین بوش یئری قاباریق لا گؤزه چارپیر. یئنی تئوریک اثرله ر یاییلمالی دیر. تئوری یه مسلح اولمایان تنقید چی نین گؤردویو ایش نقصان سیز اولمایاجاق یقین. آختاریش لار چوخالیر، ادبی نظریه له ری عمومیت له فارس دیلینده یازیلان و همین دیله چئوریله ن کتاب لاردان اؤیره نمه لی ییک. تورکجه میزده یئری بوشدور بو کیمی اثرله رین. بونولا بئله بعضی تنقیدی مقاله له ر ده رگی له رده و سایت لاردا یئنی احوال روحیه داشییاراق یاییلیر و ادبی ـ تنقیدی دارتیشمالارا باعث اولور. بو مقاله له رین ایلک تنقیدی تجربه له ر اولدوغونا گؤره آخسارلیق لاری چوخ اولسا دا، گونئی آذربایجان شعرینده یئنی بیر جیغیر آچدیق لارینا شبهه یوخ.
سونرا مدرن شعریمیز له برابر، پست مدرن شعریمیزین بایراغی دا اسمه یه باشلادی. یئنی چی گه نج شاعرله رین بیر سیراسی بو یؤنته می ایزله دیله ر. بو شاعرله رین بیر طرف ده ن تئوریک بیلیم له رینین آزلیغی، دیگر طرف ده ن ایسه دونیا پست مدرن شعری له ایلگی له رینین دایازلیغی اونلارین یارادیجیلیق لارینی ائتکی له ییر. بیزیم پست مدرن شعریمیز، هه له باخمایاراق دونیا پست مدرن دوشونجه سینین انسان لارین معروض قالدیغی چه تین لیک له ره لاقید اولماسینا، اجتماعی ـ ادبی پرنسیپ له رین هامی سینا اعتناسیزلیق لا یاناشیب، ادبی دیلیمیزی ده ایسته مه ده ن و بیلمه ده ن بایاغی لیغا یؤنه لدیر. بیر پارا یامان یوووزلاری، یاراماز سؤزله ری شعریمیزه آشیلایاراق، عمومیت له آنلاشیلمیش ادبی معیار دیلیمیزی پوزور. بیر گون تبریز دانیشیغینین کئشیبینده دورور، بیر گون زنجان دئییمین قورویور، بیر گون ده استانبول تورکجه سین.
منجه مصلحت اساسیندا دانیشیلمایان هر سؤزون قایناغی انسان لارین دونیا گؤروشودور. ائله پست مدرن شعری ده بئله دیر. لاکن گه نج شاعرله ریمیزه گه لدیکده، اونلارین چوخو هر شئی ده ن اول یئنی لیک وورغونودورلار و بو چوخ دا سئویندیریجی دیر. ائله باخیش لارین تفاوتلی اولماسی دا سئویندیریجی دیر؛ سئویندیریجی دئییل، گه ره کلی دیر. انسان لارین فرقلی طبیعت له رینی یامسی لایان بونجا مختلف ژانرلی شعیر دفتر له ریمیز بلکه ده حیاتین اؤزه ل لیک له رینه گوزگو توتور. بیزیم آوانگارد شعریمیزین گلوباللاشمیش پارلاق گه له جه یی ده، بیر بیریمیزی ائشیتمه یی باجارا بیلسه ک ایه ر، همین رنگارنگ لیک له رده ن دوغاجاق.

دونیا شاعری
عبدالوهاب البیاتی
(۱۹۲۶-۱۹۹۹)

حسن ایلدیریم

سئوگیم اؤزومدن بؤیوک
سئوگیم دونیادان اولودور.
چونکی من
یوخسول عاشیق‌لرین رؤیاسینین
شاهی یام.
چونکی من
غریب لرین، سورگون‌لرین- اؤنجولو،
پناهی یام.

«عبدالوهاب البیاتی» معاصر عرب شعری‌نین گؤرکملی نماینده‌لریندن بیری‌دیر. او، معاصر عرب شعرینی اؤز باجاریغی و یارادیجیلیق قابلیتی ایله دونیا شعری سویه‌سینه قالدیرمیش و اونو معاصر حیاتلا، معاصر انسانین معنوییاتی و ایستکلری ایله آهنگدار سسلندیره بیلمیشدیر. دونیا شعری‌نین عرب بوغازلی، عرب نفسلی، گوجلو بیر قولونون آپاریجیلارینین و قوروجولارینین بیری ده البیاتی‌دیر.
البیاتی ایللر اوزونو اؤلکه‌لری، شهرلری بیر قاچقین و سورگون کیمی دولاشمیش، عرب خالقینین هابئله، بوتون انسانلیغین، محروم‌لارین، مظلوم‌لارین آغری- آجیلارینی اوره‌یینده گزدیرمیشدیر، آمما بو سیخینتیلارا، عذابلارا دؤزموش، حیات تجربه لرینی زنگین‌لشدیرمیش و یارادیجیلیق ایمکانلارینی گئنیش‌لندیرمیشدیر. عرب مدنیتی‌نی دونیا مدنیتینه جالاق وورارق، دونیانین مدنی اوغور و نائلیت‌لرینی، تجربه‌لرینی منیمسه‌یرک، اؤز صنعتینی مین بیر بولاقدان (خالق‌لار بولاغیندان) سوواریب و اونلاری عرب مدنیتینه آشیلامیشدیر. میللی بیچیمده، میللی بویالارلا بزنمیش، دونیا صنعتینین سویه‌سینده، اثرلر یاراتمیشدیر و بئله‌لیکله تکجه عرب خالقینین دئییل، دونیا خالق‌لارینین شاعری اولموشدور. ایندی، آرتـیق البیاتی‌نین دونیا شعرینده اؤز یئری، اؤز دیری واردیر.
«عبدالوهاب البیاتی»نین حیاتی و یارادیجیلیغیلا باغلی دونیانین بیر چوخ دیلینده، - او جومله‌دن آذربایجان دیلینده- اونلارجا کیتاب، یوزلرجه مقاله یازیلیب و یازیلماقدادیر. هابئله، اونون بیر چوخ شعری نغمه‌لنیب و عرب خالقینین میللی ماهنیلارینا چئوریلمیشدیر. عئینی حالدا اونون شعرلری اوزه‌رینده دونیا سویه‌لی موسیقی بسته‌لری ده یارانمیش‌دیر. میثال اوچون، مشهور شوروی بسته‌کاری اوسپنسکی موسیقی‌ده یوکسک درجه‌لی دوقتورلوق عونوانی‌نین «وطن رؤیاسی» آدلانان اثری اوچون قازانمیشدیر. بو اثر البیاتی‌نین سیلسیله شعرلری اوزه‌رینده بسته‌لنمیش‌دیر.
البیاتی ۱۹۲۶- دا باغداد شهرینده دوغولموش ۱۹۹۹- دا دمشق‌ده دونیاسینی دییشمیشدیر. اوشاقلیق، یئنی‌یئتمه‌لیک ایللرینی دوغما شهرینده یاشامیش و ۱۹۵۰-ده باغداد دانیشگاهیندان عرب ادبییاتـیندا لیسانس آلدیقدان سونرا

موعللیم‌لیکله مشغول اولموشدور. ائله او ایللرده اؤلکه‌سینده گئدن مبارزه‌نین سیرالارینا قوشولموش، یولداشلاریلا بیرلیکده «یئنی مدنیت» آدلی درگی بوراخمیشدیر. نوری السعید عیراق حاکیمی‌نین امنییت مأمورلارینین تضییقی و یوروشو نتیجه‌سینده ۱۹۵۴ده یوردونو ترک ائتمیش و «بیروت»ا کؤچموشدور. بیر مدت‌دن سونرا میصرده مطبوعاتی فعالییتی آردینی توتموشدور. ۱۹۵۸ انقلابیندان سونرا وطنه دؤنموش و اؤلکه‌سی‌نین مدنیت تمثیلچی‌سی عونوانیندا موسکووایا گؤندریلمیشدیر و یئنه بیر مدتدن سونرا وظیفه‌سینی بوراخیب، موسکووا دانیشگاهیندا عرب دیلی و ادبیاتینی تدریس ائتمیشدیر. موسکووا ایللرینده دونیانین بیر چوخ یازیچی و شاعرلریله گؤروشموش، او جومله‌دن ناظیم حیکمت‌له تانیش و دوست اولموشدور.

شاعر بیر قاچقین و کؤچگون کیمی دونیانین بیر چوخ شهرلری و اؤلکه‌لری، او جومله‌دن: آلمانیا، میصیر، ایسپانیا، سوریا، لوبنان، شوروی و...ده یاشامیشدیر.

الاهرام روزنامه‌سی‌نین مشهور یازیچیسی عبدالعزیز شرف، شاعر حاققیندا گؤزل بیر کیتاب یازمیشدیر. او یازیسینین بیر یئرینده «عبدالوهاب البیاتی»نین صورتینی، سیماسینی بئله جانلاندیرماغا جان آتمیشدیر: «قدیم بینالار کیمی اونون اوزونده قم ایزی وار. تاریخین عظمتی‌له، اسکی بینالارین قدیم‌لییی بیر- بیرینه قووشاندا انسان اوره‌یینده نسه بیر کدر حیسّی اویادان کیمی اونونلا قارشیلاشاندا من بیر حیسّ کئچیردیم. اونون اوزونو زحمتله، آغری و کدرین یوغرولماسیندان تؤره‌نن بیر قوبار توزو بوروموشدور. آخی او بیزیم اوچون قاچقین‌لارین، سورگون‌لرین عزیز یادگاریدیر. اونون باشینی یوموشاق و اینجه چال توکلر بزه‌میشدیر. آغ تئللرله قارا تئللر بیری‌نین یانیندا ائله نظام‌لا دوزولموشدور کی، اونلارین بیر- بیرینی تامام‌لاماسی و بیر- بیرینی گؤزل‌لشدیرمه‌سی، اونون ساچلارینا ایلاهی بیر یاراشیق و گؤزل‌لیک باغیشلامیشدیر. او گؤزل باش, آریق، آنجاق محکم گؤوده‌سی اوستونده مغرور و قودرتلی گؤرونوردو. سانکی فرعونلارین محتشم بورجلارینین گؤرکمینی آندیریردی. باخیش‌لاریم اونون اوزونده سورونورکن بیر آنداجا اونون گؤزلرینده‌کی بیر آنلیق‌جا گولومسه‌مه‌سینی سئچیر، او گولومسه‌مه بیر آن ایچینده پارلاییر و سؤنور و منه ائله گلیر کی، او آنجاق موقددس بیر تیمثال‌دیر...»

البیاتی‌نین عرب شعری اوزه‌رینده‌کی تأثیری چوخ گؤروملو و گوجلودور. چونکی اونون شخصی حیاتی، عرب خالقینین اجتماعی- سییاسی و هابئله معنوی حیاتیلا سیخ باغلیدیر. اودور کی، هارادا عرب دونیاسیندان، عرب معنویاتیندان، عرب ادبیاتی و صنعتیندن سؤز گئدیر، البیاتی اورادا حاضیردیر. بیر ده کی، البیاتی اؤزو یئنی بیر سس‌دیر. و او یئنی سس عربین معنوی دونیاسینا داخیل اولموشدور. عرب بوغازیندا سسله‌نن، عرب دیلی ایله سؤیله‌نن یئنی دونیانین: عدالت، دوستلوق، قارداشلیق، صلح و سعادت اوغروندا مبارزه‌سی‌نین عکس صداسیدیر.

البیاتی تکجه مضمون و محتوا باخیمیندان دئییل، شعری‌نین دیلی، ایفاده‌سی، توخونوشو، قورولوشو و... عرب شعرینه یئنی‌لیک گتیرمیشدیر. مشهور عرب عالیمی، ادبیات‌شوناس دوقتور «احسان عباس» «البیاتی و یئنی عرب شعری» کیتابیندا یازیر: «... او زامان کی، دویدو سؤز (کلمه) عرب دیلینده قورو، یالخی و جان‌سیزدیر، چالیشدی کی، سؤزه یئنی‌دن حیات باغیشلاسین و بونو باجارا بیلدی. سؤزه بیر نقّاش پرده‌سی بیچیمینده موختلیف معنا چالارلاری، سؤزآلتی دویوم‌لار، یوزوم‌لار، تداعی‌لی آنیم‌لار یوکله‌دی کی، او معنالار بیر یئره ییغیشاندا لفظی (سس و حرف پرده‌سینی) ییرتیب و تصویرین اؤزونو جانلی شکیلده جیلوه‌لندیره بیلدی...».

اونون دونیا باخیشی دا شعرده یئنی‌دیر. او باخیش اؤتری، بیریؤنلو و عادی باخیش دئییل. چوخ مرکب، فلسفی و بدیعی باخیش‌دیر. فلسفه‌نین، بدیعی‌لیین و آرزولارین بیر یئره قوووشدوغو و یئنی بیر موقعیت یاراتدیغی بیر باخیش‌دیر. او معاصر صنعت تئکنیکاسی اوسلوب‌لاریندان، یوکسک بدیعی سویه‌لی شعر قوروجولوغوندان یارارلانیب و عرب شعرینده تام معنادا یئنی بیر شعر اوسلوبو یارادا بیلدی. بو اوسلوب تکجه عرب شعرینده دئییل، عئینی حالدا معاصر دونیا شعرینده ده البیاتی اوسلوبو آدلانا بیلر. محی‌الدین صبحی، عرب ادبیات‌شوناسی، یازیر: «او ایندی‌دن دئییل، دونن‌دن دونیایا باخان شاعردیر. ایندینی کئچیب، کئچمیشی یئنی‌لشدیرمک، البیاتی اوسلوبونون عمده سجییه‌لریندن بیری، بلکه یارادیجیلیغینین باشلیجا خصوصیتی‌دیر. دئمک اولار کی، او دونن‌لردن بو گونلره، صاباحلارا بویلانیب باخان و گؤردوکلری شاعرلیک رؤیالارینی یوزان شاعردیر».

اوستاد شفیعی کدکنی عبدالوهاب البیاتی شعری‌نین اساس جوهرینی، مایاسینی کؤچری‌لیکله معنالاندیریر. گؤرکملی عالیم یازیر: «... البیاتی دایما سفرده‌دیر. زامان سفری، مکان سفری. اونون بو سفرلری بوتون تاریخی و دونیانی اؤزونده جمع‌لشدیریر و اونلاری قاپساییر. بئله کی، تاریخ و دونیا اونون وطنینه چئوریلیر. بو وطنده شاعر یئنه ده نه ایسه گؤزله‌ییر. انتظاردادیر. اونون بیر چوخ اثری‌نین اساس موضوعوسو آختاریش‌دیر. شاعرین حیاتی بونونلا معنالانیر، آختاریش، دئمک البیاتی حیاتینین اؤزودور...».

بو فیکری باشقا بیر عرب شاعری، البیاتی ایله سویو بیر آرخا گئتمه‌ین شاعر، انسی الحاج بیروت‌دا نشر اولونان «شعر» درگی‌سینده بئله تصدیق‌له‌ییر: «... بو هفته من بیر چوخ شهره عیراقدان، فلیسطین‌دن توتموش مارسی، شیکاگو، چین، تهران، سوریه،

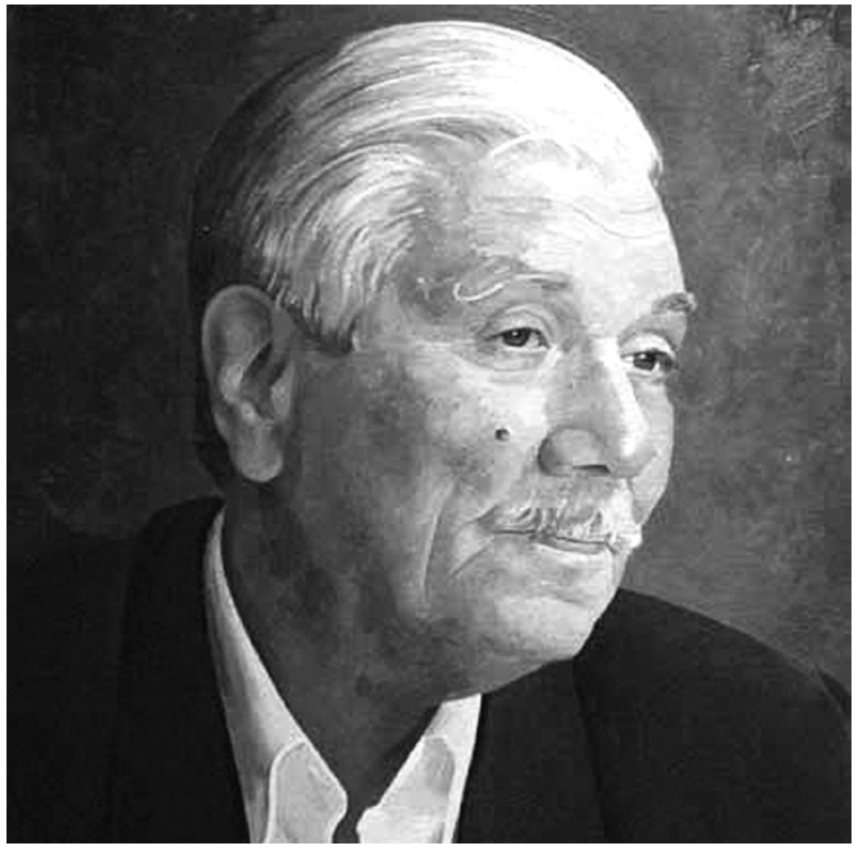

تونس، مراکش، الجزایره سفر ائتدیم. اوره‌ییم ایسته‌ییردی کی، «ورشو»دا داها چوخ قالیم. منیم بو سفرلریم البیاتی‌نین شعرلری‌نین قانادیلا باش توتا بیلمیشدیر. البیاتی‌نین شعرلرینده‌کی دونیوی‌لیک، عمومی‌لیک قووه‌سی چوخ گوجلودور. اونون شعرلری‌نین عطری، راییحه‌سی، سنی شیمالی آفریقایا، چینه چکیب آپاردی.- آز دا اولسا- سن ده بو اؤلکه‌لرین آب- هاواسی ایله نفس آلیرسان. بو «عبدالوهاب البیاتی»نین سییاسی و اجتماعی قاورایشی، دونیا گؤروشو، دونیا دویومو، دوشونوشون محصولودور. او زنگین مدنیته مالیک شاعردیر. عئینی حالدا اونون تخیل گوجو، تأثیر دایره‌سی، شعرلرینده‌کی تصویرلرین توتارلیغی چوخ بؤیوک و یوکسک درجه‌ده‌دیر. بو دا اونون یارادیجیلیق قووه‌سیندن، شعری‌نین ماهییتیندن آسیلیدیر».

بؤیوک ناظیم حیکمت، البیاتی‌نین ۱۹۶۳- ده موسکووادا، روسجا, نشر اولونان «یاشیل آی» آدلی سئچیلمیش‌لری حاققیندا یازدیغی کیچیک آمما چوخ دولغون یازیسیندا- قئید ائدیم کی، بو یازی ناظیم حیکمتین اؤلوموندن ایکی‌جه گون قاباق یازیلمیش‌دیر و اونون سون یازیسیدیر- دئییر: «... البیاتی حقیقی شاعردیر. دویغو و دوشونجه‌سینی سؤز اویونلاری ایله دئییل، آچیق، آیدین بیر صنعت دیلی ایله اوخوجوسونا چاتدیران شاعردیر. او شعر هر آخیمیندان بیر پای گؤتورن، دب‌ده اولماغا جان آتان شاعرلر سیراسیندا دئییلدیر. بیروت، موسکووا، میصیر و باشقا یئرلرده اونون شعرلرینی بیلن‌لره، اوخویانلارا و اونا قارشی سئوگی و محبّت بسله‌ین آدام‌لارا چوخ راست‌لاشمیشام. منیم اونون شعرلرینده چوخ خوشلادیغیم و بیه‌ندییم جهتلردن بیری بودور کی، اونون سییاسی شعرلرینده بئله انسان اوره‌یینه یول تاپان، اونو اوخشایان بیر صمیمی‌لیک و دوغمالیق, بیر سئوگی و اینام پای وار. بو دا اونون اورک یانغیسی و حیات سئوگی‌سیندن دوغور...»

سؤزومو اولو شاعرین سؤزلری ایله بیتیرمک ایسته‌ییرم. تکجه بونو علاوه ائتمه‌لی‌یم کی، او جیسمن بو دونیادان کؤچسه ده، آنجاق یئنه شعرلری ایله خالقینین دونیانین عذابینی چکمک‌ده‌دیر. اونون شعرلرینی اوخویارکن منه ائله گلیر کی، بو شعرلر تزه یازیلیب، هله مرکبی قورومابیب. منجه اصیل صنعت اثری، حقیقی شعر بئله اولمالیدیر. بو اوزدن ده بیز البیاتی‌نی اؤز دوغما شاعریمیز کیمی سئوه بیلریک: «... اگر اصحاب- ی کهف- قرآن- ی کریم‌ده گلدییی کیمی- بیر معجزه انتظاری ایله اویوموشلار، من ده بیر معجزه انتظاری ایله دایما آختاریشدا، یوروشده اولموشام. یاندیردیغیم اودلاری سؤنمه‌یه قویمامیشام. بئله‌دیر کی، منیم جیسمی و روحی حوجئیره‌لریم همیشه انتظارلا دولموشدور. نئجه توخوم تورپاغین قوینوندا انتظاردادیر کی، هاچان‌سا تورپاغی یاریب، جوجریب، بوی آتیب و دونیا ایشیغینی قوجاقلایاجاق. من ده اؤز گونشیمین انتظاریندایام...».

■ وطنیم!

آواره‌لییم گؤزلرین اوچوندور.
یالقیزلیغیم گؤزلرین اوچوندور.
بو قارا دؤنرگه‌ده
گؤزله‌ییرم.
قارا توفانلار یاتا،
قاسیرغالار سوسا،
ماوی گؤیلرین آچیلا.
دوشمانلارینین گورو
اؤولادلارینین یورد یئری
وطنیم منیم!-

■ اوشاقلار و باهار

اؤلو گوزلری کیمی
تیکیلی قالمیش بغداد یولونا
اوشاقلارین باهار سوراقلی آغلار گوزلری:
یوردوموزا باهار گلمیش
چیچک‌سیز، کپنک‌سیز باهار
قاییتمیش یئنه ده بو چوللره، دوزلره.
ایندی بوردا
بو شهرین شرابلاری
اؤلن‌لرین گؤز یاشیندان، اوشاقلارین آل قانیندان
سالینیر.
یول- یولاغی باغلی قالمیش
بو شهرین مئیدانیندا
چارمیخا چکیلیر، هر سحر گونش
ایندی بغداد شهرینده
شن‌لیک‌سیز، سئوینج‌سیز بوز گونلری
قارشی‌لاییر اوشاقلار.
سانما کی، باهار گلیب
دوغما یوردون چوللرینه، دوزونه،
ایندی بوردا
اؤلولر اوچون
نه چیچک، نه کپنک، نه گؤز یاشی وار.
فقط اوزوسویوق تورپاغا گومولور اونلار
اوشاقلارین اوزونون قاچمیش قانی
چیله‌نیب قیزاریر گویلریمیزده
سنین کؤز دولو، عذاب دولو گؤزلرین کیمی.
-
کوللره بله‌نیب شاختالاردا قوورولوب
دونوزلارین، قوردلارین تاپداغیندا
ازیلن توخوم!
جوجر، جوجر...
قوی سندن توره‌سین
چیچکلر، کپنکلر، مئشه‌لر.
عنوان
گؤزلریمی اویدولار
چیخارتدیلار.
قاش داشینا آدینی قازدیغیم اوزویومو.
بارماغیمدان اوزدولر.
کؤکسومو ده یاردیلار،
اوره‌ییمده تکجه سنی آرادیلار،
گزدیلر.
گولومسه‌یه- گولوسه‌یه دئدیم...
او، اوردادیر
دان اولدوزوندا!
خالقیم اوچون ماهنی
من, بوردا، یالقیزجا
چکیلمیشم چارمیخا
سویقونچولار، ییرتیجی‌لار
چئینه‌ییرلر اتیمی.
ای سئوگیمین آتشی
ای سئویملی میللتیم.
من بوردا، یالقیزجا.
چکیلمیشم چارمیخا
اوشاقلار تالاییرلار بوستانیمی
آهیلار داشلاییرلار جانیمی
آمما
اولدوزلارا قوجاق آچمیش
کؤلگه‌مه باخ
گؤرورسنمی، نئجه سیلیر غم توزونو
اوزوندن؟
دوغما یوردو دوستاغینا چئوریله‌نیم
قاپی‌لاری دوین گونشه ساری بویلانیب گوله‌نیم:
میللتیم منیم.
یالقیزلیغیمدا من ده
بو قانلی کؤینه‌ییمله
او یورغون گؤزلریندن یوخولاری سیله‌رم
ای سئوگیمین آتشی
ای سئویملی میللتیم.

■ سورگونده اؤلن

سورگونده اؤلن،
شهید اؤلر، شهید اولار،
جیسمینی،
تورپاق سئوگی‌له آلار قوینونا.
روحو،
گونشه ساری اوچان قوشون
جیلدینه گیره‌ر.
گوندوزلری
دان اولدوزو تک
گیزلی- گیزلی ایشیقلیقدا اریییر،
اؤلن‌لرین دیاریندان
دیری‌لرین دیارینا آخیب گلر،
گؤز یاشلاریندا
دینجه‌لر
و قوشلارین نغمه‌سی تک
اویویار
ماوی‌لیینده گؤیلرین.

صاندیقچاداکی بایاتی لاریمیز

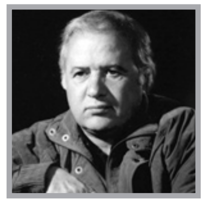

میر علی سید سلامت

من آشیغام داغ یئری/ آران یئری، داغ یئری/ داغی داغ اوسته ووردون/ هئچ قالمادی داغ یئری
آشیق ولی عبدی

بایاتی تورک خالق لارینین اته دولموش، بوی بوخونلو، نازلی شعر ژانرلاریندان بیری دیر و اوقدر اسکی تاریخه مالک دیر کی اونون عؤمرو تورک خالق لارینین عؤمرویله ایلگی ده گؤرمک اولار.
بو شعر فورماسی آنیمیستی دونیا گؤروشویله میدانا چیخیر و همین دؤورون اؤنملی حادثه لرینین بیان لارینی دا اؤزویله داشیییر. ۱۲۰۰۰ ایل دونیا گؤروشونده، بیر بؤلگوده ... اون ایک مین ایل دؤرد حصه یه بؤلونور و هر حصه ۳۰۰۰ ایل زمانا شامل دیر. هر حصه بیر «گاه، قات، قاس» آدلانیر. بیرینجی گاه مینوی و تانری لارا حصر اولونان بیر گاهدان عبارت دیر.
ایکینجی گاه (دوگاه) یارانیش «گاه»یندان عبارت دیر. بو گاهدا ایلک انسان، مقدس اینک، «گون، آی، اولدوز، گؤی، یئر، دنیز» خئییرلی بیتگی لر (مثلاً گول ...) و خئییرلی حیوان لار (مثلاً بولبول ...)، یارانیر و بو گاهدا هر کس اؤز مشقی نی و اؤز مدرسه سینی کئچیریر و یئر اوزو جنته چئوریلیر.
اوچونجو گاه، اهریمنین ایشیق اؤلکه سینه یوروشو ایله باشلانیر. اوچونجو گاهین حادثه لری هم «گاه»لار اساسیندا و هم مین ایل لیک لر اساسیندا، الده وار. کل حدثه بوندان عبارتدیر کی اهریمن اولجه یوروشونو قورولموش جنته، بیتگی لر عالمینه یئریدیر. قورولموش جنتی، باغلارین خزه ل ائتمه سی له پوزور. خئییرلی بیتگی و خئییرلی حیوانلاری محو ائتمک له قادر اولور اوچونجو گاهین سون چاغلاریندا ایلک انسان و مقدس اینه یی یاندیرسین.
مین ایل لیک لر بیانی هر شئی دن اول بایاتی لاردا گلیب. بایاتی شعر فورماسی دؤرد مصراعلی، یئددی یا سککیز هجالی بیر قه لیب دن عبارتدیر. هر هجا مین ایلین سیموولودور. سککیز هجالی شعرلر آشیق یارادیجیلیغی، آنئمیستی دونیا گؤروشونده، دوگاه بیانیندا، گرایلی فورماسیله اوست ـ اوسته دوشور. سککیز هجالی بایاتیلاریمیز آز یاییلیب، آمما یئددی هجالی بایاتیلار سینه دن سینه یه یاییلیب و سینه لره یاتیب.
سککیز و دوققوز هجالی بایاتیلارین میداندا اولمادیغینا گؤره، سککیز و دوققوزونجو مین ایل لیبین بیانی دا قالماییب. ائله یئددی هجا ایله هم مضمون و هم ایفا نحوه سینده بو مین ایل لیک لرین حادثه لرینی بیان ائدیب. هر اسکی بایاتی دا بیرینجی مصراع ایکی حصه دن تشکیل اولور.

الف. بایاتی نین کل موضوسونون خلاصه سی
ب. بیر خطاب اوخویان یا دانیشانین طرفیندن. بو خطاب، من آشیغام ...، عزیزینم ...، ائلچی نم ... کیمی سؤزلرله وئریلیر و بونلارین خطابی اولماسیندا هئچ مناقشه یوخدور. بو مدعانی وئریلن اپیزوددا گؤرمک اولار:
■ قاپی چالینیر. قاپی دالیندان سوروشورلار، کیمسن؟
ـ آشیغام ...، عزیزینم ...
■ نییه گلیبسن؟
ـ باغدا گول ... «سانکی بیری تؤوشه یه ـ تؤوشه یه قیسا بیر خبر سؤیله ییر.»

■ سؤزونو دوام ائت!
ـ باغلانمیشدی باغدا گول
■ داها سونرا؟
ـ باشینیز ساغ اولسون، اؤلدوردولر بولبولو / آل قان اولدو باغدا گول.
بو دیالوق بیرینجی مصراعنین وظییفه لرینی، خطابی اولماسینی، دقت له گؤستریر. سؤز بزکلی، ییغجام و فاخر وئریلیر، اؤزو ده تانری یا خطابدیر.
اگر بو خطاب تانری یادیر، اوندا اسکی چاغلاردا بایاتیلار، تانری یا گیلئی لنمه، اونونلا دانیشیق، خصوصی دردلشمه و سایره حساب اولونورموش و بئله بیر خطاب لار، اسکی زمانلاردان تورک خالق لارینا عاید اولوب و رسمیته تانینمیشدی. تاریخ چیلر بئله دئییرلر:
هیتی لر ایلکین تاریخ یازان قوم اولوبلار کی حقیقت ده اونلارین تاریخ یازمالاری، واقعه لرین گزارشی دیر تانری یا.
دئمه لی ییک کی بئله بیر گزارش، شاهلارین کتیبه لریندن علاوه، تانریلار مجمعی نین حربی اورانی نین واسطه سیله، دؤردونجو گاهین حادثه لرینی، ده ده قورقود کتابی نین اوزوندن، تانری لارا وئریلیر. بو گزارش عموم خالق طرفیندن، تانریلارین سؤز دانیشانی نین واسطه سیله تقدیم اولور. ایلک چاغلاردا هر کس اؤز سؤزونو تانری یا، سونرالارٍ ایسه باشقالارینا، بایاتی قه لیبینده دانیشیب. مثلا ایکینجی گاهین یارانیشی لا علاقه ده:
من آشیغام اینجه گول
یاز گتیریر اینجه گول
بولبول مین کتاب اوخور
بیر الیف یازینجا گول
بوردا گول، بولبول الفتی، قورولموش جنت دیر. سانکی لیلی توکان قوروب و مجنون جان ساتماغا حاضردیر.
و غیر تانری یا خطاب:
داغلاردا دار عطری وار
باغاردا بار عطری وار
من اؤلسه م سینه می یومون
سینه مده یار عطری وار
آمما اوچونجو گاهین بیانی مختلف فرصت لرده، اسطوره رده، آوستا و اونا یاخین متن لرده گلیب. بیز اونو یالنیز مین ایل لیک لرله علاقه دار بیانینا گؤره گؤزدن کئچیریریک. هر شئی دن اول بو کی، موسیقایی آنئمیستی آشیق بیانی، جوز به جوز، اصلی کرم داستانیندا وئریلیب. خصوصیله ایلک انسانین و مقدس اینه بین اهریمن الیله یاندیریلماسی، قاباریق شکیلده، یانیق کرمده ساخلانیلیب و کل حادثه اوچونجو گاهدا معلومدور. ایکینجی موسیقایی بیان، موقامات دا، سه گاه (مویه، مایه، مبرقه، عاشق کش)دان عبارت دیر. سه گاهین ایکی حصه سی (مبرقه و عاشق کش) اوست ـ اوستده یانیق کرم ین بیانی نین انکشافی نی داشیییر.

مین ایل لیک لر بیانی کی حتی اسطوره لرده چوخ نادر بیان لارداندير، یالنیز زرتشت آیینینده، «قات»لار ایفاسیندا گلیب و ایندی او ایفالار بیزیم اؤز موسیقی کؤک لریمیز اوستونده، بلکه ده زرتشت چی لیک دن اول، اؤز چاغینا مخصوص اولان «قاتار» (قات + تار) ایفالاریلا، سانباللی شکلینده دوام ائدیر.
هر حالدا بیز اوچونجو گاهین حادثه لرینی مین ایل لیک لره اساساً، بایاتیلاردا، مضمون، فورما و ایفا اساسیندا، خالق صاندیقچاسیندا ساخلامیشیق:
الف. یئددینجی مین ایل لیک قورولموش جنتین پوزولماسی، اهریمنین واسطه سیله، شکسته لر ایفالاریندا، بایاتی قه لیبینده، بو مضمون لا «باغلاردا خز ه ل آغلار»:
من آشیق ورم باغلار
خز ه ل دن ورم باغلار
چیچک یئرینه چوخدان
قارادان ورم باغلار

عزیزینم وای دردیم
وای درمانسیز، وای دردیم
کیم گول اکدی گول دردی
من گول اکدیم وای دردیم

من آشیق دؤشونده گول
بوداغدان دؤشونده گول
قوجا بولبول قان آغلار
یادینا دوشنده گول
ب. سککیزینجیمین ایل لیک بوتون خئییرلی حیوان لارین (او جمله دن بولبولون) اهریمن توسطیله محو اولماسی، اوخشاما ایفاسیلا بایاتی قه لیبینده، بو مضمون لا:
من آشیق باغدا دارا
آچ زولفون باغدا ذارا
بولبولو گولدن اؤترو
چکدیلر باغدا دارا

آشیق باشینا باغلار
زولفون باشینا باغلار
بولبول اؤلدو، گول اؤلدو
قالدی باشینا باغلار

عزیزیم قاناد آغلار
اوخ تیتره ر، قاناد آغلار
بولبول یارالی گئتدی
بویاندی قانا داغلار
ج. دوققوزونجو مین ایل لیک، آغی لار ایفاسیلا بایاتی قه لیبینده، بئله بیر مضمون لارلا:
عزیزینم هارا وار
اوچ، قانادلان، هارا وار
یار باغریمین باشینی
گؤر یانمامیش هارا وار

عزیزینم هرایلار
هر اولدوزلار، هر آی لار
باشیم جلاد الینده
دیلیم منی هرایلار
بایاتی لارین مختلف ایفا نحوه سی و مضمون لاری، اونلارا مین ایل لیک لرین آیینی مراسم ایفا ائتمک قابلیتی بخش ائده رک، کسمه شکسته، شیروان شکسته سی، قارا باغ شکسته سی، اوخشامالار، آغی لار، قاتار ایفالاریندا، هم موسیقی میزده هم مراسم لرده میدان یارادیر و چون تانری یا خطاب دیر، هم کلام، هم موسیقی، هم ده دیل، گوللو، بزکلی، ییغجام و ... آرایا قویولور.
بایاتی لاردا بیرینجی مصراع اوزویون قاشی کیمی پارلاق، گؤرکملی و قاباریق شکیلده بایاتی نین مضمونون تماميله تمثیل ائدیر و اوندا مختلف ادبی صنعت لر (مثلاً جناس، دیله مان و ...) اینجه لیک له ایشله نیر:
من آشیق، اؤزوم نئیلیم
درد ایچره اوزوم نئیلیم
آه چکسم علم یانار
چکمه سم اؤزوم، نئیلیم
بایاتی حجم جه چوخ کیچیک، قه لیب جه داریسقال اولسا دا، دریاجا مضمون لار داشیییر. کئچمیش زامان لاردا، گؤرکملی یارادیجیلیق لار، هم آدلیم ادیب لردن هم ده کوتله دن، الیمیزه گلیب چاتیب. یئر اوزونده چوخلو مشهور عالم لرین، اونون یارادیلیب، توپلانیب، یاییلماسیندا اساسلی رول لاری اولوب.
آشیق یارادیجیلیغیندا، جیغالی شعر، مختلف فورمالاردا (جیغالی تجنیس و ...) ایشله نیب و سونرالار مثلاً مالدارلیق دؤورونده «سایا» شکلینده دیللره دوشوب.
سایا یئددی هجالی، چوخ واختلار دؤرد مصراع لی شعردن عبارتدیر. سایادا بعضاً مصراعلارین سایی چوخ و قافیه ایله ردیف فرقلی اولوبدور:
سایا، سایا، سایادان
دامازلیغی مایادان
بو سایا کیمدن قالیب
آدم آتادان قالیب
آدم آتا گلنده
موسی چوبان اولنده
قیزیل اؤکوز دوراندا
......

ننم او قیزیل قویون
یوللارا دوزول قویون
کسیلمه سین دامازلیق
عمر ائله یوز ایل قویون
مطلبین سونوندا دئمه لی یم کی بایاتی تورک خالق لارینین هئله، میخه یه، گوله بوکولن و هدیه کیمی تقدیم اولان، ائل سؤزودور و دائما بیر مدنیت بایراغی کیمی اسمه کده دیر.

گؤز یاشلاری ایچینده گولن شاعر

دوقتور غلامرضا بوداغی

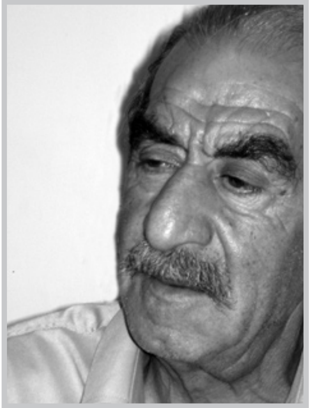

«آشاغیدا گه له ن تنقیدی مقاله، دوقتور غلامرضا بوداغی نین ساتیرا شاعریمیز، یالقیزین چیغیر باغیر آدلی کتابینا یازدیغی اؤن سؤزده ن عبارت دیر».

یالقیزین«جیغان ویغان» آدلی ایلک شعر کتابینی اوخودوقدا، ایستر ایسته مز میرزه جلیلین ملانصرالدین ژورنالیندا پروگرام خاراکترلی بو سؤزلرینی خاطیرلادیم: «ای منیم مسلمان قارداشلاریم، زمانیکه مندن بیر گولمه لی سؤز ائشیدیب آغزینیزی گؤیه آچیب و گؤزلرینیزی یوموب او قدر خا- خا ائدیب گولدونوز کی آز قالدی باغیرساقلارینیز ییرتیلسین و دسمال عوضینه اتک لرینیزایله اوز- گؤزونوزو سیلیب- لعنت شیطانا- دئدینیز او واخت ائله گومان ائتمه یین کی ملانصرالدینه گولورسونوز اگر بیلمک ایسته سه نیز کی کیمین اوستونه گولورسونوز، او واخت قویونوز قاباغینیزا آینانی و دقت ایله باخینیز جمالینیزا.»۱

هئچ شوبهه سیزکی میرزه علی اکبر صابر باشدا اولماقلا ملانصرالدین چی شاعرلر، دیگر طرفدن ایسه گونئی آذربایجاندا، ملاجواد مذنب، میرزه علی معجز شبستری، بایرامعلی عباس زاده (حامبال)، محمدعلی مناف زاده (ثابت)، جبار باغچه بان، میرمهدی اعتماد، بی ریا، حداد و ... کیمی گولگو شاعرلری سیراسیندا لایقلی یئر توتماق سون درجه چتین و مسئولیت لی بیر ایش دیر. بو فطری استعدادلا برابر هم ده بؤیوک امک و فرهاد غیرتی طلب ائدیر. طالع بو سعادتی گونوموزون استعدادلی شاعری یالقیزا بخش ائتمیش و او دا تاریخین اونا اعتبار ائتدیگی بو مقدس امانتی بوتون وار- قوه سی ایله قوروماقدادیر. بئله ده اولمالی دیر، عکس تقدیرده، بوگون شعرلری دیللر ازبری اولان مجید صباغ ایرانی «یالقیز» اولا بیلمزدی.

یالقیزی یالقیز ائدن نه دیر؟ بو سئوالا ییغجام جواب بئله دیر: فطری استعداد، دوغولوب بویا- باشا چاتدیغی محیط و حیات یولو. یالقیزین خمیری گولوشدن یوغرولوب، اؤزو ده محض تبریز گولوشوندن. ساتیریک- یوموریستیک (طنز- فکاهی) مشاهده قابلیتی، روان دیلی اونون طبیعتیندن گلن شئی دیر. بو فطری استعداد تبریزین قدیم محله لریندن اولان منجم ده (چای قیراغیندا)، اونون تلاطم لی و دگیشکن معیشت حیاتیندا اؤز آخارینی تاپمیش و بو گونه قدر چاغلاماقدادیر.

۱۳۱۶- جی ایلده اورتا باب بیر عایله ده دوغولوب بویا- باشا چاتان شاعر ایلک و اورتا تحصیلینی رسمی مکتب لرده، عالی تحصیلاتینی ایسه حیات مکتبینده آلمیشدیر. یئنی یئتمه لیک ایللرینده تهرانا کؤچور و اورادا «خواندنیها» درگی سینده مرتب (حروفچین) ایشله ییر. سونرا اون ایکی ایل اوردودا درجه دار وظیفه سینده چالیشیر و نهایت ملی گولوشوموزون تمل داشی (بینووره سی) اولان تبریز بازاریندا خیردا آل- وئرله مشغول اولور.. و ایندی هله ده کی هله دی بازاردان تام اوزولوشه بیلمه ییب. (البته یالقیز بازاردان ال چکیب، بازار یالقیزدان ال چکمه ییر) شاعر، «ال مزدی» شعرینده معیشت حیاتی ایله باغلی دئییر:

گئتدیم هر ایشه قیلپی منیم قالدی الیمده
هر بیر باجا گؤردوم، سوخولوب، سوزدوم ایلاهی

یالقیز ایلک گنجلیک ایللریندن آرا- سیرا شعیر یازسا دا، جدی و آردیجیل شکلینده ۱۳۶۰- جی ایللردن شعر یازماغا باشلامیشدیر. اونون «دوستلا» آدلی ایلک مطبوع شعری تبریز غزئتلریندن بیرینده ایشیق اوزو گؤرموش و ۱۳۷۶- جی ایلده (جیغان- ویغان) آدلی ایلک شعر توپلوسو چیخانا قدر، شعرلری تبریز مطبوعاتیندا و آرا- سیرا باشقا یئرلرده چاپ اولونموشدور. شاعرین بیر نئچه شعری انگلیس جه یه ترجمه اولوناراق ۱۹۹۷- جی ایلده آمریکادا چاپ اولونموشدور.

یالقیز گولگو شعرلری ایله برابر، بیر سیرا لیریک، رمانتیک و دیداکتیک شعرلرده یازمیش، غزل قصیده، مثنوی، رباعی، دوبیتی، بحر طویل، ملمع، هجا و سربست شعر فورمالاریندا دا اثرلر یاراتمیشدیر. اونون فارس کلاسیک و چاغداش شاعرلریندن ائتدیگی ترجمه لر ده خصوصیله ماراق دوغورور. یالقیزین بیرٍ سیرا خالص لیریک، رمانتیک، تحکیه واری و تربیوی شعرلری اولسادا، او اساساً نئچه دئیرلر آنادان گلمه گولگو شاعری دیر. یالقیز ان عادی گونده لیک مسئله لردن توتموش، تانری، یارادیلیش، عرفان و ... کیمی درین فلسفی مسئله لره قدر ملی گولوش گوزگوسونده جانلاندیرماغی باجاران شاعردیر. یالقیزین یارادیجیلیغیندا جدی لیک له گولوشون وحدتی مهم یئر توتور. اونون شعرلرینده جدی لیک له گولوش ائله سیخ بیرلشمیش و بیربیرینی تماملامیشلارکی اونلاردان هانسی نین هارادان باشلاندیغینی و هارادا بیتدیگینی آیدین لاشدیرماق چتین اولور. بو باخیمدان شاعرین تانری یه خطاباً یازدیغی بیر سیرا شعرلری دقته لایقدیر. «جیغان- ویغان» کتابی نین «مناجات» آدلی ایلک شعرینی خاطیرلایاق. جدی فلسفی بیت لرله باشلانان بو شعر گئت- گئده ائل گولوشو و خالق یومورو آخارینا دوشور. یالقیز دا استادی میرزه علی معجز شبسرتی کیمی تانری یه خطاباً یازدیغی بیر سیرا شعرلرینی فلسفی- یوموریستیک سؤرغولار اساسیندا قورور:

بیر چاره یولو تاپ منه ایستکلی طبیبم
درد دیلیمی، هاممی دان آرتیق قانانیمسان
مندن نه خطا باش وئریب آیا نه گؤروبسن
بیر بئیله نه دن دیر کی بوگون بدگومانیم سان؟
انصافدی بیرین گزدیره سن باشدا عؤمورده
آخیر دئیه سن ایت بو گؤزومدن توکانیم سان؟

یا «فضول بنده» شعرینده:

آی هامی وارلیق کی سنه باغلیدیر
سندن ایلاهی اوره گیم داغلیدیر
سن بو گؤزو وئرمیسن هئی آغلاسین
یا بو اوره ک کی اونو غم داغلاسین

ـ یوموریستیک پلاندا، دردلرینی یارادانا آچیب دانیشان شاعرین سون بیت ده تانری دان عفو دیله مه سی ده یالقیزانه دیر:

لوطف قیلیب عفو ائله شرمنده وی
یالقیز آدیندا بو فضول بنده وی

یالقیز «دونیا خبرگزاری لاری» آدلی شعرینده دوزو- دونیانی توتان یالان خبرلردن و بو یالان لاری کل عالمه یایان کوتله وی اینفورماسیا واسطه لریندن شکایت له نه رک یئنه ده تانری یه اوز توتور:

کر و لال ایستیری ملت لرینی دولت لر
گؤره جک گؤزلری یوخ خلقده آگاه بصری
سنه قوربان اولوم آللاه گؤروسن دونیاده
دوز دئینلر جانینین وار نئجه چوخلو خطری

یالقیزین بیر سیرا شعرلری صیرف مزاح دیرسا دا یارادیجیلغی نین بؤیوک بیر اکثریتی دؤور و محیطیمیزین تام گؤزگوسودور. شاعری «اردبیل»، «فتنه سلمان» و ... کیمی بؤیوک سیاسی- اجتماعی مسئله لر دریندن دوشوندورسه ده، او خالقین گونده لیک معیشت مسئله لریندن یان کئچمیر. کوپن، صندوق قرض الحسنه، احتکار، مارک و دلار بازاری، دله دوز آل- وئرچی لر، مرغ روز و ... یالقیزین گولوش هدفینه چئوریلیر. یالقیزین سیراوی وطنداش (عادی هم وطن) و زحمتکش جماعاتاگولوشو اصلاح ائدیجی و قایغی کش دیرسه ده، زرلی- زوربالارا و ریاکارلارا گولوشو زهرلی و اؤلدوروجودور.

خالقین آغیر گذرانینی داها آغیرلاشدیران، بؤیوردن چیخما سلمان رشدی مسئله سینه گؤز یاشلاری ایچینده گولن شاعر سلمان رشدی یه اوز توتاراق دئییر:

میلیون دُلاردیر خون بهان هر بیر دلار ایران پولو
یوز قیرخ تومن آزاد بازار ایندی دَیَر جانین سنین
یوز قیرخی ضرب ائت میلیونا، حاصل آغیر بیر پول اولار
ال مزدی دور اؤلدورسه کیم تؤکسه یئره قانین سنین

نئچه ایل اؤنجه اردبیلین آیریلیب، آیری ایالت اولماسی شاعری دریندن دوشوندوروب حدّتلندیرمیشدیر:

بیر جانیمدان دورد جان آیریلمیش سالیب جاندان منی
سن ده بیر جان آیریلیرسان جاندان آی جان اردبیل
آیریلیب اورمیّه گئتدی ائیله زنجان بئیله جه
قالدی بیر حسرت منه بیر بوللو حرمان اردبیل
اصل کؤکدن آستارا اؤولاد آذربایجان
هانسی اللر ائیله دی گیلانه احسان اردبیل

جهالت، ساختارکارلیق، مشانلیق و اشیاءپرست لیک یوردون، ائلین آغری آجی لارینی بیرر- بیرر اورتایا قویان شاعرین یارادیجیلیغی نین آپاریجی موضوع لاری دیرلار. دوغرودور بو موضوع لار ایستر ملانصرالدین چی شاعرلر، ایسترسه ده گونئی گولگو شاعرلری نین ده اساس موضوع لاری اولموشلار. آنجاق یالقیزین همین عنعنوی موضوعلارا یئنی و چاغداش مناسبتی، اونو سلف ریندن فرقلندیریر: «جیغان- ویغان» توپلوسوندا «نه دئیرلر» شعری بونا عیانی ثبوتدور. شاعرین کنایه سی فونوندا مشّان عایله لرین خیرداچی و بؤشه وئرن قادینلارین جیلیز قایغی لاری اوستالیقلا وئریلیر:

بیردن ایتیمین قورد دایی سی گلسه سفردن
بیز ائیله مه سک بیر قوزو قوربان نه دئیَرلر؟
دامادیمیزا ائیله مه سک پئشکش آچاری
بیر صفر کیلومترلی پیکان نه دئیرلر؟
بیز عم قیزییه یا توی پایی لیق آلماساق ایندی
بیر تخته پتو مخمل کاشان نه دئیرلر؟

یالقیزا خاصّ بیر مهم جهت ده اونون خالق احوال روحیه و ذوقونا اویغون اولان وزنلردن گئنیش استفاده ائتمه سی ایله یاناشی، هم ده باشقا شاعرلرین ایللردن بری خالق طرفیندن سئویله- سئویله اوخونان شعرلرینه یوموریستیک نظیره لر یازماقدیر. شاعرین «نهضت آباد خاطیره سی» و «سمندیه» شعرلرینین پرده سینده کؤکله نن یوموریستیک نظیره لردیلر. بو ادبی پیریومدان میرزا علی اکبر

صابر و علی نظمی (سئژیم قولو) و باشقالاری دا فایدالانمیشلار. فضولی نین،
آه ائیله دیگیم سرو خرامانیم اوچوندور
قان آغلادیغیم غنچه خندانیم اوچوندور
مطلع لی غزلینه میرزه علی اکبر صابرین،
آه ائیله دیگیم نشئه قلیانین اوچوندور
قان آغلادیغیم قهوه فنجانین اوچوندور
باشلیقلی ساتیریک نظیره سینی یادا سالاق.

بیر قدر اوّل تبریز گولوشوندن سوز آچاراق، یالقیر گولوشونون محض تبریز گولوشو اولدوغونو خاطیرلادیق. ائله سه تبریز گولوشونو خاراکتریزه ائدن باشلیجا جهت لر هانسی لاردیر؟ هر شئی دن اول تبریز پسیخالوگیاسی گولوش هدفینه تبریزلی جه سینه یاناشما. تبریز لطیفه و مثل لریندن بیر باشا یا خود دولایی سیله فایدالانماق، اصیل تبریز سؤز و افاده لریندن یئری گلدیکده یارارلانما و بوتون بونلاری تبریز شیوه سی ایله افاده ائدیب اوخوجویا چاتدیرماق. بونلاردیر تبریز گولوشونون اساس عنصرلری.
یالقیزین اصیل خالق سؤز و افاده لریندن گئنیش استفاده سی هم ده خالق سؤز خزینه سی نین بو نادر اینجی لرینی قوروماق باخیمیندان دا اولدوقجا اهمیتلی دیر. زنگین لکسیکوما مالیک شاعرین شعرلرینده ایشلتدیگی اصیل سؤز و افاده لردن اؤرنک لر: گودازا وئرمک، بارا قویماق، قوتومدان قورودوم، یاغلی الی باشا چکمک، دیشه وورماق، توکان اولماق، سین- سین آراماق، ایتیمین قورد دایی سی، نساقدان دوشمک، الینه توتک وئرمک، آللاه اوزومون اؤرتوگونو وئرسین، شپه قولاق، شَتل آتماق، مَتَله قویماق، توودان دوشمک، تو دابانا، دؤو وئرمک، هاوالانماق، گؤزه مک، چرتمک، رزبه، زومار، هوووخ، ویرنیخماق، قوروشماق، قیپچینماق، پولچوک، یالخی، بیر هِشه، توِوه رک و ... بو افاده و سؤزلرین بعضی لری محض تبریزده ایشله نیر. مثلاً: «آللاه اوزونون اؤرتوگونو وئرسین»، «نساقدان دوشمک»، «تو دابانا»، «هاوالانماق» و ... سون اوتوز- قیرخ ایلده گونده لیک حیاتیمیزا گیرن قیرپاخ ائتمک، قیزدیرماق، جازا قویماق و ... کیمی کوچه- بازار افاده لریندن استفاده، یالقیز گولوشونون تأثیر گوجونو آرتیریر.
یالقیزین شعری بوتون بدیعی مزیت لری ایله یاناشی هم ده یاشادیغی دؤور و محیطیندن بوللو اینفورماسیا وئریر. «ی. م. لوتمان» دئمیشدیر: «پیس شعر اودورکی اینفورماسیا داشیمیر، یاداکی داشیدیغی اینفورماسیا چوخ آز اولور» آنجاق لوتمان قید ائتمیشدیرکی یالنیز صنعتکارلیقلا وئریلن اینفورماسیا دَیَرلی اثر ساییلا بیلر. یالقیز شعری سؤزون حقیقتی معناسیندا لوتمانین قویدوغو بو حاقلی طلبه تام جواب وئریر.
یالقیزام فخر ائدیرم خلقیمیزین شاعری یم
منی درد اهلی تانیر دردینه درمانیمدان

«چیغیر- باغیر» یالقیزین اوخوجولارلا ایکینجی گؤروشودور. «جیغان- ویغان» لا «چیغیر- باغیر» کتابلاری نین آراسیندا دورد ایللیک بیر مسافه دورور و یالقیز بو زامان کسیمینده دایانمادان یازیب، یاراتمیش، موضوع دایره سینی گئنیشلندیره رک گولگو شعر خزینه میزی داها دا زنگین لشدیرمیشدیر. یالقیزین ایکینجی شعر توپلوسو هم ده بو حقیقتی بیر داها تصدیق له ییر کی گونئی آذربایجانی گولگو یومور- ساتیرادان داها گوجلودور. بو میرزه علی معجز شبستری، محمد بی ریا، میرمهدی اعتماددان توتموش یالقیزا قَدَربئله دیر.
یالقیزین ساتیریک- یوموریستیک پلاندا تانری یا تاپینماسی، اونا دردینی سؤیله مه سی، ائله جه ده عرفانی فیکیر و ملاحظه لری اونون یارادیجیلیغیندا خصوصی یئر توتور. «چیغیر- باغیر» کتابیندا «یالقیزانه معراج» پوئماسی باشدا اولماقدا یالقیزین فلسفی- یوموریستیک شعرلری اؤز ذیروه سینه چاتمیشدیر دئمکده هئچ یانیلمیریق.
ائل دردینه درمان تاپماق اوچون یالقیزین دؤیمه دیگی قاپی قالمادی. او حسوس آنلادیغی گوندن لاپ ائله بو سون واختلارا قدر وکیل، وزیر، آغا، حتی رعیّت قاپی سینی دؤیمک نه دی لاپ بئله دابانلیغیندان چیخارتدیسا دا هئچ بیر جواب آلا بیلمه دی. آنجاق یالقیزا دا یالقیز دئیرلر. او یاشی نین و باشی نین بو چاغیندا اول- آخر ایشی نین اوزونو تاپمیش و اوزون بیر روحی- معنوی سئیر و سلوکدان سونرا عرفان دونونا گیره رک، آتالار دئمیشکن یوز ایگیرمی دؤرد مین پیغمبره یالوارینجا بیر آللاها یالوار، دئمیشدیر.
کیم دی بو خلقتی گوندن گونه گوللندیریری
گؤیو گؤی اوسته قالیر گؤیلره میللندیریری
واردیر او من ده وارام باغلیدی بو وارلیق اونا
او من هئیئتده اؤزون عالمه بللندیریری
پای وئریب انسانا اؤز جوهره سیندن ده قاتیب
وئردیگی علم ایله علویّته پیللندیریری
گوللو باغلار حاصیلین پایلیری یالتاقلانانا
تیر- تیکانلی چؤلو ده یالقیزا بئللندیریری

«یالقیزانه معراج» پوئماسی، یالقیزین عرفانی- یوموریستیک یارادیجیلیغی نین ذیروه سی دیر. «ابن دایلاق» دان یارادیجی بیر شکلیده تاثیر له نن شاعرین بو اوغورلو اثری گولگو شعر خزینه میزین پارلاق اینجی لری سیراسینداادیر:
اسرافیل اوجالتدی نفخ تهلیل
گؤیلرده بو سس یاییلدی تکمیل
دود- دود- دودو- دود چالیب خبروار
گؤی اهلینه وئردی ایست- خبردار!
حوری لر ائدیردی گؤیده نای-نای
ال قووزادی ائیله ییبدی بای- بای!

یالقیز اوخوجونو چوخ راحت اله آلا بیلیر. اوخوجونون ان سطحی و بسیط حس لرینی قیدیقلایاراق اونو دیله توتور، اؤز آردینجا چکیر و سونرا چوخ اوستالیقلا زهرلی گولوشونو اونون دامارلارینا یئریدیر. جهالت یالقیزین ان اساس تنقید هدفی دیر. جهالتله مبارزه یالقیزین یارادیجیلیق مرامی و شعرلری نین آنا خطی دیر. میرزه علی اکبر صابرین،
تا گلیریک بیز ده بیر آز آنلایاق
محضر عرفاندا وورور تک صبیر

شعرینی خاطیرلادان «قوروق چی» شعری اؤز فرم و مضمونو اعتباری ایله یالقیزین ان گؤزل شعرلریندن دیر:
سسله دیم دئییم یاتماین دورون گلدی تک صبیر یاتدی تئز هیریم
گؤزلرین ائله شئخ برتدی کی تئز دیدیم دوروم اورتادان جیریم
بیر قوروقچویام ائل سئچیب منی داغدا دورموشام گؤزلریم باخیر
گیرسه کووشنه نابلد سورو قالخاجاق او دم تئزجه هایخیریم

تاریخ بویو خالقیمیزین آزادلیق کئشیگینده دورماسینا، سون یوز ایلده آزادلیق حرکاتی نین اؤنونده گئتمه سینه رغماً، سون واختلار دیلیمیزه و کئچمیشیمیزه خور باخماق، دوز سوز لطیفه لر قوشماق، اوزدن ایراق سریال لار و وئریلیش لر حاضرلاماق ائله گئنیش و سیستیملی مقیاس آلمیشدیرکی حتی شرقی آذربایجان والی سینین دا حاقلی اعتراضینا سبب اولموشدور. بوتون خالقلارین دیل و مدنیّتینه سون درجه سایقیلی اولان شاعر، تاریخه اؤز قیزیل امضاسینی آتان ملتی نین طالعینه طبیعی کی بیگانه قالابیلمز. یالقیز اوره ک آغریسی ایله دئییر:
آییلین ای وطن اؤولادی گلین بیر اؤزوزه
سریال لاردا بو دیل آشکارا لاغ اولمادادیر
ایسته ییرلر کی اویاتماق آدینا یوخلادالار
ایرانین آذری اؤولادی اویاق اولمادادیر

اؤلمه ییب یالقیز هله تورک دیلینه خور باخالار
خائینین باشینا هر لحظه چماق اولمادادیر

یالقیزین گولوش واسطه لری ایچه ری سینده بدیعی تضادلار، مقایسه و قارشیلاشدیرمالار گئنیش یئر توتسا دا، اونون اساس گولوش واسطه سی کنایه اولموشدور.
یالقیزین دیل و افاده واسطه لرینی گرگینجه آچماق آیری جا علمی تدقیقات موضوعسودور. شاعرین سعدی، مولانا، حافظ، صائب تبریزی، پروین اعتصامی و شهریاردان ائتدیگی ترجمه لر ده دقّته لایق دیر. بو کتابدا یالقیزین فارس دیلینده یازدیغی گؤزل ساتیریک- یوموریستیک شعرلری ایله ده تانیش اولوب گؤره جک سینیزکی شاعرین بو شعرلری هئچ ده آنا دیلینده یازدیغی شعرلریندن گئری قالمیر:
مفسلی پشتک زنان آید به ایران غم مخور
خانه احساس شود از بیخ ویران غم مخور
ای دل مسکین که دایم فکر مسکن می کنی
وادی رحمت تو را باشد سرایی امن و دنج
این پریشانی رسد آنجا به پاین غم مخور

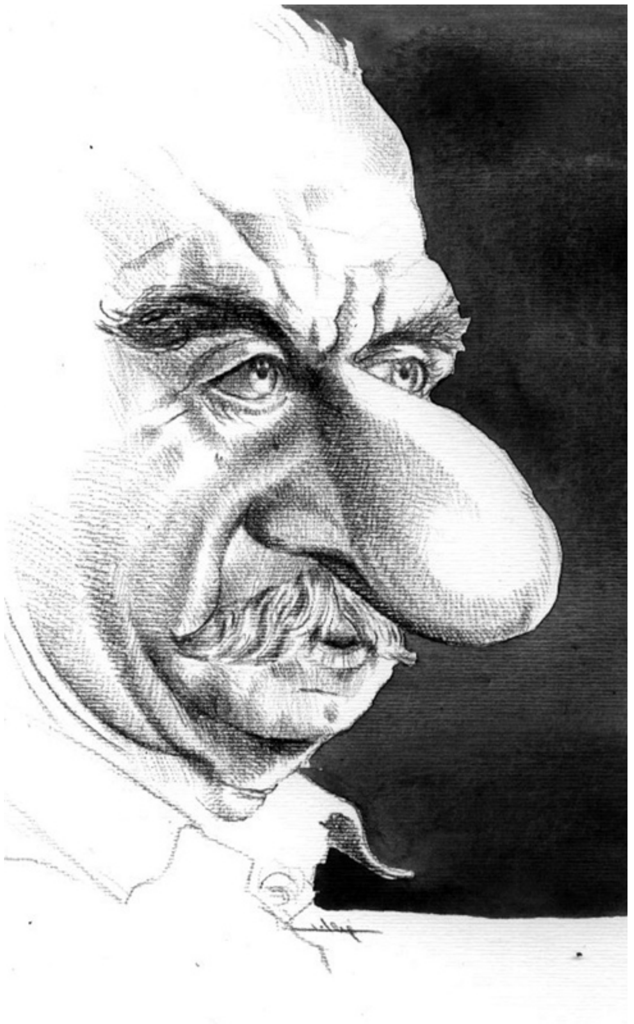

یالقیز عؤمرونون آلتمیش ایلینی آرخادا قویوب. آنجاق گوللرین پاییزدا آچانی دا گؤزل اولور و یالقیز یارادیجیلیغینی یاخیندان ایزله یَن آچیق- آیدین گؤرورکی او یارادیجیلیغینین چیچک لنمه سی دؤورونو یاشاییر.
سون بیر نئچه آیی استثناء ائتسک دئمک اولارکی یالقیزین هر بیر تازا شعرینین ایلک اوخوجولاریندان بیری ده من اولموشام و هر دفعه شاعر دوستومون آختاریشینا، ایتی مشاهده سینه حیران قالمیشام. یالقیزلا چوخ یاخین مناسبتیمیز اولماسینا، اونونلا محرم چالارلی ظرافت لریمیزه باخمایاراق اوندان همیشه احتیاط ائتمیشم. چونکی اود دور، سو دور و یالقیزدیر! بونلارلا ظرافت اولماز. آللاه دشمنی ده یالقیزین لاغیندان قوروسون! و سن دئمه انسان نه دن قورخسا او دا باشینا گلرمیش.
من بو گیریش سؤزونو بیر هفته یه یازماغا یالقیزا سؤز وئردیم، آنجاق ایش ائله گتیردی کی نه آز نه چوخ، دوز دؤرد آی چکدی بو ایش. دوزدور یالقیز بونو چوخ دا اوزومه وورمادی. آنجاق قارداش واللاه قورخورام، قورخورام، قورخورام! من بو گیریش سؤزونو میرزه جلیل بن سؤزلری ایله باشلادیم و اونون سؤزلری ایله ده بیتیرمک ایستردیم. او نوه- نتیجه لرینه اوز توتوب دئمیشدیر:
«آی یوز ایل بوندان سونرا دونیادا یاشایان نوه و نتیجه لریمیز! بلکه یوز ایل بوندان سونرا «ملانصرالدین» ین کهنه لمیش و قات یئمیش ورق لری توزلانمیش و چوروموش کتابلارین ایچیندن چیخیب دوشه الینیزه و اوخویاسینیز! من قورخورام کی، سیز او وعده دئیه سینیزکی- بو رحمتلیک ملانصرالدین بیزیم رحمتلیک بابالاریمیزا بهتان دئییب، چونکی یازدیغی عمل لری هئچ قدیم عصرلرده «گرمانیا»نین چارداق آلتیندا یاشایان ملت لری ده توتمازدیلار- ای خوشبخت نوه و نتیجه لریمیز! قورخورام بئله دئیه سینیز.۲»
و ایندی سیز ای یالقیزین نوه و نتیجه لری...
تبریز- قیش
۱۳۷۹

پاورقی:
۱- ملانصرالدین ژورنالی ۱۹۰۶- نمره ۱
۲- ملانصرالدین ژورنالی ۱۹۰۷- نمره ۷

یئرلی یئرینده اولان گؤزلليکلر

کیان خیاو

...یوخ، سرینگول خالا! من بئله دوشونمورم. کیم دئییر منوش ده لی دیر؟ سن آللاه بئله آغلاما، نه اولار؟! آخی ده لی اولان اوست- باشینی جیرار، آغینا- بوزونا باخماز، گلیب- گئده نی بیچر. پاساژلارین قاباغیندا لومبولو- لوت گزه ر. چوخ دا اوزاغا گئتمه یک. من گؤره نی سیز ده کی گؤردوز داااا او گون. خاتین خالا اولماسایدی، جاماعاتین هله ده شور گؤزلری قوش امینه‌نین چیریل-چیلپاق عاییب یئرلریندن دویمایاجاقدی. خاتین خالا نئجه ده گؤزل، چادراسینی باشیندان آچیب، بیر گؤز قیرپیمیندا خیاوانین او تاییندان بو تایینا کئچیب، قوش امینه نی چادراسی یلا بورویوب، اونو سایخینلاشدیردی. آسفالت اوچون خیاوانا تؤکولن قیرا یاپیشمیش باشماق لارینی بئله سایمادی. قوش امینه نی دوز گؤتوروب آپاردی سالدی حامام لارینا. یوخسا منوشون نه ییدیرکی؟ ده لی دئدیيین آغزینا گله نی ده دئیر، آغلینا گله نی ده. منوشسا گؤر نئجه ایچین- ایچین آغلایا بیلیر! کؤکونده آغلایا بیلن ده لی دئییل، سرینگول خالا! قاهقاهایلا هیرنایانلار ده لی اولابیلرلر. گول احمد یادیندا دئییل؟ باغیشلا سرینگول خالا، اوزسوزلوکدور. بئله سؤزلری دئینده، آدامین اللری یاپیشیر اوزونه. هارداسا بیر موللا گؤرسه یدی، گولمکدن قارالیب قالاردی:

– بورا باخ، بورا آی موللا، من بونون آروادینی...، مسئله‌سی ده آیریدیر، دئیردی. سونرا دا هاهاهاهااااا، قاهقاهایلا گولردی. هله تبریزده بیر ده لی گؤرموشم، بیر اوزونسوی آغاجین اوجونا بیر آلما باغلاییب، نیصف راهدان ائل گؤلونه دک، بیر دوزونه قاچاردی. ایندی سیز هئی دئیین منوش ده لی اولوب. یوخ، من اینانا بیلمیرم. منوش آغا خیاوانین اورتاسیندا کوره یینی منه قاشیتدیرسا دا، قاشییارکن دؤنوب قولاغیمین دیبینه بیر یوموروق ناللاسا دا، نالّلایارکن، اوتوروب دیزلریمی قوجاقلاسا دا، قوجاقلایارکن، منی یامان- یووززا باسسا دا، باسارکن، باشینی بودوما داياییب، آغلاسا دا، من اونا ده لی دئیه بیلمیرم. یوخ، ده لیلر بئله ایچین- ایچین آغلایا بیلمزلر....

باخ، منوش آغا! الینده کی پیچاغی وئر منه دانیشاق! اینان، او آیاغی اوجوندا گلیب اوتاغیوین قاپی‌سی اؤنونده دایانان، سونرا سنی دیله توتوب خسته‌خانایا گؤتورن من دئییلدیم. هئچ او گون تبریزین ارکی اؤنونده کی موسافیرخانادا دا، ناماز اوستونده حئیدربابانی قارماقاریشیق اوخویان سن دئییلدین. اونو، باباطاهیرین دوبئیتیلرینه قاتان دا سن دئییلدین. دونن خسته خاناداسا، منه میکروب دئمه دین، عوفونت ده دئمه دین، آفت ده دئمه دین، بیلیرسن؟ دوزون ایسته‌سن اونلاری من ائشیتمه دیم. ائشیتسم ده اوسانمادیم. اینان منه.

کئچن گئجه اییده بولواریندا، قاباقجا آلنینی اوودوم، سونرا کوره یینی آچیب ماساژ وئردیم. یوخ، پیچاغی ائله توتما، دمیر بیردن اوزانار. هئچ سنی خسته‌خانایا گؤتورن من دئییلدیم. خسته‌خانایا گئدینجه، دؤرد پنجره شوشه‌سینی ووروب سیندیرمادین سن. ائله قاباقکی لار کیمی بیر قیلاسه کاغیذی ایسته دین مندن. اؤزون کی یاخشی بیلیرسن، بو شه هرده خطّی‌نین نئجه گؤزل اولدوغونو مندن یاخشی بیلن اولماز، بارماقلارین تله سیک جومدو قلمه. منی ائشیدیرسن؟ بارماق‌لارینین هر بیری بیر قلم اولموشدو او آن. ائله اینجه‌لیکله یازیردیلار کی! تکجه عشق سؤزونه گلنده، نم نییه تیتره‌دیلر. قلمین اورتادان یاریلدی، بارماق‌لارینسا یوسماجا یارپاغا دؤندو پاییز کوله یی نین سرینلیيینده ....

ائله دئییل مریم خانیم؟! من ده سنی خیاواندا گؤردویوم گون، پاییز کوله یی سرین- سرین اسیردی. آغ- آپباق کاغیذ کیمی یدین. سن نئجه ده اون- اونبئش ایل سونرا یوردومون تیپیک قادینلاری کیمی، یووارلاق بیر قادین اولابیلرسن دئیه، دوشونوب داشیندیم. یاناغین آغ آلما کیمی پار- پار پاریلداییردی. گؤی مانتووون ایچینده، اتلی- متلی، توپ کیمی توپول بیر قیز. گونش پروژئکتورونون آلتیندا، اوز باشیندا بوتون گؤزلليکلر یئرلی یئرینده یدی. تکی قیچ‌لارین، آخخخخخ! تکی قولتوق لاریندا یئرلشدیردیيین، آتدیم باشی زور- بلایلا گؤتوروب- قویدوغون او ایکی چلیک! آخخخخ...، او چلیکلرین یئرینه من اولسایدیم، نه اولاردی؟ گؤیمو یئره گلردی، یئرمی گؤیه گئدردی؟ بیزیم کوچه‌نین باشیندان شر باغیش گیله کیمی نئچه مئتیر اولاردی؟ داش باغری چاتلاسایدی، قیرخ یوخسا اللی مئتیر اولاردی داااا. سن بیر دقیقه‌لیک یولو ایرمی دقیقه‌یه گئتدین. من چلیکلری‌نین یئرینه اولسایدیم، سنی اونبئش ثانیه یه باغیش گیله گؤتورردیم. قوی سنی آپاریم دئمه‌یه گلدیم ده، دئیه بیلمه دیم. دالینجا گلیردیم آنجاق. گؤزلریم یاشارمیشدی. دوپ- دولو بالدیرلارینی دومان ایچینده گؤروردوم. کسین لیی شالوارینین آلتیندا، بالدیرلارینین هه ره سی بیر توپ آغ قوماش کیمی کاغیذ ایدی. اونلارا داییر آلنیندا نه یازیلمیشدی دا بیلمک ایسته ییردیم. ائله بوندان دولایی دا، اوچ دؤنه سندن قاباغا کئچیب یئنه ده دؤندوم. آلنینین پارلاقلیغینا باشیم قال اولموشدو، سنه یاردیم ائتمک اوچون نه دئیه جه ییمی اونوتدوم. بیر ده سنی سئویرم دئمه‌یه چالیشیردیم. آنجاق دئیه بیلمه دیم ده، اوزولدوم ...

یوخ، تکی سن اوزولمه، منوش آغا! بونجا سینیرلرینی من اوووراماسا، دیٔ! دئسن، داها بوردا سؤزومو کسه رم. باغیشلا، چوخ باغیشلا منی. اینان سن ده لی دئییلسن. او شر باغیش بو سؤزلردن ها دئسین! خالاریدیر داااا. بیزیم یئرلرده خالالارینین یاخشی‌سی اولماز. افسونون اری عاریفی ده بوراخ گئتسین. اونون ایشی گونباشی چؤرکخانادا، اونون- بونون آردینجا دانیشماق‌دیر. ائله بونا گؤره ده تندیرینه یئتیشمه‌یه واختی یوخدور. او بیر باشا دانیشیر، تندیرینینسه دالی چیخیر چؤره‌یه. جاهیل جاوان‌دیر دااا. او هله بیلمیر، کیمسه‌نین دالیسینجا دانیشماقدان، کیمسه‌یه چؤرک چیخماییب. سن ده اونون سؤزلرینی سایما لوطفاً. او قاتیغا آغ دئییرسه، دئمک قاتیق قارادیر. شر باغیشین شاییردیندان نه اومورسان؟ سن ده اینان، اونلارین دئدیکلری کیمی هئچ ده ده لی- مه لی دئییلسن. سن دئمه‌سن ده، من یاخشیجا بیلیرم. افسون گئجه یاریسی زنگ ائدیب خیری شهروزو قارانلیق پارکینگلرینه چکمه سه یدی، سن بو گونه قالمایا دا بیلردین. ایندی باخ گؤر، خیری شهروز هاردادیر، سن هارداسان! او اون دؤنه یابانجی اؤلکه‌لری گزیب گلیب شه هه رین ان گؤزل مدره‌سه‌لرینده، اؤزونه آپ- آیری بیر یئرلر قازانیب. بیزیم خیاواندا دا بیر توکان آچیب، گؤیده‌لن نقشه‌سی چکیر. سنسه یاشایاجاق یئرین خسته‌خانالار اولموش. داها سرینگول خالایلا مریم خانیمین گؤز یاشلارینی گؤرمه‌یه اوریيم یوخدور. ایندی ده بو سؤزلری سنه دئینده، آز قالیر چارت دئییب باغریم چارتلاسین! افسون دا کی عاریفین هاواسی یلا اوچور هله. تزه‌جه ائوله نیبدیر، اؤزونو یئر اوزونون پرنسئسی سانیر. من سنین یئرینه اولسام، بیر داش آلتدان، بیر داش اوستدن قویارام بو مسئله‌یه. اوتوروب اؤز قایغیمی چکه رم. افسونون دا هئچ فیکرینی ائله مه رم. بوراخ جانیم! بوراخ گؤزوم! قیزلارین چوخو سونوندا وفاسیز چیخیر. اؤزون کی یاخشی بیلیرسن، افسون گئجه عاریفین یاتاغیندادیر، گوندوز قوچاق شهریارین اوتاغیندا. اؤزون دئییردین کی، ائرته چاغی عاریف ایشینه گئدینجه، افسون خانیم ایستیژئنی گؤتوروب چای قیراغینا گئدیر. قوچاق شهریاری دا کی یاخشی تانیییرسان. سرینگول خالایلا مریم خانیم باغیشلاسین، دئییرلر شهریارین اؤپوش یئری، افسونون بوتون یئرینده وار. پیچاغی آت او یانا، گل قولاغینا بیر آیری سؤز ده دئییم: افسونون عاییب یئرلرینی بئله امیر بو نامرد اوغلو ...

باغیشلا سرینگول خالا! من اؤلوم او گؤزیاشلارینی دا سیل. آغلاماقلا هئچ بیر شئی دوزلمه‌ییب. بو سؤزلری اؤزومدن چیخارمیرام کی. جاماعاتین دئدیکلرینین بئشی یالان اولسا، بیری کی دوزدور. هله گؤزلریمله گؤردوکلریم ده وار. من سیزین بو افسونون، قهوه ای باشماقلارینین ایزلرینی چای قیراغینین یئددی یئرینده گؤرموشم. او باشماغی الیمین ایچی کیمی تانیییرام. اونو بیر دؤنه مریم خانیمین آیاقلاریندا گؤرموشم. گؤرورکن اونو یالواریب آلمیشام دا، نئچه دیقه اللریمین ایچینده تومارلامیشام. بونو دا دئمه‌سم، قالابیلمه رم. او باشماغی آلماق اوچون اییلنده، مریمین قوللاریندان سیخ- سیخ یاپیشیب، لئچه یینین چیچه یيندن اؤپوب قاچمیشام. هله ده اییده چیچه یینین دادی داماغیمدادیر. افسونلا عاریفین خینا گئجه سی یدی. من ده آنامی گؤرمک ماهناسییلا، شرباغیش گیله گئتدیم. باغیشلا سرینگول خالا؛ آنجاق گئتمه لی یدیم. او گئجه مریم خانیمی گؤرمه سه یدیم، اینان ده لی اولاردیم...

سنی دئمیرم هاااا، منوش آغا! سن ده لی دئییلسن. دئمک من ده لی اولاردیم مریم خانیمی گؤرمه سه

یدیم. آخی مریم خانیمین چلیکلری یئرینه اولماق ایسته ییردیم. سنه ده اونو سئود ییمی دئمیشدیم. دئمیشدیم ده اؤلونجه قوللاریمی، مریم خانیمین قولتوقلاریندان آییرمارام. کؤکونده ده او منه یوخ، من اونا سیغیناجاغام. من مریم خانیمین قولتوغونا سیغینماق ایسته ییردیم. ایندی ده ایسته ییرم.

آنجاق نه سه بونلار هامیسی سوووشوب گئتمیش. ایندیسه بیز هامیمیز بیر یئرده ییک. آیریلاری اؤزلری بیلرلر نئجه یاشایارلار. او پیچاغی منه وئر. دوواری نییه جیزیرسان؟ او تابلووا دیمه، خواهیش ائله ییرم! او سنین ان گؤزل یازدیغین چلیپا خطّیدیر. بیر باخ گؤر نه یازیبسان:

«ما سرخوشان مست دل از دست داده ایم
همراز عشق و همنفس جام باده ایم
بر ما بسی کمان ملامت کشیده اند
تا کار خود ز ابروی جانان گشاده ایم»

باخ!... بیز ایکیمیز ده سئوگی‌نین نه اولدوغونو یاخشیجا بیلیریک. ایللر بویو بو سئوگینی سنین بارماقلارین قیلاسه کاغیذینا یازیب، منیمسه گؤزیاشلاریم داش بالینجیمین اوستونه. قاباقلار سنه نه دئمیشم، باغیشلا. من بو گون سنین بوتون دئدیکلرینه اینانیرام. تکی سن او پیچاغی وئر منه، سن نه دئسن ایناناراm. بیلیرم سنین سئودیین تکجه افسون دا دئییل. سنین او آرتیق سئودیین گله‌جک. بوتون دونیادا عدالتی برقرار ائده‌جک. یوخ، باغیشلا، اونوتموشدوم. او گله‌جک ایمام ائله سن اؤزونسن. سن ان گؤزل صنعتچیسن. حجتّیه حیزبی بئله سنه قوللوق ائتسین دئیه یارانمیشدیر. آیریلارینی بوراخ. باخ، من سنه اینانیرام. ایتله سنین گؤزل موناسیبتیزی، اؤز گؤزومله گؤرمه سه یدیم، اینانمازدیم...

آی ایت، سنینله‌یم هاااا! منی ائشیدیرسن؟ ائیواندا نه اوچون ائله مظلوم دایانییسان؟ او گون نییه منوشا جومدون دا اونو قاپمادین؟ یادیندادیر؟ اوزاقدان هور– هور هوره‌رک گلیردین. آنجاق منوشا چاتان کیمی دایاندین. پنجره‌نین او تاییندان یازیق– یازیق باخما! بیزلر چوخ دا باشی بلالی دئییلیک. سنی منوشا گؤنده رن آللاه وارسا، هر شئیی دوزلده‌جک. او گون سن اوزاقدان گلنده، دیشلرینی قورد دیشینه اوخشاتمیشدیم. آنجاق دئمه اوره یین بیر قوزوجوق اوره یی یمیش. بو آرادا نه حئکمت وار ایدی؟ منوش سنین کوره یینی تومارلادی، سنسه اونون دیزلرینه سؤیکندین. سن نئجه ده گؤزل– گؤزل باشینی منوشون دیزینه دایامیشدین! ائله بیل آغلاییردین دا. ده لی لر آغلایان کیمی آغلاییردین...

سنی دئمیرم منوش آغا! دوغرودور، سن چوخ آغلاییرسان. آنجاق ده لی دئییلسن. نه اولار؟ باخ، ائله بو آن سرینگول خالا دا آغلاییر، مریم خانیم دا، ایت ده، من ده. بیز هامیمیز بیر یئرده ده لی اولابیلمه ریک کی! اولابیله ریک؟ اینان، اؤز گؤزلریمه اینانماسام دا، سنین مقدس بیر کیشی اولدوغونا اینانیرام.

دئیه‌سن بیر آز دردلشدیک توختادین، هه؟ ایندی اوزان بیر آز دا کوره یینی اوووم! بورا خسته‌خانا دئییل، اؤز اوتاغیندیر. آنجاق بورانی دا اییده بولواری بیل. باخ، سرینگول خالا دا وار، مریم خانیم دا، ایت ده، من ده. داها هر شئی اییده قوخویور. دئییرسن او پیچاغی بیر منه وئر، مریم خانیم دا لئچه یینی گتیرسین، اییده چیچکلرینه باخ، بورا کیمی آلمادیغین دادلاری آل اوندان. سنی ایمام زامان، بیر قیچلاریما باخ! داها سیزین دردیزدن ییخیلماق اوزره‌دیر. باخ! ییخیلدی. بونو دا کئچن گئجه‌نین کوله یی ووروب ییخدیغی بیر جوت اییده آغاجی سای! گل ائله اوزان بو آغاجلارین اوستونه. منی وور، منی دؤی، منی سؤی، آنجاق مریم خانیما تاپشیر منی اؤز قولتوقلاریندان آییرماسین! اونا، منیم اونو گؤرونجه نه حالا قالدیقلاریمدان بیر دانیش. دئییرسن یئنه ده بیر نامه یازیم، آپار اونا وئر!...

اینان مریم خانیم! نامه مین ایچینه بیر دوغرو اییده چیچه یی ده تاپیب قویارام. یوخسا منوش سؤزومو سنه چاتدیرماسا، آز زامان چکمز، چای قیراغیندا گزیب دولاشماقدان، من ده چلیک گؤتورمه‌لی اولارام. سن بونو ایستمیرسن کی؟ ایسته ییرسن؟ ایندی منوش عؤمور بویو موقددس کیشی‌لر اوچون خط یازیب. بئله گئتسه منیم ده گوناهلاریمی سیرایا دوزوب یازمالی اولاجاق. دئییرسن بورا کیمی نئچه گوناهیمی ساییم، گؤتور اؤزون یاز! آنجاق یوخ، هله دئمه‌سم یاخشی‌دیر...

نه؟! نه دئدیز منه؟ بو نه دئمکدیر؟ ایتدیر هورور داااا. ایتین ایشی هورمک‌دیر! نئجه، نئجه، نئجه، نئجه؟ منمی منوش آغانی ده لی ائتمیشم؟ منمی اونو خسته‌خانالار قوشونا دؤنده رمیشم؟ سیز دئدیز، من ده حیطده آغاجا باغلادیم داااا. بو اورتادا منیم گوناهیم نه دیر؟ نه؟ نئجه، نئجه؟ منمی اونون قلمینی الیندن آلدیم؟ منمی اونون الینه پیچاق وئردیم؟ منمی؟ منمی؟ اللریز آغریماسین! هئچ سیز منی گؤزه لجه تانیماییبسیز! من هئچ دیریلر دونیاسیندا دئییلم کی. منوشو خسته‌خانایا گؤتورمک اوچون قالا بیلمه‌ییب ده او دونیادان بورا گلدیم. یوخسا من نئچه ساعاتلاردیر اؤلموشم. دوغوردان بیلمیردیز بونو؟...

بیر الیمی الینه آل مریم خانیم! گؤر نبضیم وورور یوخسا یوخ؟ من سنین آیریلیغینی آرتیق دؤزه بیلمه دیم ده، کئچن گئجه اؤزوم اؤزومه قییدیم. اینانماسان لئچه یینی اؤرت، بیر اییده بولوارینا باش چک! اورانین آی ایشیغیندا اییده آغاجیندا بیر منی گؤر، قاییت! منیم ایندییه روحوم دا بدنیمدن اوچوبدور. باخ، ائله بو روحومدور سیزله دانیشیر!...

سن ده دور گئت منوش آغا! گئت قارداشیم! دور گئت اییده بولوارینا، اؤزونه بیر چاره قیل! بوندان آرتیق سرینگول خالایلا مریم خانیمین دا گؤزلرینی آغلار قویما! سن آرتیق توختایینجا من ده بیر اوووج تورپاغا دؤنه‌جه‌یم. آنجاق سندن بیر قلم یادیگاریم وار، یادیندادیر؟ منه اؤیره تدیین ایلک کلمه، مریم خانیمین آدی یدی...

و سن، مریم خانیم! باخ، ائله من او قلمله، بیر گون سنین آدینی شیکسته خطّی یله یازیب، او دونیادان بو دونیایا سنین اوچون پوست ائده‌جه‌یم. او گون چوخ اوزاقدا دئییل. یازاجاغام، یازاجاغام. قبیر داشیمین اوستونده بئله اولسا دا، سنین آدینی شیکسته یازاجاغام. قوی منوش آغا توختاسین، گلیب سنی گؤتوروب قاچیراجاغام. گؤزله منی مریم خانیم! من ده بیر گون صنعتچی اولاجاغام. من ده بیر گون ده لی اولوب گله جه یم. بو دونیادا عدالتی برقرار ائده جه یم!...

سن آللاه تئز آچ!

رقیه کبیری

«آللاه! تئز آچیلسین... نه اولور! بیر ایش گؤر تئز آچیلسین... هله گؤر نئجه دقّت‌له کاغیذی اوخویور! قاپی آچماغین بو قدر دبدبه–کبکبه‌سی یوخدور کی! بیر دئین یوخدور کی، کاغیذی وئردیلر الینه، دور قاپینی آچ دااا...! یوخسا سنه ده حسابات وئرمه‌لیییم!؟»

جئیران، داییمین اوزونه دوردو. «سیزه حسابات وئرمه‌یه مجبور دئییلم ها» دئدی. داییم، اونون قولاغی‌نین دیبینی قیزدیرسین دئیه الینی قالدیردی. جیران دیم– دیک یئرینده دوردو. داییم الینی قالدیرماق ایسترکن سینیق قول کیمی چیییندن آسیلی قالدی.

من هئچ واخت آنامین اوزونه دورمادیم. داییم‌لا بیرلیکده کیتابلاریمی تؤکوب کردی‌نین اورتاسیندا یاندیراندا بئله، اوزونه دورمادیم. دینمز–دینمز پنجره‌دن آلوولارا باخدیم آنجاق. آلوولارین ایستی‌سی جامین آرخاسیندان آز قالا اوزومو یاندیریردی. باییرا چیخمادیم. چیخسایدیم، آناما آغ اولوب، اوزونه قاباراجاقدیم. من اونا حساب وئرمه‌یه مجبور ایدیم. آتام اؤلمه سه یدی، کیتابلاریمی یاندیرمازدیلار. داییم دا، بئله دئمزدی–«سن ده منیم قیزیمدان قالیجی دئییلسن!»

من جئیران کیمی دوشونموردوم کی، یار–یولداشا قوشولوب داغ–داشا قاچیم. آدام کیمی باشیمی آشاغی سالیب، شهریمیزده کئچینیردیم. بورایادا اؤز ایسته‌ییمله گلمه‌دیم کی! گلنده هئچ بیلمه‌دیم هانکی قاپی آچیلدی، منی هارا گتیردیلر! یولدا، پاترولون ایچینده «پایتخته آپاریریق سنی» دئدیلر. تعجّب‌دن یئریمدن اویناديم. من او گونه قدر پایتختی گؤرمه‌میشدیم! اوردا منیم نه ایشیم وارایدی کی!؟

«آللاه! سؤز وئریرم بیر داها پایتخته گلمه‌یی هئچ عقلیمدن کئچیرمه‌ییم. دوزونه دورسان، هئچ خیاوانلارین، موزه‌لرین، گزمه‌لی یئرلرینی ده گؤرمک ایسته‌میرم. ائله بو دووالاری گؤردوم، منه بس‌دی. نئجه گتیریلنده ده گؤزو باغلی گتیردیلر، ائله‌جه ده بوردان دؤننده، اؤزوم گؤزلریمی یوموب هئچ یئره باخمایاجام، فقط سن ائله بیر ایش گؤر کی، بو قاپی تئز آچیلسین، قاپی آچیلسا، ائوه دؤنمه‌ییمه ایناناراm. گؤره‌سن، او شوشه کوشکون ایچینده نه‌لر اولور!؟ دئیه‌سن بیریسی آیاغا دوردو؛ آهاااا...! میزین باشینا کئچدی. سن آللاه تئز گل آچ...! گلن گونو یوخدور کی!!!»

آیاقلاریم آزجا اوشویور. قار، بورنو آچیق آیاق قابیلاریمدان جورابلاریمی ایسلادیب. نه یاخشی او اوزونلوقدا حیه‌طی پیادا گتیرمه‌دیلر یوخسا ایندی‌یه قدر بارماقلاریم دونموشدو. مندن باشقا ایکی قادین دا ماشینین ایچینده وار ایدی. اونلارلا کلمه کسمه‌دیم. دوزو، قورخدوم کی دانیشیم، گئری قایتارسینلار. فقط گؤزلریم گؤزلرینه گولدو. جئیران کیمی! امّا اونون گؤزلرینده‌کی گولوش، داغلارین اورکک جئیرانلاری کیمی ایدی. منیم گؤزلریم او جورگوله بیلمز. بیلمه‌دیم قادینلار گؤزلریمده‌کی گولوشو آنلادیلار یوخسا...

جئیران هر سؤزو گؤزلری ایله دئیردی. گؤزلری ایله گولردی. هردن اونون نه دئدیینی آنلامازدیم. سوروشاندا هیم–جیم له دانیشاردی. ایندی هاردادیر گؤره‌سن؟ بلکه داغ–داشدا سویوقدان کیرییب بیر یئرده قالیب! یووو... او یئره–گؤیه زنجیر سالاردی. بیر یئرده دایانمار. ایندی اورکک، ایستی سسی ایله داغی–داشی باشینا گؤتوروب. یقین یار–یولداشی اونون آدینا، داغلار قیزی دئییرلر.

بارماقلاریمی سویوق آپاریب. کئهیییب. او قادینلار دا منیم کیمی، گؤر نئجه کیرییب بیر یئرده قالیبلار! گؤره‌سن قاش–گؤزوم‌له اونلارا ایشاره ائله‌سم آنلایاجاقلارمی!؟ نه دیل‌ده دانیشدیقلارینی هئچ بیلمیرم کی! ؟ جئیران بوردا اولسایدی قاش–گؤزو ایله اونلارلا دانیشیب، سونرا دؤنوب نه دئدیکلرینی اؤز دیلیمیزده منه دئیردی.

«آلاهیم! هاچان گلیب قاپینی آچاجاق! کاش اونلار یاخین‌لاشیب، نه دانیشدیقلارینی ائشیدردیم. گؤره‌ن بیر یانلیش‌لیق اولوب؟ منی گتیره‌ن قاروول آزادلیق کاغیذیمی اونلارا وئردی کی! یئنه نییه شوشه دالیسیندان بئله باخیرلار منه! آللاه! سنه یالواریرام بیر ایش گؤر تئز آچیلسین بو قاپی! باشقا گونوم اولسایدی سنه یالوارمازدیم، سیتقامازدیم. آخی بو گون چیلله‌دی. آغزیم تامامیله زهر دادی وئریر. بیر دیش «ساخسی حالوا» اولسایدی...»

من ده هیم–جیم‌له دانیشماغی جیراندان اؤیرنمیشدیم. آمّا من دانیشاندا چوخ مزه‌سیز اولاردی، بئله اویونلار آنجاق جئیرانا یاراشیر. من قاش–گؤز آتاندا منه گولردی. حالوا گؤرنده، ایکیمیزینده ال–آیاغیمیز اسردی. اوره‌ییمیزدن قار–قارا قانلار آخاردی. هر جور حالوا یوخ ها... ساخسی حالوادان اؤترو اؤلردیک، چیلله آخشامی یوک‌یئریندن گیزلدیلمیش حالوانی اوغرولوقجا اکیب یئیردیک. سونرا گؤزلریمیزله بیر– بیریمیزه گولردیک...

آنام دا حالوا وورغونودور. چیلله گونو حالوانین یاریسینی یوک‌یئرینده گیزله‌در. سونرا تک باشینا هردن بیرآز تامسینا– تامسینا یئییر. من آناما دئمه‌میشم کی، اونون تک باشینا حالوا یئدیگینی گؤرموشم.

آنام «جئیرانا اویما» دئمیشدی. «باخ گؤر تای–توش‌لارین قیش گونو نئجه باشماق گئییر، سن ده او باشماقلاردان آل». جئیرانا دئمه‌دیم آنام تاپشیریب چکمه آلیم، کیکئرز آیاق قابی یوخ!

ایکیمیز ده کیکئرز آلدیق. جئیران همیشه کی کیمی اشارت‌له دانیشدی. قاشین یوخاری چکیب، گؤزو ایله کیکئرزلره ایشاره ائله‌دی. دئدیم «ائله بو دقیقه آیاغیمیزا گئیک!؟». دانیشمادی. گؤزلری ایله گولدو.

گؤزلریمیزله گولمک بیزیم آرامیزدا آچیلماز بیر سیرکیمی ایدی. دوداقلاریمیزی برک– برک یوموب گؤزلریمیزی تامامیله آچاردیق. منیم بوینومون داماملارینا دک چکیلردی.

ایکیمیز ده کیکئرزلری دوکاندا گئییب، کوهنه آیاق قابیلاریمیزی اونلارین قوتوسونا قویدوق. ائشیگه چیخاندا، گؤزوموز تاباق اوستونده ساخسی حالوایا ساتاشدی. جئیرانین گؤزلری گولدو. خیاواندا حالوانی دیشیمیزله بؤلوب، گؤزلریمیزی یومدوق. حالوا آز–آز آغزیمیزدا اریدی. گؤزوموزو آچیب، بیر–بیریمیزه گولدوکده، ایکیمیزینده دوداقلاریمیز شیره‌لی ایدی.

بیلمه‌دیم هانسی چوغول، بیزی آناما چوغوللامیشدی. «قیزین نفسی بوتون، بوغازی تمیز اولمالیدیر» آنام دئمیشدی.

گؤره‌ن جئیرانین نفسی بوتون قالیب؟ داغ–داشدا نه وار کی قیزلارین نَفسی ترپنسین! من اولسایدیم نَفسیم بوتون قالمازدی. اولمازین شئی‌لره ده هوسله‌نردیم. ائله ایندی‌جه گؤزلریمی یومسام، چیلله گئجه سی‌نین پیلوو اییسینی بورنومدا حیس ائدیرم. نئچه آی‌دیر پیلوو یئمه‌میشم؟ گؤره‌ن آنام بو گئجه تویوق پیلوو بیشیریب؟ کاشکی کلم پیلوو بیشیرمه سین ها... او قدر دوم–دورو، سویوق کلم بوشو یئمیشم کی، آدینی بئله دیلیمه گتیرنده قوسماغیم گلیر. یوووو...کلم پیلوو بیشیرمز. یقین تویوق پیلوودو. گؤره‌سن هانکی تویوغون باشینی کسیب‌لر؟ کاش آغ فرییین باشین کسمه‌سینلر ها... بلکه ده ائشیکدن قوشچو تویوغو آلیب‌لار. ائوده تویوق باشی کسمه‌یه کیشی یوخدور کی!

آتام اؤلمزدن اوّل چیلله‌گونو سحر تئزدن دوروب، تویوقلارین بیرینی توتوب، باشینی کسردی. من باخمازدیم. کسیلن حیوانا باخسایدیم، اتینی یئیه بیلمزدیم. چیلله– نین صاباحی سی گون هانسی تویوغون یئری بوشدور دئیه، ایلیب هینه باخاردیم.

«گؤره‌ن منیم سلّولوم بوش قالدی، یوخسا اورایا باشقاسینی گتیردیلر!؟ قاشیق‌لا آدیمین ایلک حرفینی دووارا قازمیشام. اوخویان گره‌ک دقّت ائله‌سین یوخسا یلزی‌نین نه اولدوغونو سئچه بیلمز. کاش سوی آدیمی دا یازاردیم. آغاجلاین گؤوده‌سینده یادیگارلیق یازیلان کیمی. آمما آغاج یومشاق‌دی. سئمئنت دیواری قاشیق لا جیزماق او قدر ده راحات دئییل.

«شوشه دالیسیندان گؤر نئجه گؤزلرینی منه زیلله ییب‌لر! وای...! میز باشینداکی دا بویلانیب منه باخدی. نه دانیشیرلار گؤره‌سن؟ بیر قاپی آچماق بو قدر سؤز–صحبت ایسته‌میر کی! بلکه منی بیر ده اورایا قایتاراجاقلار!؟ قایتارسالار نه ائدیم؟ بو تمیز هاوانی جییرلریمه چکدیکدن سونرا، آغ–آپباغ قارین اوستونده یئریدیکدن سونرا، اورادا یاشایا بیلرمی!؟ کیم بیر ده توالت آیاغی‌نین باش چاتلایان قوخوسونا دؤزه بیلر!؟ سویوق هاوا، ایکی عسگری پتو، گؤزلوک‌سوز، ساعات‌سیز، نه قدر دیواردا جیزیقلاری سایاسان، زامان کئچمز کی! ساعات اولسایدی، هئچ اولماسا عقرب‌لرین تیققیلتیسی آداما یولداش اولاردی. یووو... ائله اورادا ساعات سیز کئچینمک یاخشیدی. ساعات اولسایدی بلکه ده او گونلره دؤزمک اولمازدی. هله قالسین بو اوزون چیلله گئجه‌سینی... یوز دفعه دوورداکی جیزیقلاری سایسایدیم، گئجه قورتولماز کی قورتولماز...»

سئرچه‌لر، چیلله‌گئجه‌سی‌نین نه اودلوغونو آنلامیرلارکی... قارلی آغاجلارین بوداقلاریندان سیم‌لرین اوستونه اوچورلار. جایناقلاری‌نین ایزلری قار اوستونده اوشاق پنجه‌سینه اوخشاییر. کاش بو سئرچه‌لر کیمی اولاردیم. بارماقلیق نه‌دیر، سویوق اوتاق‌دا سحره قدر بیر پتویا بورونوب تیر– تیر اسمه‌یین معناسینی دا هئچ بیلمزلر. هاردان بیله‌جک‌لر! چیلپاق جانلارییلا الکتریک آغاجلاری‌نین تئل لری اوسته صف چکیرلر حتی گلییب– گئده نین اوستونو باتیریرلار.

جئیرانی گؤرسم اونا توالت‌لردن دئیه‌جم. بیلیرم او قدر گولمجه دئیه‌جک‌کی، گولمکدن ایچیم کئچه‌جک. او قدر گوله‌جه ییک کی، ایکیمیزین ده گؤزلریمیزدن سو آخاجاق.

«گؤره‌سن بو چیلله گئجه‌سی جئیران هاردادی. حالواسیز نئجه دؤزه بیلیر چیلله گئجه‌لری! او، پشمه‌یی خوشلاماز... سئوسه‌یدی، قار– دوشاب ائله پئشمک یئری وئرردی.

آنام، «چیلله گئجه لرینده کندده پشمک یئرینه قار– دوشاب یئیردیک» دئمیشدی. بلکه ده قار– دوشاب یئمک مجبوریتینده قالدی.

بیرلیکده کئچیردییمیز سون چیلله گئجه‌سی جئیرانا دئمیشدیم. «پشمه‌یه بیر– ایکی دامجی گولاب دامیز، گؤر نئجه دادلی اولور!» گولموشدو، «اوندا دده‌لرین ساققاللاری گولاب دادی وئرر» دئمیشدی. بیلیرم؛ جئیرانین دا نفسی تمیز قالماییب. بو گئجه چیلله قارپیزینا یئریکله‌مه‌سه، یقین ساخسی حالوایا فیکیرله‌شنده آغزی سولاناجاق. کاشکی جئیران داغ– داشا گئتمزدی. توالت آیاغی‌نین ایبی¬سینی چکسه‌یدی، یئنه سونوندا منیم کیمی ائوه دؤنه‌جه‌یدی.

«آها...!دئیه‌سن ایکیسی ده دوردو آیاغا! سن آللاه تئز گلین... اوره‌ییم ائودن اؤترو تیتم– تیتیم تتره‌ییر. ائوه یئتیشسم... بیر دیلیم چیلله قارپیزی... بلکه ده بیر دیش ساخسی حالوا یئدیگیمده هر شئیی اونودا بیلدیم. دوورداکی جیزیقلاری، بوشقابدا سویون ایچینده اوزه‌ن کلم‌لری، یاتمادیغیم اوپ– اوزون گئجه‌لری...»

گؤره‌ن بو ایل چیلله قارپیزی آلیب‌لارمی؟ دئدیلر داییم قاپی‌نین آرخاسیندا منی گؤزله‌ییر. آتام اؤلندن بری، بیزه داییم قارپیز آلار. ایکی ایل‌دیر، جئیران ایتگین دوشندن بری قارپیزی قاپیدان وئریب قاییدار. ائوه یئتیشیرسم، قارپیزی آتام کیمی بؤله‌جه یم. بیلیرم، قارپیزی منه وئره‌جکلر کسیم. آتام همیشه یومرو قارپیز آلاردی. اورتاسینی بیر دیلیم گیرده کسیب، سونرا اوشاقلارین ساییینی، نظرده توتوب گول شکلینده دیلیم‌له‌یردی. قارپیزین اورتاسیندان چیخاردیغی دیلیمی آنام لا بیرلیکده یئیردیلر. بلکه بو گئجه‌کی قارپیزین ایچی کئچمیش اولدو؟ یوووو... اولماز! بو قارپیزی من کسه‌جم.»

بدنیم تیر– تیر اسیر. اوشویورم. آیاقلاریم بوز باغلاییب. بارماقلاریم کئهیییب. جئیران منی بو حالدا گؤرسه‌یدی «عاغلین باشیندا اولسایدی کیکئرز لرینی گئیردین!» دئیردی. هاردان بیله‌یدیم! بورایا گلنده قار–کولک یوخ ایدی کی...

«آها...! گلدیلر! منی گتیره‌ن قاروول دا اونلارلا بیرلیکده گلیر. گؤره‌ن بوکوشک ایچینده اوشومورلر؟ نییه اوشوسونلر کی؟ پوتونلاری کیکئرزدن ده محکم‌دی. آیاقلارینی ایستی ساخلایار. دئیه‌سن بیریسی قاپی‌یا ساری گئدیر... پوتونلاری، سئرچه‌لرین جایناق ایزلرینی قار اوزره‌رینده سیلیر. دیزلریم تیتره‌ییر... بیر آددیم بئله آتا بیلمیرم ...

بیر سئوگی، بیر عؤمور

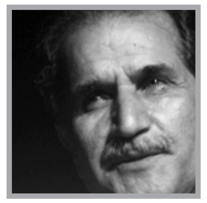

حبیب فرشباف

زئینب به‌ییم ال‌لرینی دیزلرینه سؤیکه‌ییب، ایکی پله‌نی آغیر– آغیر یوخاری قالخدی. او، قاپینی آچیب ایچری کئچین‌جه، کولک قاری دوکانا دولدوردو. دوکانچی تئز دوروب قاپینی باغلادی. زئینب به‌ییمین گوزلری قارانلیقدا هئچ نه‌یی گؤرموردو. بیر نفر اونون قولوندان توتوب– آنا گل قیزیش– دئیه، اونو اودون بوخاری‌سینین یانینا چکدی.

زئینب به‌ییمین گوزلری یاواش– یاواش قارانلیغا آلیشدی. او، دوکانداکی آداملاری تانییا بیلمه‌سه‌ده، توستو– دومان ایچیندن بیرآز اونلاری سئچه‌بیلیردی. کندین قوجالاری سکی‌یه دوزولوب تنبکی ائشیردیلر؛ گنج‌لرسه بوخاری باشینا توپلاشیب، آیاغ اوسته توخوم چیرتلاییردیلار.

زئینب به‌ییم بیرآز ایسینیب، سونرا ترزییه ساری یؤنلدی. او، کالاغایی‌سینین اوجونا دویونله‌ییب الینده برک– برک توتدوغو ایکی یومورتانی ائحمال آچیب ترزییه قویدو.

– بیرینه قند، بیرینه‌ده «جاهان» چایی وئر– دئدی.

او، قندی، چایی یئنه کالاغایی‌سینین اوجونا دویونله‌ییب دوکاندان چیخدی. بو آن قوجا بختییار سینه‌سینین توستوسونو بوشالدا– بوشالدا فلک‌چرخیوه قادام زئینب‌ده قوجالدی– دئدی.

باهادیر آدلی بیر گنج اوزونو قوجالارا توتوب سوروشدو:

– دایی! بونون اری‌نین باشینا او تایدا نه‌گلدی؟

سلیم دایی نئچه دفه او گوندن سونرا– بالا نه دئییم نبی‌نین دوشمانی قورتاران دئییلدی. او، خانلارا قان اوددوردو. فیرقه قاچاندان سونرا بیر زامان جاماعات اوردا– بوردا اونو گیزلتدیلر. ترلان خانین بالالاری ال چکمه‌دیلر. نبی بئزاری‌ییب آداخلیسینی‌دا بوراخیب قاچدی.

بیردن سارخان کیشی:

– ایه نبی قاچاندان سونرا دا ال چکمیردیلرکی! نئچه دفه آدام گوندردیلر نبی‌نین آروادینی قاچیرسینلار. زئینب توتوق وئرمه‌دی. بیر دؤنه‌ده الینه دؤنددویوم زئینب ایکی آتلینی چکیب آت‌دان سالیب اوزلرینه توپوردو. تو دابانا– دئییب قیشلاغاجان داللاریندادا باخمادیلار.

سردار آدلی بیر باشقا گنج سوروشدو.

دایـی نه دن نبی‌نین اؤلومونو زئـینب به‌ییمه خبر وئرمه‌دیلر؟
سلیم‌دایـی‌دان قاباق مشه‌موروت:
– ایه اوندا زئـینب به‌ییم بئش آیـین گلینی‌ایدی، نه‌کی دئدیلر اینانمادی.
باققال نوسی‌ده سؤزه قاریشدی:
– دایـی! دئـییرلر زئـینب یامان‌دا گوزل‌ایمیش؟
– ایه! زئـینب‌کیمی ماحالدا گلین وارایدی؟! هم ایبید کیمی ایبیدایدی، هم سونا کیمی گلین. ماحالدا رئـییس قالمادی‌کی اونا ائلچـی گونده‌رمه‌سین. آنجاق‌کی، زئـینب «نـئت کی نـئت» دئدی: «نه‌قدر نبی‌نین آدی اوستومده‌دیر اوتوروب گوزلییه‌جه‌یم».
آتا کیشی الینده‌کی چه‌لیین گؤیه قالخـیزاراق
– ایه! اسی‌کاتدانی نییه دئمیرسن، بئچارا قوجا واختیندادا اوندان ال‌چکمیردی.
سس‌دن قولاق توتولوردو.
بوتون دوکانداکی‌لار قوجالـی– جاوانلـی زئـینب حاققیندا سؤزه قاریشمیشدیلار.
– بونون بیر سسی وارایدی، بیر سسی وارایدی...
– دئـییرلر نبی‌نین توفنگینی هله‌ده ساخلایـیر.
– پاپیرلا، ده‌لی قنبر بیر گـئجه دووارین‌دان آشماق ایسته‌ینده، اونلاری قاتیب قاباغـینا کؤوشنه قدەر قووور.
– دئـییرلر– امنییه رئـییسی بیرکیسه قیزیل گونده‌ریر. زئـینب سؤیوش وئره کیسه‌نی گـئری قایتاریر.
– دئـییرلر نبی اسی‌کاتدانی تویله‌یه سالاندا، زئـینب قاه– قاه چکیب گولموشدو...
– دئـییرلر...
دئـییرلر...
■
زئـینب به‌ییم قالـیش‌لارینـی سورویه– سورویه، قار جیغـیری‌ایله گلیب ائوینه چاتدی. او، داشین آلتیندان آچاری گؤتوروب قاپینـی آچدی. ایچری گیرنده ساری آناج‌لا بوز پیشیک اونون ال– آیاغـینا دولاشدیلار. زئـینب‌به‌ییم:
– بئی! جانـیز یانسین چکیلین گؤروم! ال‌آیاغـیم دوندو. – دئـییب، تئز قاپینـی باغلادی. او، تندیرین آغزیندان دوواغـینـی کنارا چکیب قاراچایدانـی ارسین‌له چـیخارتدی.
تزه آلدیغی «جاهان» چایـیندان بیرآز آتیب، دمه قویدو. دونندن باشی یامان آغریردی. سوتول چایدان ایکی ایستکان سوزوب، پوفله‌یه– پوفله‌یه ایچدی. ائله بونا بندایمیش، باشی‌نـین آغریسی آزالدی. اوزونو تویوغا توتوب:
– آغزین شیرین اولسون قیزیم! چایـینـی ایچدیم باشیم توخدادی– دئدی.
تویوق ایره‌لی گلیب دوز اونون قاباغـیندا دایاندی.
زئـینب به‌ییم باشینـی تومارلایا– تومارلایا اونو سئوه‌لمه‌یه باشلادی:
– که‌کیلینه‌ده قوربان، اؤزونه‌ده، قارا سورمه‌لی گؤزونه‌ده...
«قارا سورمه‌لی گوزونه‌ده» سؤزو اونو آجی خاطیره‌لر، کـئچمیشینه آپاردی– آخـی او، بو شئعری «شکیل» آدلـی فئرییینه اوخویاردی.
– آخ! ایندی شکیل‌ده قالسایدی داها نه غمیم اولاردی؟ اونون‌دا یومورتاسینا نؤووت آلاردیم، ساپ آلاردیم، – الی قوروسون اسی‌کاتدانـین – دئـییب. دریندن بیر کؤکس اؤتوردو.
نبی تازاجا قاچمیشدی اسی‌کاتدا اونون قاپی‌سینا گلیب.
– رئـییس سنه پول گونده‌ریب – دئیینده. زئـینب‌به‌ییم:
– رئـییس آنلامایـیب: او، یـئتیم قویدوغو اوشاقلارین قئـیدینه قالسین. منیم ال‌لریم چولاق دئـییل‌کی– دئـییب. او گـئجه دان یـئری سؤکولونجه نه جهره‌سی‌نین نه‌ده حزین سسی‌نین آردی آراسی کسیلمه‌میشدی.
اسی‌کاتدا– قالـیب– قالـیب یومشالارسان– دئـیه قاییتمیشدی.
ایل‌لر– ایل‌لردن اؤته– اؤته زئـینب¬ین گوموش پوللو یلینی، خورامان یـئریشینی‌ده اؤزویله آپارمیشدی‌لار. اسی‌کاتدا اوندان تاماه دیشینی چکسه‌ده، هله‌ده اونون آزار– اذییتیندن بیر آن بئله ال چکمه‌میشدی.
هله سحر تزه– تزه آچـیلـیردی زئـینب‌به‌ییم یوخودان دوروب تندیر سالماغا باشلامیشدی. قاپی چالـیناندا– کیم سن؟ – دئـییب، جاواب آلدیقدا، اسی‌کاتدانی سسیندن تانـیدی. زئـینب‌به‌ییم قاپینـی آچمایاندا، اسی‌کاتدا:
– آرواد! تاختا چکمیشیک سنه دوشوب! قوناغـیمیز وار تئز اول اوچ نفرلیک ناهار حاضیرلا گتیر– دئـییب، گـئری دؤنموشدو.
زئـینب‌به‌ییم شکیل تویوغون یومورتاسیندان بیر یاخشی قایقاناق بیشیریب، بیر نـئچه تزه ال چؤره‌یی‌ده سینی‌یه قویوب،

اسی‌کاتدانین ائوینه آپاردی.
امنییه، قایقاناغـی گؤره‌ن کیمی دولو سینی‌نی اونون باشینا چالـیب، سؤیوش وئره– وئره
– گـئت تویوق گتیر! – دئدی.
زئـینب‌به‌ییم علاج‌سیز قالـیب ائوینه قایتدی. گؤزونون آغـی قاراسی اولان تکجه تویوغونو باغرینا باسیب، اسی‌کاتدانین ائوینه آپاردی.
اسی‌کاتدا تویوغو آلان کیمی قانادلارینـی آیاغـی‌نـین آلتینا قویوب بیچاغـینـی آچدی. بو آن زئـینب‌به‌ییم گؤزلرینی یوموب اوزونو یانا چئویردی. گؤزلری‌نین یاشینـی کالاغایی‌سینـین اوجویله سیلیب– اسی بالان قانـینا بلشسین– دئـیه، ائوینه قایتمیشدی. شکیلین آجی خاطیره‌سی زئـینب‌به‌ییمین قانـینـی قارالتدی. اوره‌یی یامان سیخـیلدی. چایـینـی یاریمچـیق قویوب، آیاغا قالخدی. قاپینـی آچـیب، بایـیرا باخاندا هله‌ده، هاوا ایشیق‌ایدی. – دوروم ائودن چـیخـیم– دئدی. گـئدیب یورقان دوشه‌یین آلتیندان بیر دویونجه‌نی گؤتوروب ائودن بایـیرا چـیخدی.
■
قارکسمسه‌ده شاختا بیچاق کیمی کسیردی. قاپینـی دؤینده ارکناز ننه قاپینـی آچـیب اونو ایچری آپاردی.
میرزه ممی کورسونون توووندا اوتوروب کیتاب اوخویوردو. او، زئـینب به‌ییمی گؤزلویونون اوستوندن گؤره‌ن کیمی، گولوستان کیتابینـی قاتلایـیب، زئـینب‌به‌ییمه – خوش گلدین– دئدی.
– اولمایا نبی‌دن یـئنه مکتوب آلمیسان؟! سوروشاندا
زئـینب‌به‌ییم چنه‌سینی سینه– سینه ساری آپاریب، دویونچه‌نی اونا اوزالتدی.
میرزه‌ممی هله دسمالی آچمامیش اوجا سس‌له مکتوبو اوخوماغا باشلادی. آخـی او قیرخ ایلدن آرتیق دیرکی بو مکتوبو هر نـئچه گوندن بیر زئـینب‌به‌ییمه اوخویوردو. زئـینب‌به‌ییم گؤزونو کورسونون اوستونده‌کی جئجیمه زیلله‌میشدی...
نبی دام اوستوندن اونا قند آتیردی. ایندی یاخـینا گلیب اونون آتی‌نـین اوزنگی‌سینی باسدی. گـئت به گـئت میرزه ممی‌نین سسی، آرازین سسینه قاریشیردی. نبی هر نـئچه آددیمدان بیر گـئری دؤنوب اونا ال ترپه‌دیردی...
– عزیز سئوگیلیم من تئزلیک‌له وطنه قایـیداجاغام. اوره‌یین نه ایستیرسه منه مکتوب یاز سنه گؤنده‌ریم.
زئـینب‌به‌ییم هر زامان تکجه مکتوبون بو سون سطرینه دیققت‌له قولاق آساردی. ایلک دفه مکتوبو اوخویاندان سونرا میرزه ممی‌دن ایسته میشدی‌کی مکتوبون جاوابیندا نبی‌یه بایاتی یازسین. میرزه ممی‌ده:
کوشکو بالابان آرازا باخار
آرازین سویو گؤزلردن آخار
سن او تایداسان، من بو تایدایام
هیجرانـین منـی یاندیرار، یاخار
یازمیشدی.
مکتوب قورتارماق هامان زئـینب‌به‌ییم دیک آیاغا قالخدی. میرزه ممی اپریمیش کاغاذی یـئنه دورد بوکوب، دسمالا باغلایـیب زئـینب به‌ییمه قایتاردی. ارکیناز ننه نه‌کی یالواردی زئـینب‌به‌ییم شاما قالمادی.
■
زئـینب‌به‌ییم ائوینه گیرنده یـئنه ایکی عزیزی اونو قارشیلادی. هاوا تزه– تزه قارالـیردی. زئـینب‌به‌ییم فناری یاندیریب– یاغـی قورتارماسین– دئـیه، خودونو آلدی. سونرا سوفره‌نی گتیریب خـیر– خـیردا چورکلری دوغرایـیب تویوغون قاباغـینا آتدی. تویوق بیرآندا چورکلری اودوب، یـئنه بویلانـیب گؤزلرینی اونون اللرینه تیکدی. زئـینب‌به‌ییم:
– یاناسان سنی! به گؤرمورسن چوره‌ییم یوخدو؟ کئچ گـئت یات داینا– دئـییب، تویوغو الی ایله ایتله‌دی. ساری تویوق ایستر– ایستمز یانلارینـی باسا– باسا اوتاغـین بوجاغـینداکی نینه طرف یوللاندی.
زئـینب‌به‌ییم میتیل دوشکچه‌نی تندیرین قیراغـینا چکیب، قیچلارینـی تندیره سالLADی. پیشیک گلیب اونون یانـیندا اوزاندی. او، پیشیی تومارلایاندا، پیشیین سوموکلری دری‌نین آلتیندان الینه توخونوردو.
– بو گون‌ده آج قالدیق– دئـییب، قوللارینی قوجاقلایـیب، حزین– حزین اوخوماغا باشلادی. بیر آزدان پیشیک اونون سسی‌نین آهنگی‌له یوخویا گـئتدی. فاناردا سانکی یاواش– یاواش مورگوله‌ییردی. نهایت فاناردا گؤزونو یوموب زئـینب‌به‌ییمی تک قویدو.
زئـینب‌به‌ییم قارانلـیقدا هله‌ده حزین– حزین اوخویوردو:
کوشکو بالابان آرازا باخار
آرازین سویو گؤزلردن آخار
هاردا قالمیسان وفالـی یاریم
هیجرانـین منی یاندیرار یاخار

گونئی

روح انگیز پورناصح

اوزاق لاردا گؤی اوزو قارالدی بیردن. گلیب پنجره نین قاباغیندا دایاندیم. نه ده ن بئله توستولوایدی هاوا؟ بلکه ده بیر یئر اود توتوب یانیردی؟ نفسیمی دالی قایتاردیم. پنجره نی باغلادیم. اؤسکورمه یه دوشسه یدیم ایه ر، قورتارماق بیلمزدی.

گؤزومو قیرپمادان حیرت له گؤیه باخیردیم. قارالیق گئت- گئده یاخینلاشیردی. توستونون بونجا قارالیغینا، اؤزو ده بو سرعت له یاخینلاشماسینا اینانا بیلمیردیم. وای! ایندییه دک بو قدر قارا قوشو بیر یئرده گؤرمه میشدیم. قوش سئل ایدی، آمما نه بیر یئری ییخیردی نه اؤزو ایله بیر شیی آپاریردی.

قارانقوش ایدیلر یوخسا؟ گؤیده دالغالانیردیلار. جیککیلتی لری گؤیه یئرله شمه ده ن یئره دولموشدو. من سئون قوش لار، اورگیمده بیر زادی قایناديردیلار. بعضی لری گئری قالیردیلار. اؤزونو ایتیرمیش لر کیمی اوچوردولار؛ دالغالار گئری قاییتدیقدا قاریشیب اونلارا گئدیردیلر. بعضی لری هوندور بنالارین اوستونه قونوب، بیر آز دینجه لدیکد ه ن سونرا قانادلانیردیلار. اوزاق یئرلردن گلیب اوزاقلارا گئدنلره بنزه ییردیلر. قار چوخ تئز باشلامیشدی، چوخ تئز. من سه اوشویوردوم. چوخ اوشویوردوم. اوستومه نئچه یورغان چکه- چکه، یئنه ده اوشویوردوم. سوبایا دایانیردیم، گؤوده م یانیردی، ایچیمده کی بوزلار قاتی لاشیردی آمما.

اونلارلا اوچا بیلسیدیم ایه ر! اونلارلا اوچماغا قرارلاندیم. گونئی دن باشقا گئده جک لری یئر اولا بیلمزدی. اونلار یالنیز گونش یوردونون یولچولاریدیلار.

پنجره نین هره سینه چیخیب، قوللاریمی آچدیم. قالدیریب، ائندیریردیم. بیر آز سرعت لندیردیم. گؤزلریمی یومدوم. بیریسی منی توتارکن باغیردی، دلی نین بیری دلی، دوش یئره. سؤزونه باخمادان ایشیمه دوام ائله دیم.

قوش لارلا برابر، گؤیده دالغالانیب گؤنئی یه ساری اوچوردوم. گؤیون اوزونده ن هر شئیی گؤرمک اولوردو. ایچیمده کی بوزلار یئرین وئرمیشدی قاینار بولاقلارا، ایستی دولوردو جانیما.

قوش لار منی احاطه لییب، جیککیلده یه- جیککیلده یه گلین آپاریردیلار گونئی یه دوغرو. آشاغییا باخدیم. پنجره نین هره سینده ن ایکی سی ده منه باخیردیلار.

قارلی نار

فرانک فرید

گئنه قار یاغیب و اورگیمی آپاریب نم هارالارا... گوندوزلر قار یاغاندا گئدیب- گلیب هی گؤزومو پنجره‌دن ائشیگه زیللردیم. گئجه‌لر ده قارین یئیین ـ یاواش یاغدیغینی یوخلاماغا، کوچه نین چیراق قازلاری نین ایشیغینا گؤز تیکردیم. بیر شولقوتچیلیق اویاناردی ایچیمده- دئیه‌سن مدرسه اوشاغییام، قارین سحره کیمی بیر قلمه یاغدیغیندان؛ قاپ- باجانی قار آلدیغیندان، اوخول لارین باغلاماغیندان سئوینم- بلکه ده اوشاقلیغیمدا اولمایان بیر شولقوتچیلیق. اوشاقلیقدا تکجه سئوینجک دوشردیم قار یاغاندا.

تبریزین شاختالارینا، تورپاق دا قاتلاشا بیلمزدی، یئر جیریلاردی دئیرلر. قارین یاغماسی، چوخلارینین یاسی اولسادا، کورکچی‌لره بایرام سایلیردی. دار- بوروق کوچه‌لرده اونلارین تام گوجلری‌ایله «آی کورک ایشی اوووولان» سس‌لری، قاریشاردی آغیر قارین کورک- کورک حیطلره، کوچه‌لره دوشوب، هاوانی تیتره‌دن تاپپیلتی سس‌لرینه. دربندلرده، اوست-اوسته قالانان قارلار، اولدوقجا یاراردی یئرده- گؤیده دورمایان قیز اوشاق لاری‌نین گیزلن قاچ اویناماقلارینا.

اوخولوموزون یوخوشلو یولو، بوزلو تپه‌لره چئوریلردی اوزون قیش لارین باشا- باشیندا. گوجلو کولک قارشیدان سازاق داشییاندا، آنامین الیندن برک- برک توتوب، کولگه قارشی، دیرَشه- دیرشه، اؤزوموزو نئجه اولورسا اولسون اوخولا چاتدیراردیق. هردن، هوولایاراق، بیرآز ایستی ایـچَریمیزدن اووج لاریمیزا پوسکورردیک، الجک‌لریمیزی اونوداندا ...

آنام دا من گئدن اوخولدا معلّیم ایدیِ. سینوزیتی اولدوغوندان، تک‌میلده توخودوغو اوزون بویلو، ائنلی شال لارینین بیریسینی اوز- گؤزونه سریتلردی. گؤی گؤزلری، شالین اوزونه سالدیغی کولگه‌نین آلتیدان پار- پار پاریلداردی.

قیشدا گلیب اوخولا چاتماغین چتینلیگی دئیه‌سن بؤیوک- کیچیک تانیمازدی. هامی اودونا دؤنردی. ایلک ساعات لاردا یول بویو ایلیک‌لریمزه ایشله‌میش سویوق، بیزی کیلاس لارا باغلایان تکجه عامیل ایدی، گئت- گئده، دامارلاریمزا ایلیق قان آخدیقجا، قار گولـله‌سی اویونو بیزی حیطه چکردی. ایلک باخیشدا، اوشاق لارین گئییملرینین آرا- سیرا یانلاریندا، آرخاسیندا، گیلدیر-گیلدیر قار گولـله‌لری‌نین یئری گؤرونردی. ائله‌جه‌ده بعضاً اوزوموزده آچیلاردی بو قارگولـله‌لری، دیکسیندیریجی اولماغینا باخمایاراق دیل- دوداغیمیزین آراسینا یاییلان سرینلیگینی تامسیناردیق. قارلی قیش آخشام لاری هله دامارلاریمزا آخان قاینار قان، بوز قندیل‌لرینی اووجوموزدا اریدردی، سویوقلوغو کیرمیت‌لری سارسیدسادا... درس گونلری‌نین هر بیری آناما قووشماقلا بیتردی.

حیطه ساری باخیرام. دونن گئجه یاغان قارین آغیرلیغی، منیم الیمی آنامین ایستی الینه قویوب، قارلارا قویلانا- قویلانا ائویمیزه آپاریردی... . بارماقلاریم لا ساچ لاریمی آلنیمدان یانلاماق ایسته‌ییرم. نئچه تئل قار کیمی یئلپَنک آغ بیرچکلریمدن، الیمه سارپلیر...

حیطده سولغون چهره‌ای، ساری، حنا رنگلی داوودی گوللری، قارین آلتیندا اوزلرین یئره سورتورلر. بویو بوکولو آغاج لار، کورک لرینه یوک قالانان قوجا کیشی‌لر کیمی تورپاغا باش اییبلر سانکی. بیر قاریشدان چوخ قار دوروب قلمه‌لرین اوستونده. گؤزوم نار آغاجینا ساتاشیر. یاری قارا بورنموش نارلار، باش لارینا قار آلمیش پارتلاق نارلارین قیپ- قیرمیزی دانالاری گؤز وورور، بوللو آغلیق ایچینده، آغیز سولاندیریر.

آیاغا قالخیرام. گئیینیب، سریتله‌نیب، قاپینی آچیب حیطه چیخیرام. قارین گؤز قاماشدیران ایشیغی جانیما سئوینج جالاییر. کورگی گوتوروب، حیط تین سککی سینین باشا باشیندا بیر جیغیر یول آچیرام، هردن بیر کورک ده نار آغاجینین آلتینا تولاییرام. باشلاییرام قارلاری ایسته‌دیگیم یئره توپلاماغا، سونرا تاپداماغا. بئلچه‌ایله برکیمیش قارلارا شکیل وئریرم. یورولماق بیلمیرم .

گئچمیشلردن جانیما یول آچان شوقدان ایچیم کئچینیر؛ اورگیم دؤیونور. بیر یئرده اوخوموشدوم، قوجالیق بیر ماسکا دیر، بیر باتمان چیریش ایله یاپیشار آدامین اوزونه، آرخادا آنجاق گنج اورگی چیرپینار اونون...

بویونو اوجاتماغا، بئلینی اینجه‌لتمگه چالیشیرام. نه یئرکؤکو فیکریندە‌یم، نه کؤمور. قارآدامیم بیر قادین اولمالیدی؛ همی ده گؤزل بیر قادین.

گئدیب کاموا تورباسیندان بیر تیکه هؤرلموش آچیق قهوه‌ای کاموا؛ مینجیق تورباسیندان دا ایکی دانا ایری، گؤی مینجیق چیخاردیرام. مینجیق لاری گؤزلرینه تاخیرام؛ کاموانی تئلینه و ساچینا ساخلاییرام. قیزیل گول بوتالارینین بیرینده، هی اؤزونو گؤستریب، غنیمته قالمیش بیر قیزیل گول غونچاسینی دریب، یارپاق لاریندان ایکیسینی بیر تهر دوداق یئرینه قویوب؛ بیر-ایکیسینی ده قارایله اوغوشدوروب یاناقالارینا سورتورم. ایندی شالی گتیرمه‌لیم باشینا سالماغا؛ تک‌میلده توخونموش ماوی شالی؛ بیر نئچه دانا دا دوگمه، آغ پالتوونون اوستونه دوزمگه.

آخشام قاپی تاپپا- تاپ دؤیولور. بیلیرم اؤزودور- آتا-آناسی زنگی وورمادان اوّل، اؤزونو قاپییا یئتیرر، بالاجا یوموروق لارین قاپی یا دؤشه یر. قاپی آچیلدیقدا قاچا- قاچا حیطه گیریب، تزه آلدیغی قیرمیزی پالتوون منه گؤسترمگه، جان آتیر. بیردن گؤزواونا ساتاشیر، آغیزی آچیلا قالیر. قارلارا قویلانا- قویلانا اؤزونو اونا چاتدیریر. «انّه! او منه ناری دریب.»، دئییر. قووزاناردی، آنجاق بویو چاتمازدی آغاجین دال- بوداغینا، الی یئتیشمزدی نارلارینا. او گئجه نوه‌م سئودیگی جیریلمیش ناری دا جوربه‌جورچیلله یئمیشلری‌نین یانینا قویموشدو...

حیطین قوزئی طرفینده دوزتدیگیم قارآدامی، هر گون بیر آز اریيب، الیمدن گئتمکده دیر.

ایلقار مؤذن زاده

▪ گروگان

یئرین گؤیون ایشلرینی دایاندیرمیشام. بوتون کاینات منی ایزله‌ییر. باشقا دونیانین آداملاری بئله دالیم سوره گلیب‌لر. بیر هفته دیر نه اؤله‌ن وار نه یاس توتان، هله لیک آفریقادا هئچ کیمسه آجیندان اؤلمور. هئچ بیر اوغلان هئچ بیر قیزا دییه بیلمیر «سندن ساری اؤلوره‌م!». اؤلومه یاندی- قیندی وئریره‌م. دونیانی وورموشام بیربیرینه. قبریستانلار بیر هفته دیر قاپالی‌دیر. چوخ سینیرلیه م و چوخ کدرلی، آرتیق ۸ گوندور سئوگیلیمین اؤلومونه گؤره قانیم قارالیب و تانریلا ساواشدیغیمدا، عزرائیلی توتساق توتموشام!

▪ نردووان

گونش الینی یاندیرمیردی. داغلارین اوستونده قیرمیزی گونشی گؤیدن ساللاییب، تارلالارین بؤیرونده بیر نئچه آغاج اکدی و بیر توت آغاجی نین بوداقلاری آراسینا، قیرمیزی بیر باشماق تایی تولازلادی. سونرا یاواش- یاواش بیر ائوده تیکیب، حه‌یه‌طین اورتاسیندا بیر حؤوض یئرلشدیرمک فیکرینه قالدی. چوخلو چالیشان‌دان سونرا، ائوین گون چیخان طرفینده بیر دامچا تیکیب، گون باتان طرفینده‌ده بیر تؤیله تیکدی. بونلاری قورتاردیقدا، داغلارین قوجاغیندا بیر نردووان یئرلشدیردی. آغاجلارین بؤیرونده، ائو، دامچا و هابئله تؤیله نین اوزه‌رینه‌ده بیر نردووان دایادی.

سارا رسیمی نی قورتاریب معللیمین ماساسینا ساری یورودو. اونون عائیله سیندن سونرا، بوتون عائیله لر اوخولون رسیم یاریشینا گلمیشدیلر. میدادلا مانتوسونون دویمه سینی اویناديردی. باشینی آشاغی سالدی. آیاقلاریندا‌کی قیرمیزی باشماق لار، همشه آناسی نی خاطیرلادیردی،

نئچه ایل بوندان اؤنجه، آناسی آغاجدان ییخیلیب اؤلنده، سارا ائوده تک ایدی...!

▪ بیر شه‌هر گؤز

سحر چاغی یوخودان کال کیمی دوروب، گئجه‌دن قالمیش قانلی پیچاغی یویاراق، گیجه‌له- گیجه‌له گئیینیب، خییاواندا اوزو آشاغی دیغیرلانیرام. بیر تاکسی‌چی اؤنومده ساخلاییر و فرمانین آرخاسیندان باشینی آشاغا ایه‌رک، منه زیلله‌نیر.

-گئتمیرم قارداش، دئییرم.

بیر آزدا دایانیب باخیر و باشینی بولایاراق سوروب گئدیر. آرخاسی سوره ماشینا باخیرام و سوروجونون ایشینه شوبهه‌له‌نیرم. قاباغدان بیر قادین گلیر، اوشاغی نین الیندن یاپیشمیش، منی گؤره‌رک دیکسینیب دوداغینی دیشله‌ییب ساووشور. دؤنوب قادینا باخیرام و آددیملادیغیم یئرده قادی نین گؤستردیی تیکی منی فیکیره دالدیریر. دؤرد نفر گنج قیز بیر- بیریله دانیشیب گوله- گوله، خیاوانین اوتاییندا یئریدیک لری یئرده، منی گؤره‌رکن دایانیب شاشقینجاسینا بیر- بیرینه باخیب، باشلارینی توولاییرلار، سانکی اؤلو یئیه‌ن گؤروبلر. یاواش-یاواش اؤزومه شکّ ائدیب اوستومه باشیما باخیرام. زیپیم آچیقدیر، یوخسا باشیمین توکو بیز دایانیب؟ کؤینه‌ییمی ترسینه گئیمیشم، یوخسا شالواریمین آیاغی جورابیمدا قالیب؟

هر یولدان کئچن، هر آراباچی، توکانچی و بوتون شه‌هر منه باخیر. بیر شه‌هر گؤز داشیییرام اؤزومله بیرگه. خییاواندا یئریدییم یئرده، بدنیمه تیکیلمیش گؤزلر، قیییق کیمی سانجیلیب گؤوده‌مه.

خیالا دالیرام. دونن یاپدیغیم جینایتی دویوب مو شه‌هر؟

شه‌هرین اورتا دؤرد یولونا یئتیشه‌رک، همه‌شه آچیق اولان قفه‌نی باغلی گؤرورم و بیر یازی قفه‌نین شوشه‌سینه یاپیشدیریلمیش. یازیدان هورکه‌رک، الیمده‌کی آلمانین چؤته‌لینی یاواشجاسینا آرخین ایچینه دیغیرلادیب آغزیمی سیلیرم.

قفه ایفطاردان سونرا آچیلاجاق...

گوزگو

قادیر جعفری

سونرا دوستلاریمین هامیسی گولوشدولر. یعنی اوولجه بیربیرینه تعججوبله باخیب، سونرا گولوشدولر. تیمورسا «اشی بو کی لاپ تؤحفه یمیش»، دئدی. مارال یاخینلاشیب تئللرینی سیغاللادی. بیردن منه باخیب «اوتانماز»، دئدی. «ائله بودورمو دئدیین گؤزلچه؟ منی هامییا گولدورمک می ایسته ییردین به یم؟!» هامیسی بیردن گئتدیلر. او ایسه اوزاقدان هر نه¬یه ائعتیناسیزجا باخیردی. دوز گؤزونون ایچینه گؤز دیکدیم. لاپ او قارا گیله سینین دیبینه قدر باخدیم. هئچ نه یوخ ایدی. هئچ اولماسا اؤز شکلیمی اورادا گؤرمه لی یدیم آخی. آنجاق یوخویدوم. ائله هر شئی همن کی کیمی ایدی. هئچ نه دویولموردو. آبریمی تؤکدویو بس دئییل، دوداغیندان اوولکی گولوشو ده ایتمیردی. دوزونه قالسایدی اوندا هئچ گوناه- زاد یوخویدو. بو آرادا او یازیق آخی نئیله سین؟ او کی هئچ بیر سؤز دانیشمازدی دا. یالنیز بیر نؤقطه یه گؤزونو زیلله ییب ، دونوخوب قالاردی. دبرمه یینجه یئریمزلیینی کیمسه بیلمزدی. یعنی چولاق دئییلدی ها، آنجاق، سیزی نئچه باشا سالیم یئریه بیلمزدی دا. آما هر یئره گئدردی. تانیش اولدوغوموز گوندن بئله یدی. حتمن اوندان قاباق دا بئله یمیش.

من مارالا دئدیم کی سنی سئوه بیلمه رم. آنجاق او اینانماق ایسته مه دی. «حؤکمن منی سئومه لی سن»، دئدی. سونرا دئدیم من بونو سئویرم، اؤزوده دلی جه سینه. او یئنه ده اینانماق ایسته مه دی. مارال اؤزو اونو گؤرمک ایسته دی یوخسا من هئچ ایسته مزدیم. اونو هامیدان قیسقانیردیم. بو منه آتامدان چاتمیشدی. بیرینین اونا خور باخماغینا دؤزمزدیم. دوستلار دا ایصرارائتدیلر. اونو گؤرمک اوچون بیزه گلدیلر. من سیز هامینیز گونده اونو گؤرورسونوز دئمیشدیم. حتتا اونون او قدر آدلی- سانلی اولدوغوندان تئلئویزیادا چیخیش ائتدیینی ده ائشیتدیریب، هر دؤنه فرقلی گئییندیینه کیمی تعریفله میشدیم. «یاخشی بس اوندا او قیزین آدی نه دی؟» مارال سوردو. هه دوغرودان‌دا آدی نه ایدی؟ آدی یوخ ایدی کی؟! «بیلمیرم» دئدیم. «اوندا سن یالان دئییرسن. منی باشیندان ائله ییرسن» دئدی. «یوخ، او آخی دانیشا بیلمز». بونو دا مارالا دئدیم.

سونرا مارال یئنه ده گلدی. «نییه قاییتدین؟» دئدیم. منه هده- قورخو گلدی. «اؤزومو اؤلدوره جه یم » دئدی. « نه اولموش آخی؟ نییه بئله ائله ییرسن؟» دئدیم.« سن نییه بونون خوروشونو چکیرسن؟ هئچ گؤر او سنین پاخیللیغینی چکیرمی؟ همه شه ده گولومسه ییر. بو کی هئچ دانیشمیر دا، منه ، سنه باخمیر دا». سونرا مارال دیک گؤزومه باخدی. بیلمیرم گؤزومده بیر شئی گؤره بیلدی یا یوخ؟ آنجاق ائله بیل بو سؤزلری منیم آغزیمدان ائشیتدیینه اینانمیردی. الینی قالدیردی و گوروپ او ییخیلدی. آنجاق آغلامادی. آغلایا دا بیلمزدی. مارال ایسه آغلاییردی. آغلاماسادا بیر آز من اونون یئرینه اوتاندیم. گوناه دا ائله اوندایدی. سونرا مارال ماسا اوستونده کی قایچینی الینه آلدی. «نه ائدیرسن؟» دئدیم. آی ماما ما ماااا...قیشقیردیم. یاغیش سا اؤزونو باجایا چیرپیردی. بایاقدان ایلدیریم سه یئری شاللاقلاییردی. سونرا بیر ال اوزومه یاپیشدی و ییخیلدیم و قیشقیردیم. بیلمه دیم هانسی اوول اولدو، آنجاق ایکیسی ده وار ایدی. سسیم مامامین قیهاسیندا ایتیردی. او برکدن چیغیریردی. منده هئی اونو چاغیریردیم. آتامسا ترسه توتموش قاییشینین توققاسینی چیرپاراق، بابام دئدی کور دئدی اویناییردی. الی یامان آغیر ایدی. سونرا مامام «واللاه منیم هئچ گوناهیم یوخدو»، دئدی. یعنی زاریلدایا- زاریلدایا دئدی. «پارچا آلیردیم، هاچان ایسته سم زنگ ائدیم دئیه، نؤمره سینی وئردی. واللاه باشقا هئچ نه دانیشمادیم، واللاه دانیشمادیم...»، واللاه دانیشمیردی. آغلامیردی دا. باخین، سیزه ائله گله بیلر من بیر یالانچی یام و نئچه اولا بیلر بیرینین ساچینی یولاسان، قارنینی دا سؤکه سن، آنجاق آغلامایا. بو دوغرودان‌دا بئله یدی.

مارال هئی ضربه لر ائندیریردی. «دای بسدی، ال ساخلا»، دئدیم. « بو عیفریته نی اؤلدوره جم»، دئدی. «منی اسکیلتدی، یعنی سن اسکیلتدین. دوستلارین یانیندا منی کیچیلتدین، آخماق، دلی...» و بیر نئچه سؤیوش ده علاوه ائتدی. دوزونه قالسا مارال حاقلی یدی دا. آنجاق اوندا دا گوناه یوخ ایدی آخی. بلکه ده اصیل گوناه ائله اوندایدی. ائله اؤلومه لاییق ایدی. هامییا باخیردی. اونون اوچون فرقی یوخ ایدی هانسی کیشی اولور اولسون، تکی اونونلا اولسون. لاپ هانسی قیزلا دوست اولماسی دا فرق ائتمزدی. کیمین توکانینا گئتمه سی ده اؤنملی دئییلدی. هاوانین ایستی سینده او دا قیزاردی، سویوق اولاندا اللری سویویاردی. آنجاق بونلار گئییمینه هئچ تاثیر ائتمزدی. تکی دوداغینین ماتئییی سیلینمه ین، بیرده اوزونون گولوشو. لاپ اوولدن بئله یدی. اؤنجه بازاردا گؤردوم. ساچلارینی دارامیش، بزکلی گئیینمیش، شوشه آرخاسیندان اؤزونو تاماشاچیلارا گؤسته ریردی. هامییا باخیردی. کیمی سه گؤزوندن یاپینمازدی. ائله اوندا دا کیمین سه شکلی گؤزونده گؤرونمزدی. اونو اورادان دانیشیب ائوه آپارماق و همه شه لیک اؤزومون ائتمک منه باها باشا گلدی سه ده، راضیییدیم. بونونلا بئله هر یئرده وار ایدی و اؤزوندن یالنیز بیرینی منه باغیشلامیشدی. ائله اونا گؤره ده هامی ایله وار ایدی. دوزونه قالسا منه ده ائله اونون هانسی منیم اولدوغو فرق ائتمزدی، تکی بیری منیم اولسون. کیمسه یه یوخ دئمزدی. عیفریته!« ائله لیاقتین اؤلومدور»آتام دئدی. «اؤل، اؤل ...» سونرا قاییشینین توققاسینی مامامین کلله سینه ائندیردی. مامامین سا الی یئره دوشموش قایچینی توتدو. « منه اینانمیرسانسا صاغیرین شاهیددی»، دئدی. «یا سندن بوشاناجام، یا دا اؤزومو اؤلدوره جم» داوام ائتدی. «بس بو نه نؤمره سی دی؟ دوزونو دئ نه واختدان اونونلاسان؟ بلکه ائله بو صاغیری دا او بئز ساتاندان قازانمیش سان؟» آتام دئدی. سونرا ائویمیز بیر آن یاندی سؤندو. کیمسه دام باشیندا بوش بوشکه لر هئرله دیردی. سسی هر یانی آلمیشدی، بوتون شهری. «ار ائوینه آغ لیباسدان گلمیش سن ائله کفنله ده گئده جکسن» آتام دئدی. سونرا ائویمیز یئنه ده بیر آنلیق یاندی سؤندو. «گئتمک ایسته ییرسن سه اؤل قه ...» سؤزو آغزیندا قالدی. سونرا قیرمیزی یاغیش اوزومه یاغدی.

مارال گئری چکیلدی. بیر آزدا اونون اوزونه یاغمیشدی، آنجاق او فاحیشه یه هئچ نه اولمامیشدی. قارنی سؤکولسه ده قانامیردی. مارال قیرمیزی الینه باخیب «سنده ائله گؤزلچه نه اوخشاییرسان» دئدی. سونرا بیردن ائشییه قاچدی. دالیسیجا منده قیشقیردیم و قاچدیم. هامی آرخاسینجا گلمیشدی. تئیمور دا، قونوم- قونشولار دا. سونرا اوستونده گؤی- قیرمیزی چیراغی اولان ماشینلارین سسلری ائشیدیلدی، سونرا ایشیقی و آخیر کی اؤزلری ده گلدیلر. ایچینده کیلر ائنیب «الینی قالدیر» دئدیلر.

عمران صلاحی

■ سنه

گوندوز، گونه عادتی وار
گئجه، اولدوزلارا، آیا
بوداق لار، باهارا
مئیوه لر، یایا
گمی لر، دنیزه
بالیق لار، چایا
پنجره لر، آچیلماغا،
بیر آز تازا هاوایا
آچیق یئللکن، عادتی وار یئل لره
آینا، گؤزه للیگه
داراق، تئل لره
غریب آدام، عادتی وار وطنه
داغلار، دوماناً، چنه
آیریلیق گون لری، منه،
من، سنه

■ یئری بوش

قهوه خانادا اوتوردوق
قلیانلاشدیق، چایلاشدیق!
محبتی قویدوق میزین اورتاسینا، پایلاشدیق

بایاتی لار
دووارلاردا مئشه لرین ناخیشی
مئشه لرده، یارپاق ـ یارپاق جیران لارین باخیشی
قلیان لارین توسدوسو
مئشه لرین دومانی

ایستیکان لار قولاق آسیر
سماوار ناغیل دئییر
قفس لردن
ساری سس لر سالالانیب

چای اوغلویا دئییرم
بولبول لرین سسی خوش
بوردا هر شئی وار، آمما
عاشیق لارین یئری بوش!

■ آینا کیمی

پارچالاندیق، سینمادیق
داش آتان لار بیلمه دیلر،
پارچالانمیش آینادا
بیر آی دان مین آی چیخار
بیر گونش دن مین گونش
بیر اولدوزدان مین اولدوز

پارچالاندیق آینا کیمی
چوخالاریق
چوخالداریق ایشیغی

■ آلمالیق دا

ال لریمی اوزالتدیم
آی ایشیغین یئره سردیم
سبد- سبد آلما دردیم

دانیشسام، سپه له نر
آیین دورو بولاغینا، گول- چیچک
هاوا نه ایچمه لی دیر
آلمالارین عطری کیمی بیر سئوینج
کؤینگیمده گیزله نیب ...

هریسلی

■ قارا گیله

دولان با دولان
کوچه لریندن
چکیلمیر
کیفلنمیش دومان.
هیسلی و توزلو
نوودان بوزلارینین
عؤمرو
بیر فصیل یوخ
بیر نسیل دیر.
قارا
گیله لر
قارا گؤزلوک لر آرخاسیندا
دالغالانیر.
بعضاً
منی ده آلداتماق ایسته ییر
تهرانین ایلیق هاواسی
آمما
اوره ییم
سارماشیق کیمی ساریلیب
ساعاتینین ثانیه لرینه.
عزیزیم
عزیزیم
تبریزیم.

نیگار خیاوی

■ آمانسیز زامان

سن گئت
اورتالیغی توپلاماق
منه قالیر
منه قالیر سندن قوپان ایزلری
بوغچالارا قالدیرماق
بوشالتما کولقابینی گئت
یوبانما
من توپلارام
سؤیله دییمیز سؤزلری
آشیردیغیمیز قدحلری
ماسا اوسته ایکی دیرسک ایزلری
و داها بیر چوخ شئیلری
آمان یوخدور زاماندا یوبانما
گئت سن
اؤزومو ده توپلارام من

■ گؤزلویونو ایتیرمیش دونیا

گؤزلویونو ایتیریب دونیا
اؤز ایشینده دئییل
بورنویلا سوخولور
بوینوزویلا سوخولور بؤیرومه
من آراق کیمی، سو کیمی
چکیرم باشیما یورغانیمی
گولوش آلیرام بازاردان دوداغیما
تئلویزیونا زیللەنن گؤزسوز اوشاغیما
بول تاماتل
ماکارونی دمله‌ییرم
توفگ دویوملەییرم قونداغینا آنالار کیمی

بو میکروبفونلار... بو میکروبفونلار
هانسی ایلین نئچه‌نجی چووغونوندان
هانسی سنگرین
نئچه‌نجی سونگوسوندن
توشلانیب آغزیما
نییه بیله بیلمه ییر
یوخ اولمایاجاق
اولمایر
دیلیمین آچیلماسی یوخولاریمدان
نییه بیله بیلمه ییر
گؤیه‌ییم آتیلیر خزره گئدن گمییه
جنازەم باتیر شاەگؤلونون حیرانلیغینا
باخ مئییته
پنجره‌ده ناماز قیلیر
مئییت نامازی قیلیر، وورهاااای...
میگرنلی آخشاما آغلایان قادین.
سیقارلارین کؤزو
بیر-بیریندن
قبیر آدرئسی سوروشور
هله آتاما باخ
وانتله بئل- کولونگ داشییر تلسه- تلسه
من بیلمیرم کیمدن کوسه- کوسه: «بولدئزر کیرالامیشیق آتا!»
دئیه، اوچقونورام
آنام
تک جانینا باغلی- باغاتلی پنجره دی
اوره یین آچیلار گزیب دولانسان
اوره یین توتولار دیندیریب دانیشدیرسان:

«نه افسرلر، نه افسرلر... اؤلوم نه لریندی، نه ن قوربان سنه نه لرین...!»
بو سؤیودون، او کؤهره نین کؤلگه‌سینده
قوجامان قاراسو آخیر هله ده گؤزلریندە
بوداقداکی جنازه نین دیزیندن یوخاری
باخمیر
باخانمیر آنام

گونش شوشه شاخیر باشیمیزا
قاپی پلیس چالینیر،
آرخا قاپی تئز توو آچیلیب اوچوقلاییر
پلیس تیپک آچیلیر قاپییا تاتاراخ تاراااااخ
شوشه‌لر غرور کیمی قیریلیر شاشاراخ شاراااااخ
ترلی اوزه چیپک چالینیر شاپالاااااخ

اللریمده قارنیم
اوشاق دوشور بوینوما ایلده آذرین ایریمی بیرینده
قوناقلارین سولو آغزینا
تبریزین قورابیه‌سی ارییه نده
بوتون محکمه‌لره محکوم یئنه بیز چیخیریق
دئییرم:
«نه فرق ائدر اؤلوم یا بیریسی‌نین باشینا بالتا ائنسین
یا دا او بیریسینی اوستاجا
دره یه آشیران ماشین اولسون
بیز کی،
باش ساغلیغی وئرمه یه آدامینی تاپانمیریق»
منی قورخودان یاواشجالیقلا:
«دینمه! تئلفونلار دیلقمی چالیر
بورالار قورخولو، سن گئت!» دئییرسن

اوی... اوی...
قارنیم اللریمده
اوریمده کی قادینین سانجیسیندایام
هله ده سنده
یئنه سنده قرارلییام
باکی- تبریز
۱۳۸۹

فرشته رسولی

■ چیراق آل گلنده

قبریستان دولوسو قار یاغیر،
جومجولاق هذیانلاریم
مزاریندا گیزله‌نیب!
اؤلولرین بارماقلاری‌نین آراسیندا
مینی ژوب گئین بیر قادین سنه اوینابیر،
تله‌سیک‌ده
دال– با دال ایچیب قورتارما!
ایستیکان لاری‌نین گیزلی سس‌لری
دیکسیندیریر اوره‌ییمی؛
شهوتلی بیر جنایت دیب اوتاغیندا
دوشمه‌لی دئییل والله!
اؤزونه یاخینلاش،
آیری فیلیم
باشقا دیل‌ده
پرده‌یه چیخاجاق؛
قورخما
اللریمدن توتان اللری
شاختا دوندوروب!
دیل آنلاماز بیر اؤلوم
قارانلیق گؤزلریمده
قاچا– قاچا دوشوب
آدسیز
آدام‌سیز،
تاپ
توپ
تاپ
توپ
تااااپ
تووووپ.
قالخ آیاغا!
به آخی سنی سسله‌ییر،
چیراق آل گلنده!
گون آراسی
قارا بؤیوک بولودلار
حیاتیمدان کئچیر!

اولکر اوجقار

■ بوببو

منه دیمدیینده سو گتیر گینن!
دوداقلاریمدا بوغدالار چاخماق داشلارینا
بویلو
دوداقلاریمدا تاخیل آنبارلاری تالانماقدا
دوداقلاریمدا
سوسوزام سوسوز!
بوببوووو
بوببوو
منه دیمدیینده سو گتیر گینن!
آغاجلاری بو ایل دلمه‌سن ده دلمه‌میسن
بو یاز گلمه میش کیمیدیر!
ده ده م منی
آغاج باشیندا یاشاماغا وئرمز
بیر ایچیملیک سویون اولورسا ولی...
بوببوووو
بوببووو
من گوز آلماسییام تورکوسو
قوش قوانلارین
باشینا تصدیق
ایندیه قالمشام
گؤر نئجه سوسوزام!
بوببووو!
بوببووو
منه سو گتیر!
سووو
سوووو
قیشدا
آلدانیب
یئددی دنیزخاقانینا آداقلانیم دئیه
نیشان بارماغیمی آرخا سالمیشام
من بارماقسیزام
بئله!
ده دم منی سنه وئرمز
منه دیمدیینده سو گتیر گینن!
یانیر اوره ییم!
بوببوووو
بوببوو

■ منده بیر امانتین وار ساریجیق چوبان

سسین گلسین!
سسین گلسین!
منیم اوددان کؤینه ییم
کیمه قالدین؟
پوشک آتدیلار
عسگرلر عیسا نین تیکیشسیز کؤینه یینه
حئییفدیر پارچالانسین دئیه،
پوشک آتدیلار عسگرلر
عیسا چارمیخین باشیندا ایکن.
سن کیمه دوشدون اوددان کؤینه یم منیم؟
قوللارین کیمه یئتیشدی
کیمه دویمه لندی یاخان؟
سسین گلسین!
هئچ قیز ابدی سوسا بیلمز.
قوللاریمدا گؤمدویون سیرلر آچیلاسی
بیر گون.
ایندی کؤکسومون باشیندا بیر ایلان یاتیب.
صاباحی نه ائده جه یم؟
بیری گونو.
بیری ایلی.
قیزلار
ایلانلاردان چوخ عؤمر ائدیر گؤرونن.

من نئجه
ساخلاییم بو سیرری سنه؟
قادینلار
سئودیکلریندن اوشاغا قالار
من سندن
بو صاندیقچایا قالدیم
و اوستونده چؤمبه لیب
بیلدیر بیلدیر باخان ایلانا!
منده بیر امانتین وار
ساریجیق چوبان
دوققوز آی سونرا گلیب ده آلارسان...

اسماعیل خرمی

۱

بئینیمه تورپاغی
گؤزومه گونشی
و آیاقلاریما
داغلارین داشلارینی تاخیب
سنی آختارماغا گلیرم ...

۲

حیاتین درین قاپیلارینی آچیب:
یاشاماغا گلیردی انسان.
بیلمیردی کی:
گونش ، تورپاق و سو
انتحار ائده‌جکدیر اونون الیندن.

۳

من ائله آغلاییردیم کی:
گؤز یاشلاریم–
یاغان یاغیشین پالتارینی ایسلادیردی
و سن ائله سویوق ایدین کی:
نفسین–
یاغیشی، قارا دؤنده‌ریردی.

۴

آیاقدان باشا سیلاحلانمیش
اومودسوزلوق کوله‌یی–
آرزو تئللریمی دیرناغیندا دیدیردی.
گؤزومون ایچینده–
آچیلمایان سوبای سحریمین ایزلری
دینمه‌دن ارککجه‌سینه آغلاییردی.
و من–
بیر اؤگئی اوشاق کیمی–
اوزاقدان اؤزومه باخیردیم.

تاماهیم یاشاماق اولسادا–
حسرتله گونش یئرینه
بیر گؤز ایلغیمیندا
یاری پاسدان یاری پیی‌دن–
بیر شام دا یاندیرا بیلمیردیم.

۵

حرکت
قاطارلار
دوز یولو گئتمه‌یی
بیزدن اؤیره‌نیردیلر.
دلی کولک‌لر
دینجلمه‌یه یئر آختاراندا
بیزه سیغینیردیلار.
و بیز قارتال کیمی
قیها چکیب
کئچیردیک گئجه‌لرین ایچیندن.
باغیران توفنگ‌لرین
های هارایی
ساخلامیردی بیزی.
ائویمیز قورخموردو ییخیلماغیندان
اییللر اؤنجه دادمیشدی
اونون دادینی.
الی بوش
اوره‌یی دولو
آیاقلاری سرت–
یوواسی اوسته اوتوران داغ کیمی
دورموشدوق فیرتینالار اؤنونده .
ایناتیردیق
آنلاییردیق
یوللاریمیزین–
سئوگی قوخوسونا.
و–
بعضا
بیر مغرور قارگیله‌سی کیمی
دوشوردوک پنجره‌لر اؤنونه،
کولک‌لری دوشونمه‌دن ،
دایانمادان،
دورمادان
گئدیردیک یازی آختارماغا.

ائلیار پولاد

دوست باغی
یول چکدیکجه گؤزوم
اوزانیر بو جاده لر
قانادلانیر خیال قوشو م
اوچور
دوشور
دوست باغینا.
آخشام اوستو هاوا سرین
دوداقلاردا سوزه‌ن تبسسوم
و قولاقلاردا گزه‌ن پیچیلتی ....

قارا لپیرلر
ساغ الیمده قلم
و سولدا
ال آلتی بیر واراق،
اوزانیر گؤز اؤنونده
آغ آپباغ– بم بیاض
بیر دوزه نلیک.
آخیر قلم‌دن
سیرا– سیرا
قارا سطیرلر،
بو بیاض
و سونسوز
دوزه‌نلیک‌ده قالان
انسان لپیرلری ....

انجیر و زیتون
دونیایا گؤز آچدیم،
بوکولدوم انجیر یارپاغینا.
یاغدی یاغیش!
زیتون یارپاغیندان
سوزولن تراوت
آخدی دوزلاق دوداقلاریما.
و
ماویلشدی دوشونجه‌م...
قوووشدوم ایناملا
گله‌جه‌یه
و اینانديم
گله‌جک
دوشونجه‌دن دوغولور...

ملیحه عزیزپور

۱

...
به!
نییه آغلاییرسان؟
اویونجاغینی می ایتیریبسن؟
آخ خ خ!!!
هانی بس ساغ قولون؟
نه ده گؤزه ل گؤزلرین وار!
آنان،
زیتون باغلارینا یئریکله ییب یقین!
آنان– بابان کیم دیر؟
آدینی سوروشمامیشام هئچ!
آدین نه دیر؟
کیم کؤکسونه دامغالاییب
آدینین مجهوللوغونو؟
موسی سان؟
محمد سن؟
کیم سن؟
بلکه مسیح سن عزیزیم؟!!
آخی او بویورموشدو؛
ساغ گؤزونو چیخارتسالار،
سول گؤزونو ایسمارلا.
ساغ قولونو کس سه لر،
سول قولونو ایسمارلا...
– وطنین، ساغی، سولو اولمور کی–
بیلیرم.
آما، کیمسن سن؟
هه ه ه ه ه !!!
یارالاریندان تانیدیم ایندی!
قارا باغا– تبریزه
اورومچی یه– کرکوکه بنزه ییرسن.
آدین؛ غزه دیر!
ایندی تانیدیم...
آغلاما قوزوم!
دونیانین باشینا داش دوشور
گؤز یاشلارین.
آغلاما...
باخ!
گؤر نئجه
مدرن اویونجاقلار وار چئورنده!
گؤزل اویونجاقلاردیر.
دموکراتچی عمی لر گتیریبلر!
آل اوینات.
آما گؤزله،
سول طرفینی آپارماسین
بو چیچی لر...
گل قوجوما قاداسی!
یوخسا
قان آپاراجاق یئر اوزونو...
اولسون!
نه ده اولسا؛
گئیمه یه کفن یاخشی!
وطن ساغ اولسون
و
سن...!
جهنمی ده جنت دیر
وطنین.
اوزولمه!
دوز، اوره یینین باشینا گؤمه جه یم وطنین،
وطنسیزلیینی...!
آغلاما...
آرخایین یوم گؤزلرینی.
آرخایین اوْل
قاداسی...!

۲

...
بوگون،
باغچاما اکیرم سنی.
بؤیویونجه
اولسون کی،
آتاما چلیک اوْلاسان،
بالاما بئشیک،
آناما تابوت،
اؤزوم اوچون بلکه ده
دار آغاجی...
آنجاق کی،
سنی باغچاما اکیرم بو گون،
بالاجا آغاج!...

جعفر تانیش

■ ماهنی

ساچلارینی اوزات قیزیم
بارماقلارین آراسیندا
اوچ یئره بؤل
هؤروک توخو
آستا– آستا.
بیری سئوینج
بیری اومود
بیری باریش
توخو قیزیم
توخو قیزیم
سال سینه نده
دوشون اوسته
قوی
هر زامان
اوریینه
گله جه یه
هاوالانسین
" " "
اوخو قیزیم
اوخو قیزیم
هم سئوینجی،
هم اومودو
هم باریشی
اوخو قیزیم
اوخو قیزیم
توخو قیزیم
اوخو قیزیم
توخو...
اوخو...
تو...
او...

رقیه وعیدی

■ .....

بیز ایکی آغاج کؤلگه سییک
ان یاخین، آما ان اوزاق
ایکی سئوگی
ایکی چیلپاق
آخ!!
باغریمیزدا بارداش قوروب
قارغا قوزقون شوبه هلر
یئتییر گؤزموزو
دئشیر کؤکسوموزو
کؤک آتا بیلمه ییر باخیشلاریمیز
دیلسیز– آغیزسیز سارسیلیریق
قوجاقیمیز
بور– بوجاغیمیز
یابانجی یئردیر
هر باتی دا داردان آسیلیریق.

■ گوبه لک

یازگئجه سینده
ایکی بولود گوروشدولر
اوپوشدولر ...
دیکسیندی یئر
اوچوخلا دی دوداغی
ایندیسه گئجه نین قارا ساپیندان
سحرین آغ ساپینا قدر
اوپوشدن دوغولان بیر جوت گوبه لک
سنی عیبادت ائدیر ...!

■ .....

قوردبالاسین
په پیه اؤیره دن کیمی
سنی ده اؤزومه اؤیره ده جیم!
سؤزونو سؤزومه
دیلینی دیلیمه
سنی
آری تک شانیما
گیزلی– گیزلی آلیشان دردینی جانیما
اؤیره ده جیم!!!
گئدر، گلمز بو دلی گونلر بیر داها
یولوموز آیری دوشسه ده
دوشمز دیلیندن آدیم
یانیق یئری کیمی
یئریم قالاجاق اوره یینده
اؤلوب دیری له جک سن
آلاجاق آللاه سنی
تزه دن وئره جک!
اؤلوب دیری له جک سن.

رامیز تای نور

■ سنسیزلیکده

مین سئودالی گؤیرچینین
نیسگیلینی آغلاییرام،
گؤزلریمی باغلاییرام
حیاتیمین آجی سینا،
گئجه‌سینه،
یورولموشام گؤز تیکه‌لی
بو قارانلیق گئجه‌لرین
قاپی‌سینا
باجاسینا،
بیلیرم گلمه‌یه‌جکسن
بونو دوواردان آسیلان شکلینده‌کی
ایری، قارا خط
و بی‌بی‌سی‌ده یاییلانان رپورتاژلار
آنلادیر...

■ انتظار

سنی آه چکیرم
انتظار پنجره‌سیندن
پنجره‌دن باییردا یاغیش یاغیر
اوتاغیمدا حسرت قوخوسو
سیگارا توستوسو
اللریمده میشیل– میشیل یانیر وینیستونوم
سینه‌مده غریبسه‌ییر هاوا
دولوب، دولوخسونوب
اؤسکورورم
اؤسکو
اؤس...
و من هله‌ده
سنی آه چکیرم
انتظار پنجره سیندن،
پنجره‌دن باییردا یاغیش یاغیر...

■ یول

عؤمروموزون
یاریسی یولدا کئچدی
یاریسی یولچولوقدا،
نه یولو آنلادیق
نه یولچولوقدان اوساندیق.
یولوموز سونسوز
یولچولوغوموزون سونو سئوداسیز
نه یورولدوق
نه یاتدیق
نه‌ده
یاتمیش باختیمیزی اویاتدیق
سانکی
یول اوستونده دوغولموشوق بیز...

ع. ن– چاپار

■ یالقیزلیق

ع.ن. چاپار
یارپاق بوداغا باخمادی،
بوداق آغاجا.
یارپاق بوداقدان آیْریلدی،
بوداق آغاجدان.
آغاج تک قالدی،
یاریلدی اؤدون کیمی! ...
ایندی داها آغاج دئییل،
بیر یُاناجاقدیر!
یارپاق،
بوداق،
آغاج–
آیْریشدیلار.
کؤک تک قالدی،
یُالقیزجاسینا.
توْرپاق قالاندی اوستونده،
داش سالیندی،
آسفالت چکیلدی.
ایندی،
باتیر ...
تاپدالانیر آیاقلارین آلتیندا کؤک!
یارپاق،
بوداق،
آغاج،
ناغیل اوْلوب دیلیمیزده!
اینانیریق سؤندا، داها–
افسانه تک– اوْنا–
بیز ده!...

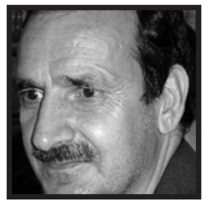

محمد قاضی (سمندر)

■ **یانغین**

گئجه قارانلیقدا بیر هارای گلدی
ـ یانغین! یانغین!
هئچ کس دانیشمادی، هئچ کس دینمه¬دی.
تکجه داغین یارالی کؤکسوندن
بیر هارای قوپدو:
یانغین!
یا ن غ ی ن!
شه هه ر آجی سکوت ایچینده یاندی:
یانیب، کوله دؤندو.
سحر ایشیقلاناركن
گونش قانلی ساچلارین
شهرین کول لرینه سرمیشدی.

■ **مرثیه لریم...**

گئجه نین قانادلاریندان
اولدوزلارین آخیر قانی.
چوخدان یوخلاییب یارپاق لار
دیوارلار سس سیز،
کوچه لر سس سیز،
باشدان ـ باشا سؤنموش چراغ لار.
من قالمیشام دئیه ن یوخدور
هانکی بوداق لارا سریم مرثیه لریمی.

ائلدار مغانلی

■ **بنؤوشه**

سئویملیمیز «محمد قاضی»نین عزیز خاطره‌سینه

کاروان گئدیر شفقلره دوغرو،
قاتارلانیب عؤمورلر
آرزو دولو، اومید دولو...

یول‌لارین بویونا سریلیب
اصلی- کرم پیچیلتیسی،
نغمه‌لرین جانینا هوپوب
پرده‌لردن اوزاق-
قیریق تئل‌لرین بوکولمه‌سی.

بوز دومانلی «شانلی داغلار»ین-
سینه‌سینده آیاق حسرتی وار
و اوغول نیسگیلی،
بیر ده،
گوموش ساچلی آنانین
«منیم بالام هاردادیر»- دئیه
غریبسه‌میش بایاتیسی.

«میشوو»ون جانیندا قیزدیرما وار،
و کؤکسونده ایلدیریم داغی،
باخیشلاریندا دالغالانیر
بیر انسان عؤمرونون
شرف بایراغی.

«سهند»یمین بویونا بیچیلیب
حسرت بویالی توتک سسی،
و شفقلرینه قاریشیب
گؤزو یاشلی تبریزیمین قاراگیله‌سی.

ایندی
سینه‌میزده سیزلانیر
گلین حیالی سطیرلرین گیزلی آغلاییشی،
و پنجره‌لر آرخاسیندان سوزولور
گیله- گیله حسرت یاغیشی.

ایندی
اوتانجاق نغمه‌لرین
هوپور روحوموزا،
و بیز «ممد» دئیه
سسله‌ییریک «سمندر»ی،
و اودلا قارشیلاییریق
اود ایچیندن دوغان
کؤرپه بنؤوشه‌لری.

■ **یاریش**

دونن اوره‌ییمله یاریش آپاردیم
سنه چاتماق اوچون، قوووشماق اوچون،
یوللار اوزاندیقجا، دالیدا قالدیم؛
سن ال چاتماز اولدون،
اوره‌ییم منی-
چیگنینده آپاریر اؤزویله بوگون،
سنه چاتماق اوچون، قوووشماق اوچون.

■ **دوغولوش**

سن
او گون گلدین
اللرینده اولدوز چلنگی،
اوره‌یینده باهار حرارتی.
من
گلیشینله دوغولدوم
بیر قیزمار انتظارین سوکوتو ایچیندن.
نه‌قدر کی،
اللری‌نین مهربان چؤلونده چیچک آچیر
اولدوزلار،
نه‌قدر کی،
اوره‌یینده باهار حرارتی وار،
من سنه ایناناجاغام
من سنه دایاناجاغام.

■ **قیشدا باهار**

هاوا سویوق،
شاختا کسگین؛
نه هنیرتی،
نه یاناجاق،
توریاغیمین باشی قارا
اته‌یی آغ...
گول، سارالدی
سولدو
ایزسیز، ائرسیز.
سن سارالمادین
سولمادین،
اؤلومونه یاشادین-
گول کیمی تمیز.

هادی قاراچای

سینیق کؤرپو
آغ کؤینه‌یینی
چوخدان سویونموش بادامليقلار.
باهار
کؤچمکده‌دیر دورنالارین قاتاریندا
.... قیز گه‌دیین آشاراق.
و یای
قیرمیزی آلمالارین قوخوسوندا گلیر سئوگیلیم،
قره‌دوزده
بوغدا سونبوللری‌نین ساری سسینده
آرازدان قالخان کولکله
.... اویناشاراق.

کئچه‌جک
بو یای دا کئچه‌جک
بیته‌جک سون‌باهاردا
شیرین هئیوالارین قوخوسو،
سنین گؤزله‌دیین
.... یئتیشمه‌یه‌جک.

••••••••

آت دیرناغی‌نین کوله‌یی
دار دره‌لرین
یانسییان بوغازی منده
دیکلدیم
سس‌لندیم
.... اوجا بوغازدان
.... اوهوهوهوووووی
سسلندی
.... هوووووی
.... اوووی
.... اووی
.... اوی
.... خرمنی

.... خرمنی
.... خرمنی
.... یانمیشلار
.... یانمیشلار
.... یانمیشلا
.... اوووی
.... ائوی چالینمیشلار
.... سیزینله‌یم
.... سیزینله
....
سیزینله
....
. سیزینله
کیمسه ائشیتمز
آرامیزدا قاندان آخان بیر چای وار

دار اوراملاری
آت اوستو کئچن
آی ایشیغی من،
آشی ایچیب
قاشیقلاری سالمیش،
.... یوخوسو کال.

گوجه‌نن قاریشقایام
توریاغا گؤمولموش توفنگین
سویوق آرپاجیغی دیشیمده.

درزی قیزی درزیم
گؤیده‌کی اولدوزلاری سایار
شاه اوغلو شاهیم
کردیه‌کی ریحانلاری...
اؤلچوده توریاغیم
بؤلگوده بایراغیم
.... سؤز ائدیلمز،
و اؤلومدن یازار
هله اون‌سککیز یاشیندا شاعیریم
منیمله ائل آراسیندا
قاندان آخان بیر چای وار.

کولک قامیشلیغا پیچیلدار،
یئره دیرنمیش بولودلار
.... توریاغا
ائوی چالینمیشلاردیر
خرمنی یانمیشلار
کؤرپه بارماقلارلا
کؤرپو تیکرلر
آت اوستو کئچن
.... آی ایشیغیندان
و توریاغا گؤمولموش توفنگین
.... سویوق آرپاجیغیندان.

ناصر داوران

■ **اؤز دیلیمده اؤلمه ک ایسته ییره م**

نئجه ده غربت داشیییر
آغزی دیلینه زندان که سیلمیش
مظفریه له رده کی
بویاسی نار قوخویان
قوز قوخویان
ناغیل لارینا
ماهنی یاراسی
بارماق اینیلتی سی قاریشان
اسکی ده ن ایندی یه ده ک لیییم.
تبریزین گؤیونده
قانادلاری بیر ـ بیرینه دولاشیر
اؤز دیلینده اوچماغی
اونودموش قوشلارین.
اؤلوب گئده ره دئدیم
منیم له بو درد ده قویلانار
اؤلوب گئتدیم ده
یئرینده قالدی درد
اؤز دیلیمده اؤلمه میشدیم آخی.

■ **ایکی نفر**

ائشیدیرمی سه ن
ده نیزین آیاق سه س له رین
بو چه تین کیشی نین
باخیش لارینی؟
چیچه ک قوخولو قافاسیندان
دیکسینیر چیرکین قرارلار
اؤلوم قورخور.
موسیقی دادی وار
حیاتا کئچیریلمه میش دویغولارینیدا.

بیر نفر
فیشقا چالا ـ چالا
ساحل بویو
آیاق لارین تولازلاییر
یانیندان اؤته ن له ری
گؤرمه ده ن،
مارتی لارا قارمان چالان اوغلانین
سوتول بارماق لارینیدا تومورجوق لانان
یانیق کرم ده ن
خبرسیز.

رودریکین اومودلاری

دیو ایگرز

چئویرن: فریبا شهلایی

رودریک، چوخلو اومودایله، آشپزخانادا گریپ فروت سویونو انرونین گتیردیگی اوجا دسته لی برداغا تؤکوردو. بیلیردی کی آروادی، جنیس، بیرآزدان سونرا یوخودان دوروب، حامام ائله یب، نئچه وقت دن سونرا اونون یانینا، آشپزخانایا گلیب ائحتمالن یوخوسوزلوغوندان دئیه جک. رودریک اومود باغلامیشدی بلکه بوگون بو سؤزو ائشیتمه سین، ائله کی دیزلری سس لنمگه دوشموشدو.

رودریک و جنیس تکجه نئچه آی ایدی کی ائولنمیشدیلر و اوندان اول بیر یئرده یاشامامیشدیلار. بئله لیکله، آروادینین عادتیندن و نیکاح زامانی نین شرطلریندن هئچ زاد بیلمیردی. بیلمیردی کی هرگون اونا یوخوسوزلوغوندان دئیه جک. او بو خبری نئچه جوره دئییردی، آمما دئییردی. «کئچن گئجه گؤزلریمی یومامیشام.» «یاتمامیشدیم و باشیمی ترپدیردیم.» «ساعات دؤردده یاتدیم.» «سحر بئشه دک آییق قالمیشدیم.» هرگون سحر صبحانه باشیندا، فیکریندن کئچیردی کی اولا رودریکین بو شئی لردن خوشوگه لیر و ایکینجی سی اری اونون سؤزلرینی اینانیر. رودریک بیلیردی کی آروادی دا اونون جا یاتیر. هم نرمال و هم کیفایت قدری.

رودریک کره نی گیرده کوکه اوستونه یاخدی، اومودایله. بیرآزدا مربا دان کوکه یه سورتدو و آرزولا دی. دؤشگین قیژقیژ سسی نی ائشیتدی، سونرا دا قاپی دستگیره سی نین دولانماسی نی. او ایندی حامامدادیر. بیلیردی نئچه وقت دن سونرا گلیب سیزیلتی ایله خبری دئیه جک. «ای وای آلاه، نه قدر یورغونام.» و رودریک بیر خسته خراب دوستاق کیمی عصبی لشه جک. ایندی یه کیمی دئمه دیگی سؤزو نه سایاق، ادب له، آروادینا دئیه بیلر کی من قارا بخت سنین یاتیب– یاتماماغینا، بو آنادان گلمه نوقصانینا، نه ایش گؤره بیله رم. او یوخونو اوغورلایان قووه لرایله ال بیرمی دیر؟ اونا یوخو تاپماق یا یوخو آلماق می اومورد؟ اؤزونو راحات یاتماغینا گؤره گوناهکار بیلمیردی چونکو آروادی دوغرودان دا راحات یاتیردی! بئله لیکله تصمیم توتدو آروادی کؤمک ایسترسه، الیندن توتسون. جوره به جوره یوخو حب لری واردیر کی ائله یه بیلر آروادینین ایکیندی لر، ایچدیگی ایستی شوکولادینا تؤکوب، اونا ایچدیره (چون کی او هئچ زامان، هئچ داوا حتی آسپیرین ده آتماز).

رودریک طالیبینی کسیب و دیلیم له یرکن، فیکریندن کئچیردی بو موشکوله بیر اساسلی یول تاپسین، همن وقت فیکرینه بیرزاد چاتدی. شاید آروادینین هرگونکو یوخوسوزلوغونا ائله یه بیله بیر ... تاپا، سون سوز بیر یوخو؟ ایمکانی وار؟ یعنی اولارمی؟ گؤزلری بره لدی، اختیارسیز بیر گولومسه مه اوزونو بوتونلوکله توتدو. فرمولو نه ایدی؟ اییرمی دانا؟ اوتوز دانا یا داها چوخ؟ گؤره سن بو ایستگینه چاتدیقدا، حتا اگر توتولسا، منصف لر هیأتی اونو سوچلویاجاق می؟ سویوق قاشیغی آغزینا طرف آپاردی و طالیبی سویونو سوموردو. اوسته باخدی، گؤردو آروادی یاواش– یاواش اونا ساری گلیر. «باخ گؤر، کیم یاخشی یاتیب و داماقلی دی؟» بوسؤزو ائله تورشالاداراق دئدی کی دنیا رودریکین باشینا چؤکدو. سونرا قوندارما قاش– قاباق ایله دئدی: «من ده سنین کیمی راحاتلیغا چاتارام؟» رودریک، رضایت ایله باشین ترپتدی: «منیم سئوگلیم، آز زاماندا، آز زاماندا.»

قیسقانجلیق

ویلیام فاکنر

چئویرن: علی شرین

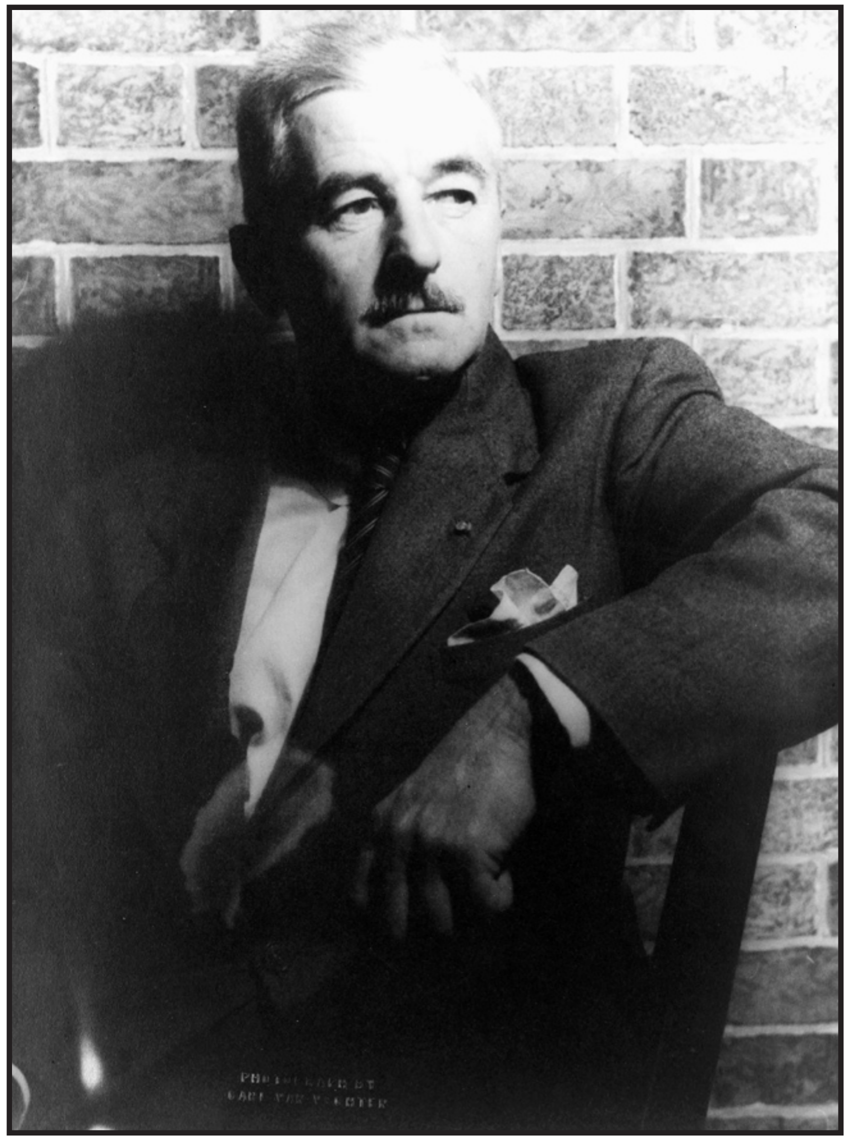

– یئنه ده توخویورسان؟

قادین باشینی قالدیردی، اونون هامار دییرمان صیفتی واردی... ملایم قونور گؤزلری آنی اولاراق اری‌نین باخیشلاری ایله راستلاشدی. تئز ده گؤزلرینی اوندان چکدی و باشینی آشاغی سالیب اوز ایشی ایله مشغول اولماغا باشلادی.

– گؤردویون کیمی عزیزیم.

– ائله هئی توخویورسان! اؤزونه باشقا بیر مشغولیت تاپسان آ.

قادین کؤکسونو اؤتوردو. جاواب وئرمه‌دی.

– نییه دینمیرسن, هه؟– اری ال چکمه‌دی– یوخسا دیلین– آغزین قورویوب.

– آخی سن اؤزون، تونیو تاپشیردین کی، یوخاری دا اؤز اوتاغیم دئییل، بوردا اوتوروم– قادین باشینی

قالدیرمادان جاواب وئردی.
– پاه! بوردا بیر آوارایا پول وئریب خانیم کیمی بوردا ایله‌شدیریم. اودا لاققیرتی وورسون، هه؟
یاغا بولانمیش اؤنلوک تافان اؤز ایشی‌نین ماهر اوستاسی اوجابویلو گنج اوفی‌سیبانت اونلارا یاناشیب حاق– حساب قبضینی و بئش دولارلیق کاغیذ پولو اوستولون اوستونه قویدو. قادین پولون اونا اوزاتدی و بیر آنلیغا باخیشلاری اونون اؤزونده ایلیشیب قالدی. اوفی‌سیانت ساکت باخیشلا اونون ارینی سوزدو. اونون باخیشیندا استهزالی بیر تبسّوم پارلاییب، تئزده یوخ اولدو. ارینین اوستول اوزه‌رینده اوزانیقلی الی بی‌اختیار دویونلندی. او نسه تعجّوب‌لو بیر شئیی ایلک دفعه گؤروروموش کیمی بارماقلاری‌نین گرگین‌لیکدن آغارمیش سوموک‌لرینه باخدی و دوداق آلتی سؤیوش سؤیدو. قادین باشینی قالدیردی و سویوق باخیشلارلا اونو سوزدو.
– آخماق اولما آنتونیو.
آنتونیو اؤزونو قیشقیرماقدان گوجله ساخلاییردی.
– بو هله چوخ داوام ائده‌جک؟
– بونو من سندن سوروشمالی‌یام. هله آجیغینی مندن چوخلو چیخاجاقسان؟
– سنین، سنین بو ریاکارلیغین... او، حددت‌له پیچیلدادی. اونون خیردا گؤزلری غضب‌دن آلیشیب یانیردی. قادین سکسکه‌لی حالدا اطرافینا گؤز گزدیریردی.
– یاواش– دئدی– جاماعات باخیر. آخی مندن نه ایسته‌ییرسن؟ بلکه یوخاری قالخیم، هه؟
ارینین صیفتی واهیمه‌لی ایفاده آلمیشدی.
یوخ!– اودا اؤزونو ساخلایا بیلمه‌یرک قیشقیردی. درحال‌دا سسینی آلچالدیب داوام ائتدی.
– داها من دؤزه بیلمیرم، ائشیدیرسنمی؟
او سسینی بیرآزدا آلچالدیب پیچیلتی‌یا کئچدی.– واللاه اؤلدوره‌رم سنی.
قادین یئنه باشینی آشاغی سالیب توخوماغینا داوام ائتدی.
– حالین هئچ اؤزونده دئییل. گاه دانیشیر، گاه قیشقیریر، گاه‌دا سؤیوش سؤیورسن. آخی نییه؟
– نییه‌سینی سن چوخ گؤزل بیلیرسن.
– من؟ منیم هانسی حرکتیم سنی اؤزونو بئله آپارماغا وادار ائدیر؟
آخی منی سن ندن قینایپرسان؟ مگر من سنه یاخشی عؤمور– گون یولداشی اولمامیشام‌می؟ مگر من سنین بوتون ایستک‌لرینی یئرینه یئتیرمه‌میشم‌می؟ سن اؤزون یاخشی بیلیرسن کی، من هر آخشام بوردا هئچ‌ده اؤز خوشوم‌لا اوتورمورام. سنین بو قیسقانجلیغین آغلینی لاپ الیندن آلیب.
– یاخشی، یاخشی! من سنی خبردار ائله‌دیم. داها هئچ نه دئمه‌یه‌جه‌یم.– او گؤزلرینی اوستول‌دان– اوستولا گزدیردی. اوفی‌سیانت اوز چیرکلی اؤنلویونده قاش– قاباقلی حالدا کیچیک چللک‌لرده‌کی سولغون پالمالارین آراسیندا گؤرونوب یوخ اولدو، تانیش اولمایان تکبّورلو قوناقلار خدمت ائدیر، دایمی مشتری‌لرینین سالامینا قیساجا جاواب وئریردی. یاراشیقلی، اوجا بویلو اوفی‌سیانت اللی و چئویک ترپه‌نیردی. او، نزاکت‌لی و خوش‌رفتار ایدی. آنتونیو ایستر– ایسته‌مز بو گنجین قیوراق، اینجه حرکت‌لرینی اؤزونون یؤندم‌سیز یئریشی ایله مقایسه ائتدی و کینی قاینایپب جوشدو. اوفی‌سیانت بیر ده اونلارین اوستولونا یاخین‌لاشدی. زالا گؤز گزدیردی. و آنتونیو هله آروادینا طرف اییلمه‌میش آنی اولاراق باخیشلاری قادینین صیفتینه زیللندی. ائله بو آن آنتونیو اوفی‌سیانتا طرف یئریدی. گؤزلرینه سانکی دومان چؤکموشدو. او اؤز آددیملارینی بئله ائشیتمیر، آیاقلاری دوشه‌مه‌لری حیس ائتمیردی. باشینی آشاغی دیکمیش آروادی ایسه اول‌کی یئرینده اوتوراراق اوز مشغولیتینده‌ایدی. اوستولون اوستونده، ایچریسینده دیش قوردالایان اولان کیچیک بیر گولدان واردی. آنتونیو اوستولا طرف اییله‌رک– غیر– ی ارادی گولدانی الینه گؤتوردو و بارماقلارینی سیخدی. گولدان خیرچیلدایاراق پارچا– پارچا اولدو، آغاج دیش قوردالایانلار اطرافا سپه‌لندی. اونون بارماقلاری آراسیندا نازیک– قیرمیزی خط عمله گلدی و بو قیرمیزی خط اوزاناراق الی‌نین آرخا طرفینه کئچدی.
– او سنه نه دئدی؟– سوروشدو.
قادین باشینی قالدیردی. باخیشلاری توققوشدو. قادینین گؤزلری بیردن بؤیودو، سانکی حدقه‌سیندن چیخاجاقدی.
– بورا باخ!– او ساکت طرزده دیللندی– دئیه‌سن سن لاپ آغلینی ایتیرمیسن. دی گؤروم مندن نه ایسته‌ییرسن؟ مگر سن اؤزون منی بوردا اوتورتمادین‌می؟ من کی، بونو سندن خواهش ائتمه‌میشم. من ده نه واخت‌سا بیر گون– دیرریک تاپمالی‌یام، یا یوخ؟ آلتی آی‌دیر کی، گونومو گؤی اسکی‌یه بوکموسن. گئجه– گوندوز زهله‌می تؤکورسن. بوتون بونلارا سون قویولمالی‌دیر، یا یوخ؟ اؤزونو بیغیشدیریب آدام کیمی آپارماسان مندن الینی، ایکی‌سیندن بیرینی سئچ. آنجاق یاددا ساخلا کی، بو آخیرینجی دفعه اولاجاق. من سنه یاخشی عؤمور– گون یولداشی اولموشام. اؤزونو اول‌کی تک آپارسان، بوندان سونرادا اولارام. آنجاق بو گونکو منظره بیر ده تکرار اولسا، داها منیم آدیمی توتما.
آنتونیو چئوریلدی سرخوش و یوخودا گزن آداملار سایاغی کنارا آددیم‌لادی. اوفی‌سیانتین یانیندان اؤترکن معصوم، هم‌ده معناسیز بیر تبسّوم یئنی‌دن اونون حیس‌لرینی جوشدوردو. او باشی‌ایله اوفی‌سیانتا قیساجا ایشاره ائتدی و مطبخ‌دن کئچه‌رک آرخا حیطه چیخدی. اورادا دایانیب گؤزلمه‌یه باشلادی. آرتیق تیتره‌مه‌یینین قارشی‌سینی آلماغا طاقتی چاتمیردی. اوفی‌سیانت اونون آردینجا چیخدی. و داریسقال قارانلیق حیه‌طده چکینمه‌دن اونونلا یاناشی دوردو. او، آنتونیودان هوندوردو. اونون سربست دوروشو دؤیوشوندن اول قیلینج اوینادانین وضعیتینی آندیریردی.
– بورا باخ– آنتونیو دیللندی. اونون سسی تیتره‌ییردی– من هر شئیی بیلیرم. اوردا سیزین آرانیزدا نه اولوب؟
– اونسوز دا هر شئیی بیلیرم. دی گوروم سیزین آرانیزدا نه اولوب؟
– بیزیم آرامیزدا هئچ نه اولماییب. آنجاق بیز ایکیمیز ده بئله حساب ائدیریک کی، سنین باشینا هاوا گلیب.
– چرن‌لمه.
– «چرن‌لمه» سن بونو منه دئییرسن؟ منه چرن‌چی دئییرسن؟
گنج اوفی‌سیانت ایره‌لی شیغیدی. آنتونیو اؤزوندن آسیلی اولمایاراق گئری چکیلدی. قورخاق‌لیغینا گؤره اوره‌یینده اوز– اؤزونه نیفرت اوخودو.
– آخی من بیلمه‌لی‌یم، یا یوخ؟ آز قالیر آغلیمی ایتیرم.

– اونسوزدا آغلینی ایتیرمیسن. بئله اولماسایدی سنین جانینی آلاردیم. بورا باخ ائی موردار دونوز، بیل کی، بیزیم آرامیزدا هئچ بیر شئی یوخدور. بونا آند ایچه بیله‌رم. آنجاق قادینا یازیغیم گلیر. من سنین باشینین اوستونده اونا نه دئدیم کی، سن ائشیتمه‌یه‌سن؟ اگر او قادین کیمیسه اؤزونه جلب ائدیرسه، هر حالدا او آدام من دئییلم. بونو اونا گؤره دئییرم کی، منیم اونا یازیغیم گلیر. هر گون سنین کیمی‌سینین شیلتاقلیغینا دؤزن باشقا بیر قادینادا منیم یازیغیم گلردی.
– ائله ایندی‌جه سن اونا نه دئدین؟
گنج اوفی‌سیانت اونون صیفتینه بیر سیلله چکدی. آنتونیو دال– دالی چکیلدی.
– من سنی اؤلدوره‌رم!– دئیه باغیردی.
– باجارمازسان،– دئیه اوفی‌سیانت دیللندی.– سن منی یالنیز نامردجه‌سینه اؤلدوره بیلرسن. بس اوندا سنین باره‌نده نه دوشونرلر؟ آروادین سنی نامرد آدلاندیرسا خوشونا گلرمی؟ ایت اوغلو– ایت!
تک قالمیش آنتونیو اوره‌یینی سویوق دیوارا سؤیکه‌دی. او چتین نفس آلیردی. اؤز حیرص– حیلله‌سینه گؤره قورخاق‌لیغینا و کین– کدوره‌تینه گؤره اؤزونه نیفرت یاغدیریردی. بو حقیقت ایدی. اوفی‌سیانت اؤلدوره بیلمزدی. او باشینی قالدیردی و بو داریسقال حیط اوزه‌رینده سانکی محکم ایپک کیمی تاریم چکیلمیش اولدوزلو سمایا باخدی. اولدوزلار اوشاقلیغیندان اوزاق سیجیلی‌یادا گؤردویو همین اولدوزلاردی. اوندا او، بالاجا بیر اوغلان اوشاغی ایدی و حیات ساده، گؤزل و قایغی‌سیز ایدی.
اؤلدوره بیلمز! اولوم فیکری اونو هئچ راحات بوراخمیر. آنجاق او بیلیردی کی، داها اوندان سونرا آروادینین اوزونه باخا بیلمز. بیلیردی کی، آتا اوجاغیندان اونا یئنی‌جه پناه گتیرمیش اونون اوچون بوتون دونیادا حیاتین اؤزوندن بئله قیمت‌لی اولان بو قادین– اونون اوجباتیندان کی، بو حادثه باش وئره‌جکدی– اونو هئچ واخت باغیشلاماز. آنتونیو. آرتیق یاشا دولدوغو، کیفیرلشدیبی و کؤکلدییی حالدا، او هله جاوان و خوشا گلیم‌لی ایدی.
آنتونیو کیمی باشقا کیشی‌لرین ده اونا مئیل گؤسترمه‌سی مگر تعجّوب‌لودورمو؟ مگر تعجّوب‌لودور کی، کیشی‌لر گؤزلرینی اونون اسمر صیفتینه قیرمیزی دوداقلارینا، شه‌وه کیمی قاپ– قارا ساچلارینا زیلله‌ییرلر؟ بس او؟ اونلارین دقتینی جلب ائتمک اوچون بیر شئی ائدیرمی؟ یوخ! اؤزونون دئدییی کیمی قادین اونا یاخشی عؤمور– گون یولداشی اولموشدو. کؤچوب گئتمک. یگانه چیخیش یولو بودور. اونو باشقا شهره آپارماق. یئنی شرایطده تانیش اولمایان آداملار آراسیندا داها قایغی‌سیز یاشایا بیلیرلر. او بئله‌ده ائده‌جک. او یئنی‌دن باشینی قالدیریب یوخاریدا سایریشان، اونون طالعی تک قارما– قاریشیقلی اولان اولدوزلارا باخدی. ترلی دری‌سینده سرین گئجه کوله‌یینین تماسینی حیس ائتدی و کؤکسونو اؤتوردو. آخیر کی، بیر قرارا گلمیشدی. آروادی دئمک اولار کی، راضی‌لاشدی. بو پلانی قادینین والدین‌لری مذاکره ائتدیلر و بئله بیر آددیمین ضروری‌لیینه اونلاری ایناندیردیلار. و یقین کی، قادین هردن بیر اؤز والدین‌لرینه ارینین گئت– گئده آرتان بو قیسقانجلیغی و حیرصی– حیگگه‌سی باره‌ده معلومات وئریرمیش. اودور کی، بو قرار او قدرده والدین‌لرینی تعجّوب‌لندیرمه‌دی. عمومیت‌له اونلار آنتونیونو آغیللی حساب ائدیردیلر. سارسیدیجی قیسقانجلیق خسته‌لیینه توتولانادک ایسه اونا حتّا خوش‌رفتار، سؤزله یاخشی ار کیمی کی، اونون هر بیر فیکرینه شریک اولور. دئدیکلری ایله راضیلاشدیلار. بو قرارا گلدیکدن سونرا آنتونیو اؤزونو یاخشی آپارماغا باشلادی. ایشلری او قدر روان گئدیردی کی، او حتّا قرارینی دییشمه‌یه بئله حاضردی، لاکین آروادی فیکریندن دؤنمزدی. رئستورانی ساتماق فیکری اورتایا چیخدیقدا همین او اوجابویلو گنج اوفی‌سیانت اونو آلماغا حاضر اولدوغونو بیلدیردی. آنتونیو ایله اونون آراسیندا مناسبت هله‌ده گرگین ایدی. آنتونیو هر وجهله اوندان چکینیردی. اونلار قییمت مسله‌سینده راضیلاشما اوچون بیر– بیری ایله اونسیته گیرمک مجبوریتینده قالدیقدا. مشتری اؤزونو ائله آپاردی کی، سانکی هئچ نه اولمامیشدی. اونون آقایانا گولوشوم همین‌کی گولوشویدو. اونون بو گولوشو، توتغون صیفتینده دیش‌لرینین پاریلتیسی آنتونیونو تب‌دن چیخاردی. اؤزونون دوشوندویو کیمی، سؤنوب اؤله‌زیمیش کین و قورخو حیسّی یئنی‌دن آلوولانیردی.
بو دفعه اوفی‌سیانت اول‌کیندن ده ملایم و نزاکت‌لی ایدی. او سینیورا وداع هدیه‌سی باغیشلاماق فیکرینده اولدوغونو، بیلدیردی و بو فیکیرده ائله نزاکت‌له عنادکارلیق گؤستریردی کی، اونلار امتناع ائده بیلمیردیلر. نهایت، گون‌اورتا آنتونیو ایله اوفی‌سیانت هدیه سئچیب آلماق اوچون شهره چیخدیلار. جاوان اوغلان بیر دوزوم بوللور مونجوق و یا مئدالیون هدیه ائتمک ایسته‌ییردی. بو جور شئی‌لر ساتیلان آنتیک‌وار ماغازاسینا داخیل اولدولار. پیش‌تاختا اوزه‌رینده اوست– اوسته قالاق– قالاق شکیل، گولدان، اویونجاق، قادین زینت شئی‌لری، تونج اشیالار و قدیم سیلاحلار ییغیلمیشدی. اوفی‌سیانت نظرده توتدوغو شئی‌لری گؤتور– قوی ائدیب آلماق ایسته‌دییی مدتده آنتونیو ساکیت‌جه کناردا دورموشدو. آلیجی پنجره‌نین یانیندا دایانمیشدی. یوخاری قالخمیش الیندن مونجوغون ساپی ساللانیردی. باشی قاریشیق اولان اوفیسیانتین مدافعه‌سیز اولدوغونو آنتونیو ایندی درک ائتدی و ایلک دفعه ایکی‌لیکده بیر اوتاق‌دا اولدوقلاری بیر آندا اونو سانکی یوخودان آییلتدی. رقیبی‌نین حیاتی ایندی اونون الینده ایدی. همین آنداجا اونون الی بی‌اختیار پیش‌تاختا اوزه‌رینده اوست– اوسته ییغیلمیش جیر– جیندیر آراسیندا مناسب سیلاح آختارماغا باشلادی. لاکین داخیلینده هانسی بیر قووه‌سی اونون بئینینده‌کی بو آنی فیکیردن داشینماغا سؤوق ائدیردی. آخی هر شئی یولونا قویولموشدو. صاباح او بو شهردن کؤچوب گئده‌جک و بو آدامی بیر داها گؤرمه‌یه‌جکدی. یوخ، آشنا، دئمزسن‌می آلداتدیم؟
آنتونیو اله چوخ راحات یاتان بو قدیم تاپانچاسینین اصل اؤلوم ساچان بیر آلت اولدوغونو خیالیندان کئچیردی– باخ بئله– و آغیر– آغیر تاریخین پاسلی یادگارینی الینه آلدی. باش‌بارماغی ایله چاخماغی آیاغا چکدی و تاپانچاسی‌نین اوتوز ایلده ترپنمه‌ین یایی محکم سیخیلماغا باشلادی. «باخ بئله»!– دئیه آنتونیو اونون نییتیندن خبرسیز اولان، اول‌لر بیر دفعه اؤلدورمک ایسته‌دییی اوفی‌سیانتی نیشان آلاراق اؤز– اؤزونه پیچیلدادی. و تتیبی چکدی. کیچیک اوتاغی گورولتو بورودو. لوله‌دن آلوو ایلدیریم کیمی باییرا شیغیدی. گنج اوفی‌سیانت اولجه شوشه وازلارلا و قدح‌لرله دولو اولان پیش‌تاختانین اوزه‌رینه سریلدی، سونرا ایسه سوروشوب دوشمه‌یه دوشدو. الینده داغیلمیش سیلاح اولان، دایانیب پولیس گلنه‌دک قیشقیران آنتونیونون سسی اوتاغی باشینا گؤتورموشدو.

کولک لی گئجه

ع. ن- چاپار

باباقدان یاغمیش قار، کوله یین اللرینده اویناغان کیمی، گؤزلری‌نین اؤنونده اوْیناخلاییردی. کوْمبا- کوْمبا قار قوپاسیندان قوْپان قارلار، کولک نفسی ایله جانلانیرمیش کیمی، اوجا بوْی روحلارا دؤنوردولر. بو قارانقولوقدا فضادا یالنیز میدان اوْخویانلار، محض قاردان تؤره نن آغ- آپباغ روحلار ایدیلار.
آرا بیر، بولوتلارین هوجوموندان فاصیله دوشرهامان، آی اؤز سوْلغون قیافه سینی سمانین اؤن رتبه سینده ایتتیهام ردیفینه چکه‌رک ساریمتیل- ساریمتیل گؤز اوخشاییردی. شاعیرین گؤزلری روحلار عالمینی یارا- یارا، سوْلغون بنیزلی، ساریمتیل آیا دیکیلی قالمیشدی. اوره ییندن قایناییب، دیلی‌نین اوجونا آخان سؤز مصراعلاری یانیغلی- یانیغلی فضانی سیزدیریردی:
«نه قارانلیق دی بو زیندان، نه سوْیوق،
نه اوچون آی بو قده ر رنگی سوْلوق»!
کولک یامانجاسینا دؤیور، ایستیقامت هئیکلینه دؤنن خیردا بوی آغاجلار، شیققینا مصراعلار ناغارات کیمی هایلانیردیلار. بو یانیق اوره کلرین عکس صداسی کیمی‌ایدی. بوز دوْناقلاری آغاجلارین بوداغیندان آسیلی‌ایدی. شریت دن آسیلان قاتی سیچیم تئل لری، آغاجلارین گؤوده لرینه هؤرولموشدو. حیط ده حیاتین وارینی ثبوت ائده ن خیردا بوْی آغاجلار، شاعیرین قانیندامی، جانیندامی قاتیشار- اوْنو ایچدن، قایناداـ قایناد ا دئییدیریردی:
جان وئریر
بیر نئچه زنجیرلی
آمان. . . »!

سن نه قده ر توتقونسان بو گئجه!
یوخ, جئیرانیم، منه هئچ اویاردیمی توتقونلوق؟ فضا بئله‌دیر! گؤرورسن. پنجره دن حیطه بیر باخ. بئله بیر کولک می اوْلموشدو بو ایلده هئچ؟
– توتالیم فضا بئله دیر. بونون سنه نه دخلی آخی؟
– یوْخ دئمه بونو. . . جئیران.
– گل، چای گتیرمیشم ایچ. ایندی سحر اوْلار. هله، یاتماییبسانداکی!
– ندی، اوْ- شعری؟ یادیندامی اوْخویاردیم سنه. ساهیردن دئییره‌م «حبیب ساهیر»دن.
– هه، بای و شاعیر- دای.
– اؤزودور. باجاریرسانمی ایندی. . . اوْخو.
– . . . – . . .
– دی تئز اول . . .
– آخی هامیسینی خاطیرلایا بیلمیرم. شاعیری ده بو یامان حاله. . . اوْتوروب سامان اوسته، فیکره داليب. . . گل دئییم.
گل دئییم کیملر اوچون یاز- بری گل/ یاز، شالیکارلیغی وصف ائیله بیر آز/ پالچیق ایچره چالیشان قیزلارا یاز. . .

کولک اوْولداییردی، آی بولوتلارین اللرینده ن قوتارار یئره ائنیب، پنجره نین اؤنونده دایانمیش دی. ایکی گنج, ایکی حیات یوْلداشلاری خیسین- خیسین سسلرینی کوله یین اوْولتوسونا قوشاراق سیتقینا- سیتقینا اوْخویوردولار:
«نه قارانلیق دی بو زندان، نه سویوق
نه اوچون آی بو قده ر رنگی سولوق»!
کوله یین نفسی ایله یارانیب, اوْیانان ارواح، ظولمت دن سالینمیش گئجه یوْللاری ایله گؤیلره اوچوردولار. محیط ده حیاتین وارینی ثبوت ائده ن خیردا بوْی آغاجلار شیققینا- شیققینا سیزلاییردیلار...

تاوانا قَدَر

رقیه صفری

دئییرلر اینسان اؤلنده روح بدندن آیریلیر، یوخاری گئدیر و اورادان اؤزونو سئیر ائدیر. بیر گون روحومون بدنیمدن آیریلیب یاواش- یاواش گؤیه قالخاجاغینا اینانمازدیم. باهادیر یوخاری باخیب منی سسله‌دی. باشیمی دامدان سالالاییب اونا باخدیم. اوجادان،- توپو تولالا گلسین.- دئدی.
دئدیم:- توپ دامدا دئییل، حیه‌طه دوشوب.
دامین قیراغیندا چومبه‌لیب کوچه‌یه آتیلدیم. ایبراهیمین قاپیسینی هئچ بیر اوشاق دؤیه بیلمزدی. توپ ندیر، حیه‌طینه جان درمانی بئله دوشسه‌ایدی اونو آلماق اوچون هئچ بیریمیزده جسارت یوخ ایدی. اوغلو محاریبه‌ده ایتگین دوشندن سونرا آروادی سکینه خسته‌لنیب اؤلدو. دئییردیلر اوغلونون دیغینا گلدی. اوغلو قادیرین ایتگین دوشمه‌سی ایله آروادینین اؤلومو ایبراهیمی روح باخیمیندان ضعیفلتمیشدی. آرادا بیر، دلی‌خانایا سالمیشدیلار. اما سونرالار چیخیب گلمیشدی. چوخ واختلار ائوینده قالاردی. نئچه گون سس سوراغی چیخمایاندا محله‌نین قادینلاری ارلرینی قاپیسینا گؤنده‌رردیلر. ساغ اولدوغوندان خبر آلاردیلار. آما بیر گون ائوینده اؤلوسونو تاپمیشدیلار. بوتون اوشاقلار حیه‌طه گیرمیشدیلر. هر یئره باش چکدیک. توپلاردان اثر علامت یوخ ایدی. کیشیلر ایبراهیمین مئییدین ائودن چیخاران گوندن سونرا او حیه‌طه دوشن توپلاری دامدان آشیب راحاتجا گؤتوره بیلردیک.
منله ولی یاتاقخانانین بئشینجی مرتبه‌سینین ۵۱۶-جی اوتاغیندا قالیردیق. صمیمی دوستلاریدیق. بیرمحله‌ده دوغولوب بویا باشا چاتمیشدیق. اوچ گون مندن کیچیک ایدی و ندنسه اولدن اونو بیج ولی دئیه سسلردیک. اونیوئرسیتئتیده بیر شهرده اوخوماغا باشلادیق. هئچ زامان ایبراهیمین حیه‌طینه دوشن توپلارین یوخ اولمالارینین سبب‌کاری اولدوغونو دیله گتیرمه‌دی. خاطیره دفترینی اوخوامیشدان قاباق، ایبراهیمین ایتگین دوشموش اوغلونون کیتابلارینی اوغورلادیغینی‌دا بیلمیردیم.
قاپی یومورق ضربه‌لریله دوز دؤرد یول دؤیولدو:- ولی... آشاغیدا سنی چاغیریرلار.
اوتوردوغوم یئردن قالخمادیم. ولی اوتاقدان چیخمیشدی. نه‌ییمه لازیم ایدی بیج ولینی ندن چاغیریرلار.
فیکیره جوموموشدو. نه اَینینده‌کی یاری اسپورت یاری کیلاسیک گئییملرینی، گئن پیژاماسی و آسکیلی کؤینه‌یی ایله ده‌ییشمه‌دی نده‌کی سحردن دملنمیش کهنه چایی ایچمه‌دی. دئییردی، ندنسه نیگرانام.
من ده ندنسه ولییه بیر پیسلیک ائله‌میش کیمی حیسس کئچیریردیم. آغزیمی آچیب، «ولی سنی آشاغیدان چاغیریردیلار، هئچ قاپینی آچیب نه اوچون چاغیردیقلارینی بئله سوروشمادیم» دئمک ایسته‌ییردیم. زهریمارا

قالسین منیم هر شئیه گؤره شخصی آنلاییش لاریمی. «دئییم پیس اولوم، دئمه‌ییم پیس اولوم» فرضیه‌سی.
سؤزوم آغزیمدا آنام شاققا چکیب گولدو: او بیر مثل‌دیر. هاواخدان سنین فرضییه‌ن اولدو. اؤزوده کی ده‌ییشیب دئییرسن. دوزو «وئریم پیس اولوم وئرمه‌ییم پیس اولوم» دور.
البته آنام دا دوز دئییردی. هله منیم باشقالاری ایله دانیشاندا ده‌ییشیب اؤز آدیما دئدیییم مثل‌لردن هئچ بیلمیردی.
– ناصیر سفسطه¬نی قوتار گؤراخ.
دلی کیمی یئریمدن قالخیب ولی نین اوستونه جومدوم. سانکی اطرافدان منی توتوب اوندان اوزاقلاشدیراجاقلارینی بیلیردی. ساکیت و تمکینله یئرینده اوتورموشدو. منه، هاوادا آتیلیب دوشن قول – قیچیما باخیب گولوردو. کیشیلرین اللرینده توتولوب قیراغا چکیلن اندامیمین شیلتاق و ارکؤیون آتیلیب دوشمه‌سی، میلچه‌یی تورا سالان هؤرومجه‌یین ال- آیاق حرکت‌لرینه اوخشاییردی. «شرق ملت‌لری شیمال قطبون اؤلکه‌لرینده ندن یاشایا بیلمز؟» سوالینی اؤزوم ولی‌یه وئرمیشدیم.
دئدی:– چون ۱۲ ساعات گئجه و ۱۲ ساعات گوندوزو بوتون حیاتی بویو یاشاییبلار. ۶ آی گئجه ۶ آی گوندوز، شرق میلتین هاوالی ائله‌یر.
باشیمی بولادیم:– بیلمه‌دین کی. بونا گؤره کی شرق میلتی آدام دئییل. بیر گون ایشله‌سه اون گون یاتماق ایسته‌یر. اگر بیریسینی توتوب قطب اوستونده اولان اراضی‌لره بوراخسان آلتی آی گئجه‌ده آیی کیمی گیریب یاتار «آللَه کریم دیر» دئیر. منیم شخصی فیکریمه گؤره شرق میلتی...
ولی‌نین سؤزومو کسیب ناصیر سفسطه دئمه‌ییندن آجیغیم گلردی. بلکه او گون دؤیسه‌یدیم بیر داها بو آدلا سسلنمزدیم.
ولی باشینی بیر– بیرینین اوستونه قالانمیش یورقان دؤشک باغلیسینا دایاق وئردی:– اوره‌ییم داریخیر. بوگون یامان نیگرانام.– دئدی. ولییه اوره‌ییم یاندی. آیاغا قالخدیم. استکانینا چای سوزوب قاباغیندا یئره قویدوم. یئریمده اوتورمامیشدان قاپی نئچه یول یومروق ضربه‌لریله دؤیولدو. تئز دوروب قاپینی آچدیم. یاتاقخانانین قوروقچوسو قاپینین آغزیندا ایدی. تئز– تئز دریندن نفس آلیردی. پیلله‌کن‌لری سرعتله یوخاری قالخمیشدی. نئجه آدام اولدوغونو بیلمک اولموردو. هر شئیه گؤره پول گؤزله‌یردی. آنجاق بیرینه بیر پیس حادیثه باش وئرنده اینسانلیق چیچکلری اونون یاغ باسمیش اندامینین سول طرفینین یوخاری حیصه‌سینده جوجرمه‌یه باشلاردی. نفسینی دریب آغزینی آچمامیشدان ولی ده قاپینین آغزینا چاتمیشدی. باخیشینی گؤزلریمدن چکیب ولی‌یه تیکدی: ولی سنی تلفندا ایسته‌ییرلر. دئیه‌سن آناندیر. ولی قاپینین آغزیندا نظمسیزجه‌سینه چیخاردیلمیش آیاق قابیلارین بیر جوتونو آیاغینا آلیب سرعتله قاپی ایله قوروقچو نوروزون اورتاسیندا قالان نازیک یولدان کاریدورا سوروشوب آشاغی قاچدی.
نرگیز اوتاغا گیرنده هامیمیز اوتاقدا ایدیق. آتام، سارا ننه‌م، باهادیر، من. آنام نرگیزدن قاباق ایچری گیرمیشدی:– گل اوتور نرگیز. دئییب الی ایله اوتاغین یوخاریسینی گؤستردی. نرگیز اوتورمامیشدان آغ چادیراسینی اوزونه چکیب آغلاماغا باشلادی. اینجه و جانسیز قوللاری ایله چیینینین تیتره‌مه‌سی چادیرا آلتیندا نه قده‌رده جاذیبه‌لی گؤرونوردو. سویوقدان اؤزونه بوزوشوب تیتره‌ین آغ ال‌قوشونا بنزه‌ییردی. سانکی یاخینلاشسایدین راحاتجا توتوب ایکی اللرینین اورتاسیندا ساخلایا بیله‌جکدین. آنام بیزه باخیب قاش– گؤز ایشارتلریله ائشییه چیخماغیمیزی ایسته‌دی. منله باهادیر دوروب اوتاقدان چیخدیق. اوچ ایل ائولیلیکدن سونرا هله ده اوشاغا قالمامیشدی. آنامین دا نئچه ایللر اوشاقسیز قالدیغینی بیلیردی. اونا گؤره ده آنامین گئتدیی حکیملردن معالیجه آلماق ایسته‌ییردی. ائولرینده اری ایله آنجاق سونسوزلوغونا گؤره دالاشاردیلار. بیزه ده اری ایله دالاشاندا گلردی. اولجه بیر آز آغلایار، سونرا آتام ایله آنامین سؤزلریندن ساکیتلشردی.
آنام دئیردی: ایراد نرگیزده دئییل. اسد محاریبه‌ده قورخوب اونا گؤره اوشاقلاری اولمور. دئیردی:– کیشی قورخسا اوشاغی اولماز. اسد ده محاریبه‌ده قارانلیقدا دوستونون قیریلمیش قولونو توفنگ یئرینه الینه آلاندا برک قورخموشدو. دئییردیلر، اوزو ساپ– ساری سارالمیشدی. نئچه ساعات قورویوب بیر نقطه‌یه زیللنمیشدی. دئییردیلر، کیشینین اوزونه اؤلوم توزو قونموشدو. آللَه سونرادان اوزونه باخمیشدی، جانینا جان گلمیشدی.
تله سیک سو گتیریب ولی‌یه ایچیرتمک ایسته‌دیم. آغزینی آچمادی. ساندیم، اوزونه اؤلوم توزو قونوب. ساپ– ساری سارالمیش اوزو، میدان چاییینین ساری قوملارینین رنگینده ایدی. یاغیش یاغاندا چایین سویو قالخاردی. شهر بویو قاباغیندا اولان بوتون زیر– زیبیلی قاباغینا آلیب یویوب آپاراردی. یاغیشدان سونرا محلله‌نین اوشاقلاری ایله توپلاشیب چای قیراغینا گئدردیک. چایین اوزونده سرعتله گلیب کئچن زیر–زیبیللره باخاردیق. سوپورگه، سله، آغاج، آیاق قابی تایی بعضا تاختا کؤرپولرین سینیقلاری، حتا قادین آلت پالتاریندان بیر تیکه. نئچه گون سونرا آرتیق نه چایین سویوندان اثر قالاردی نه ده زیر– زیبیلدن. ساپ– ساری یویولموش نارین قوم، نازیک آرخا دؤنموش چایین قیراغینی احاطه ائدردی. نئچه ساعات بیر نقطه‌یه زیلله‌ننده‌ن سونرا ولی‌نین گؤزلری سولاندی. اردبیل زلزله‌سینده

باجیسی، اری و اوشاقلاری ایله بیریئرده دام آلتیندا قالیب اؤلموشدولر. صاباحیسی گون ولینی تئرمینالدان تبریز ماشینلاری ایله یولا سالدیم. بیر گئجه‌ده باشینین توکلرینه آغ دوشموشدو. بلکه اسدین ده ساچلاری ائله دوستونون قیریلمیش قولونو تفنگ یئرینه الینه آلدیغی گئجه‌ده آغارمیشدی.
یاواش– یاواش گؤیه قالخیردیم. اوزانمیش شکیلده. تاوانی گؤروردوم. تاوانا قالمیش دایاندیم. اؤزوم ایسته‌مه‌دن دایاندیم. بیرآندا اؤزومون بیر تاییمی دا تاختین اوستونده گؤردوم. اوزانمیش شکیلده گؤردوم. ولی‌نین خاطیره دفتری سینه‌مین اوستونده ایدی. سیرا ایله دوزولموش کیتابلارینین آرخاسیندان گؤتورموشدوم. باجی‌سینین یاس تؤره‌نینه گؤره نئچه گون تبریزده اولدوغو واختدا هامیسینی اوخویا بیلردیم. آرتیق بوتون گیزلتدیکلرینی بیلیردیم. اوشاقلیقدان اینديیه کیمی. ایبراهیمین حیه‌طینه دوشن توپلارین گؤتورمه‌سینی، ایتگین قادیرین کیتابلارینی اوغورلاماسینی، دیوار بیر قونشولاری عاباسین ایکینجی آروادی ناهیده ایله گیزلین عشق¬بازلیقلارینی و آناسینین کئچل اولدوغونو و... یونگوللوک حیسسیم وار ایدی. سانکی قوش له‌له‌یی کیمی راحاتجا هاوایا قالخیب آشاغینی سئیر ائدیردیم. بیر آندا اؤلدویومو دوشوندوم. شوبهه‌سیز گؤیدن روحسوز جیسمیمه باخیردیم. البته! یقین بیرینجی قاپی آچان‌دا ولی اولاجاقدیر. نئچه دفه قاپینی دؤیوب من آچمادیغیما گؤره اؤزو آچیب ایچری گیره‌جکدیر. یئنه سینه‌مین اوستونده آچیق شکیلده سریلمیش خاطیره دفترینی بیرینجی گؤره‌جکدیر و دفتری اوستومدن گؤتوروب قیراغا آتیب یاخامدان یاپیشاراق چیغیرا– چیغیرا سیخاجاقدیر. هم‌ده سؤیه –سؤیه. محلله‌میزین قلیظ سؤیوشلریله. بیردن الی، دؤنموش اوزومون دریسینه دَینده یاخامی بوراخیب نئچه آددیم آرخایا چکیله‌جکدیر. بلکه اؤلدویومو بیلنده ناراحات اولمایاجاقدیر: بیرینجی دفترینی گؤتوروب سیرا ایله دوزولموش کیتابلارینی قالدیریب آرخالاریندا گیزله‌درک یئنی‌دن سلقه ایله دوزه‌جکدیر و تلسمه‌دن آیاق قابیلارینی گئییب کاریدورا چیخیب ساختا چیغیر– باغیرلا کؤمک چاغیراجاقدیر. بیر عؤمورده یوخومو گؤروب ندن خاطیره دفترینی اوخودوغوم اوچون دانلایاجاقدیر. آشاغی دوشمک ایسته‌ییردیم. بوتون گوجومله اؤزومو آشاغی ایته‌له‌دیم. هئچ بیر حرکتیم یوخ ایدی. بیردن اؤزومو یاری گؤیده تاوانین یانیندا حیس ائتدیم یاری تاختین اوستونده اوزانمیش جیسمیمده. قاپی یوموروق ضربه‌لری ایله دؤیولمه‌یه باشلادی. بیر– بیرینین آردینجا. آراسی کسیلمه‌دن دؤیولوردو. چیینلریم سانکی تاختین اوستونه میخلانمیشدیلار. آغیر و حرکتسیز ایدیم. قاپینین آرخاسیندان ولی‌نین سسی گلدی. منی چاغیریردی. آشاغیدان تاوانا باخدیم. چاره‌سیز باخیشلارلا آشاغی باخیردیم. هم گؤیده ایدیم هم تاختین اوستونده. هر ایکیسی ده اؤزوم ایدیم. بس نه اوچون روحوم اولدوغونو دوشوندوم؟ ائله بیل تاوانین یاخینلیغیندا دوران اؤزومون گوزگوده‌کی شکیلیمدیر. گؤزلریم آجیشدی. چاره‌سیزلیکدن‌ایدی. اؤله بیلمزدیم. آیاغا دورمالییدیم. چتین‌لیکله آیاغیمی ترپتمک ایسته‌دیم، ترپنمه‌دی. ولی قاپینی تئز– تئز دؤیوردو، آدیمی سسله‌ییردی. آرادا بیر، قاپینین آرخاسیندا کیملرینسه دانیشیردی. بیر آز آشاغی دوشدویومو بیلدیم. یاواش– یاواش آشاغی دوشوردوم. تاختا یاتمیش جیسمیمین یاخینلیغینا قدر گلدیم. تاماماً تاختا یاتمیش جیسمیمه یاخینلاشسایدیم، یادا بیری الی ایله منه توخونوب ترپتسه ایدی دورا بیلردیم سانیردیم. اللریمی، آیاغیمی، چیینلریمی ترپتمه‌یه چالیشیردیم. بیر آندا بلکه‌ده بیر ثانیه‌نین ایچینده آنجاق اؤزومو تاختین اوستونده بیلدیم. بدنیمین هر طرفی قوروموشدو. یاواشجا ترپنه بیلدیم. بدنیمین هر طرفینه گیزیلتی گلدی. تپه‌دن دیرناغا قده‌ر نارین– نارین سانجیلیردی. چتین‌لیکله آیاغا قالخدیم. ولینین خاطیره دفترینی یئرینه قویدوم. دیوارا یاپیشا–یاپیشا قاپییا ساری گئتدیم. قاپینین ایشگیلینی چکن کیمی قاپی برکدن آچیلدی.
– موشتولوغومو وئر سونا خانیم. موشتولوغومو وئر. نرگیزایدی. سئوینجک قاپینین آغزیندان حیه‌طه آتیلدی. قاپینی آرخاسینجا باغلادیم. اوتاغا ساری قاچدی. ائودن بیر سس چیخمادی. پنجره‌دن ایچری باخدی. دئدیم:– ائوده کیمسه یوخدور. نه اولوب نرگیز خانیم؟ نرگیز منه ساری دؤندو. گؤزلرینین تام به‌بیینی گؤردوم. یاشیل ایله بال رنگینین اورتاسیندا بیر بویا ایدی. اوزون کیرپیکلرینین اورتاسیندان خصوصی پاریلتی ایله گؤرونوردو. خومار و شیلتاق. دئدی:– آنان هارداديیر؟ خوش خبریم وار. حکیم دئییب، اوشاغیز اولا بیلر. دیوارا دایاندیم. تپه‌دن دیرناغیما کیمی گیزیلتی بورودو. دئدیم: –بس اسد محاریبه‌ده قورخماییب؟ نرگیز اوزومه باخیب گولومسه‌دی. گولومسه‌دی و سرعتله حیط قاپیسینا طرف یئرییب قاپینی آچیب گئتدی.
قاپینین ایشگیلینی چکن کیمی قاپی برکدن آچیلدی. ولی ایچری گیردی. آرخاسینجا دا قونشو اوتاقداکیلار. ولی اوزومه باخدی:– نه‌یه آچمیردین؟ دئدیم بس باشیوا نه گلیب. آچاریمی دا تبریزده ایتیرمیشدیم قاپینی آچا بیلمیردیم.
بدنیمین گیزیلتیسی یاواش– یاواش آزالیب آیاق بارماقلاریمین اوجوندا آرادان گئدیردی. ولی‌نین قارشیسیندا اوتورموشدوم. اؤز– اؤزومه دئدیم: ولی منی سسله‌مسه‌ایدی بلکه ده لاپ یوخارییا گئده بیلردیم. تاواندان دا یوخارییا.

آغ گئجه

(دنه مه لر)

ملیحه عزیزپور

■ ساری سئرچه

دوققوز یاشینداایدیم. ان بؤیوک بیلگیم «یاخشی قیز» اولماق اوچون چالیشماغیم ایدی، بونونلا بئله یئرده گؤیده دایانماییب کئچی کیمی، دام- دووارا دیرماشاردیم.

* * *

اونلارقونشولوغوموزدا اولان کیرالی ائوه یئنیجه داشینمیشدیلار.او هر آخشام چاغی قاپیلاریندا دایانیب کوچه ده شیلتاقلایان اوشاقلارا باخاردی
منسه اونون یئنیجه بیتمه یه باشلایان بیغلارینا باخیب قاققیلدایاردیم.او قیپ-قیرمیزی قیزاریب ائولرینه گیرردی.
اونلارین گلمکلریندن ایکی آی سووووشوردو،بیر آخشام یئنه ده او قاپیلارینین اؤنونده دایانمیشدی.منی گؤروب قیزارا- قیزارا یانینا چاغیردی.آددیملاریمی دررکن اونا دوغرو گئدیب ، نه سؤیله مک ایسته دیینی سوردوم.او آرخاسیندا گیزلتدییی الینی قارشییا گتیریب دئدی: «باخ!بونو سنین اوچون توتموشام.ساری سئرچه دی...» سئوینجک اونا باخدیم.ائله اوتاندیم کی گؤزلریندن...! ساری سئرچه نی آلیب ائوه گئتدیم.آللاهیم!!! او نه قدر سئویملی بیر قوش ایدی.ساری سئرچه م قاچماسین دئیه آیاغینا ساپ باغلامیشدیم .آخشاملار، داها کوچه یه چیخماییب ، یالنیز او قوشلا اوینایاردیم. بیر دؤنه ندنسه سهو ائدیب اونو گؤزدن قاچیرمیشدیم،آما آیاغینا ساپ باغلادیغیم اوچون اونو تئزلیکله تاپاجاغیما امین ایدیم.
ساری سئرچه نی نه قدر آختاردیم سا تاپا بیلمه دیم، او اوزدن – قوشو تاپماغا یاردیم ایسته مک اوچون- اونلارین قاپیسینا گئتدیم . قاپینی چالارکن کوچه ده کی اوشاقلار،اونلارین کئچن گئجه کؤچوب گئتدیکلرینی سؤیله دیلر. اوزگونجه سینه ائوه دؤندوم.
ایکی گون سونرا ، ساری سئرچه می ، آیاغینداکی ساپ ایله باغچامیزداکی قیزیل گول بوتاسیندان آسیلارکن گؤردوم.

■ کؤرپه

آنا اون-اوچونجو دؤنه دوغدو. یئنه ده کؤرپه سینین اینقه سینی دویمادان آییردیلار اونلاری. آنا آغزینی یئردن گؤیه قدر آچیب باغیردی. دوغوم سانجیسیندان دئییل،آیریلیق آغریسیندان دا یوخ. دؤشلری پاتلاییردی یازیق قادینین.
قودوز سیچانلاراونون امزیینه داراشدیلار. بیر داملا سودو یئره دوشمه مه لی ایدی یوخسا...
آنا آجیمادی.عئینی بیرینجیدن اون ایکینجی یه جه نین ترسینه. آنا گولدو عئینی، بیرینجیدن اون ایکینجی یه جه نین ترسینه...

* * *

کؤرپه نی بیر داخمایا آپاردیلار.اوراسی اؤلوم کانی ایدی دئیه سن! داخمانین هربوجاغینا اورادا اولان کؤپکلری ایللر بویو آجلیقدان قورویان قدری سوموک قالانمیشدی .
قانجیقلار اولاشیردیلار . اونلارین دا امزیکلری پاتلایاجاق قدری شیشمیشدی. اویسا کؤرپه نی گؤرجک گؤزلری گولدو. آخی کؤرپه اونلاری، او جان آلیجی آغریدان قورتاران تک کیشی ایدی . قانجیقلار کؤرپه نی امیزدیرمک اوچون سیرا چکدیلر، آنجاق اونلارین هئچ بیریسینین امزیینی توتمادی اوشاق. اونلار اؤز اؤزلرینی اممه یه باشلادیلار. اونلار امیشدیکجه کؤرپه قوسدو. اونلار هوروشدوکجه کؤرپه سوسدو.

* * *

قانجیقلار، راحاتلانمیش کیمی گؤرونوردولر.آنجاق کؤرپه سانجیدان آغلاماغا باشلادی. اونون قارنی ائله شیشمیشدی کی حامیله قادینا بنزه ییردی و او گورونتو اونا هئچ یاراشمیردی. قانجیقلار، یئنه ده امزیکلرینین آغریسیندان حوروشمه یه باشلادیلار. کؤرپه اونلاردان قورخموشدو کیمی گؤرونوردو. بیر آزدان سونرا او دا باغیرماغا باشلادی . سانکی دوغوم سانجی سی چکیردی زاواللی اوشاق.
قانجیقلارین حوروشمه سی کسیلیردی آستا- آستا، و بو حال کوپکلری چوخ شاشیردیردی .
کؤرپه ده سوسموشدو آرتیق . آخی او دا راحاتلاشمیشدی . کؤرپه، بیر سورو سیچان دوغموشدو .

■ کؤلگه

اللرینه باخدی. دیرناقلاری اوزانمیشدی بیر آز. ساغ الینین باش بارماغینی آغزینا آپاریب، دیرناغینی چئینه دی. نیشلنا بارماغینی دا...
اورتا بارماغینی دا...اوزوک بارماغینی دا...جولو بارماغینی دا هابئله.
سول الینین ده دیرناقلارینی چئینه دی بیر به بیر. بارماقلارینین باشی گؤینه دی. ساغ الینین باش بارماغینی آغزینا آپاریب او قدر سوموردو- کی، بارماغی پاتلادی . نیشا نا بارماغی دا... اورتا بارماغی دا... اوزوک بارماغی دا... جولو بارماغی دا هابئله.
سول الینین ده بارماقلارینی سوموردو بیر به بیر. اللری ایپلدی. اوره یی بولاندی بیردن بیره. یئره توپوردو... توپورجه یی قانلی ایدی. آغزینی سیلمک ایسته دی. اللری قالخمادی. گوزگو قارشیسینا کئچدی. دوداقلاری پارچالانمیشدی. دیشلری اوزانمیشدی. هؤرومجه یه بنزه ییردی گوزگوده. آجیغی گلدی اؤزوندن. گوزگونو سیندیرماق ایسته دی. اللری قالخمادی . دیشارییا قاچدی. کؤلگه سی اوزانمیشدی. اؤزونو چئینه مه یه باشلادی.

■ کیلیم

نه دووار باشیندا پیشیک، نه آغاج دالیندا قارقا،نه سئرچه لر، نه ده کوچه ده شیلتاق اوشاقلار وار. ایل بایرامینا ایکی گون قالیر، دئمه لی بیریسی گون بایرام آخشامی سایبلیر. قیشین ان سون گونلری اولدوغونا باخمایاراق، سویوق کولک بوتون گوجو ایله اسیر. قادین، چادراسی بوینوندا، چکمه لری آیاغیندا، قوللارینی چیرمالاییب بیر کؤهنه کیلیمی کوچه نین چوور سیمتلری اوسته آچیب، زینه گلن سویو اوزه رینه چیله ییر و بیر کوله سوپورگه ایله ایسلانمیش یئرلرینی سوپورگه له ییر.
کولک ائله سرت اسیر کی، بیردن کیلیمی اورتایا قدر قالخیزیب یئره چارپیر. قادین سو شیلانقینی دبه یه قویوب، سوپورگه نی یئره آتیر و اللری توتار توتماز، کیلیمین قیرینجینی آچیر. بیر کرپیج پارچاسی تاپیب بیر گوشه سینه قویور، بیر گوشه سینه ایسه یارییا قدر دولموش سو دبه سینی قویور سونرا کیلیمی یئنیدن سوپورگه له مه یه باشلاییر. کولک یئنه ده گوجله نیب کیلیمی قیریشدیریر. قادین گؤزلرینی اوووشدورارکن،کیلیمین قیرینجلارینی آچیب قالان یئرلرینیده سوپورگه- له ییر.

* * *

قادین کیلیمی آخیدیب قاتلاییر. کولک هیزلیجا اسیر. قادین صاباح یوخ بیریسی گونو دوشونور، بیرده هاراداسا گیزلنمیش گونشی.

■ آینا

قاپینی کیلیدله دی. لامپانی یاندیرماسایدی دا اولاردی، آما ایشیغین ساچیلماسی داها گؤزل اولوردو. بیر اسروک قیزیشما بدنینی آلدی. کؤینه یینین بیرینجی...ایکینجی... اوچونجو... دؤردونجو دویمه سینی بئله آچدی.بارماقلارینین اوجو ایله کؤینه یینین یاخاسیندان توتوب آستاجا سیلکه له دی. آخ... نئجه ده یاپیشیردی او اینجه سرینلیک! دووارداکی آینانین قارشیسینا کئچدی. کیچیک بارماغی ایله آینانین ترینی چیزدی. ساللانا- ساللانا کؤینه یینی، سونرادا باشقا گئییملرنی سویوندو. (آغ- آپباغ سود کیمی ایدی بدنی!) هؤرویونو آچیب چییینلرینه داغیتدی. آینادان اوزاقلاشدی بیر آز. («گئشتالتجاسینا» گؤرونمک ایسته ییردی!)... هی ی ی ی! نه گؤزلمیشم من! بیر کشف اولونمامیش سیر کیمی! «میزیلداندی اؤزو ایله.آینایا یاخینلاشدی... یئنه یاخینلاشدی... یئنه ده.گؤزلرینه باخدی، یاناقلارینا... دوداقلارینا... و...
گؤزلرینی یومدو اسروکجه سینه، سونرا، آینداکی شکیلین دوداقلارینا دایادی ماتیکلی دوداقلارینی.
(شامپو... صابین قوخویوردو اؤپوشلری.)

* * *

ایستی سو آلتیندا گؤزلرینی آچمادی کسین. یالنیز تمیزلشمه یه فیکیرلشیردی.

■ کؤپک

بیر آز گئج یئتیشدی. کور هاواسی الیله بیر یئر تاپیب اوتوردو. گؤزلری قارانلیغا آلیشمامیشدی هله. یئرینده راحاتلانیب قارشیبا گؤز تیکدی.
گلیشینین نئچه نجی دؤنه سی ایدی بیلمیردی. گلدیییی هر دونه ده بیرینجی، ها بئله اورانی ترک ائدن سونونجو آدام اولاردی، آما ندنسه بو دؤنه گئج قالمیشدی.

* * *

هله اؤزونه گلمه میشدی. صحنه دؤنه- دؤنه تکرارلانیردی بئیننده. بیر تیکه دییالوگ، دیلینین ازبری اولموشدو و کسمه دن، دلیجه سینه سؤیله ییردی اؤز- اؤزونه.

* * *

قاپی آچیلدی. گؤز آغریدیجی ایشیق گؤزلرینی قاپاندیردی.

* * *

بیر چولاق کؤپک، سسسیزجه سینه گئدیردی.

■ آغ گئجه

تام رومانتیکجه سینه یاشایاردی. بیریسینی سئوردی اؤلومسوزجه- سینه. ندنسه اونو ایتیرمیشدی بیر تورلو. گونون، سئکسن آلتی مین- دؤردیوزثانیه سینی، آنجاق اونو دوشونردی. چئوره سینده اوز وئره ن اولایلاردا یالنیز اونو آنیمسادان بیر ائلئمان آرایاردی و اونا بنزه ین هر کسه سئوداالاناردی دلیجه سینه ...

* * *

بیر رومانتیک گئجه ده قارشیلاشدیلار،آنجاق اونونلا گؤروشمه دی کسین.
اونا بنزه ین هر کسدن نفرت ائدیردی.

■ تئلئفون

تئلئفون آغ – آ پپاغ گؤزلریمه باخیر. اللریم دسته سینه اوزانیر. اوزونتولو بیر سس سینیرلریمی پوزوز. دسته نی یئرینه قویورام. آنجاق زنگ آچماق اوچون ماراقلانیرام. دسته نی یئنیدن گؤتوروب، قولاغیما یاخینلادیب، بئش ثانیه قدری او حالدا ساخلاییرام. یئنه ده بیر- آز اؤنجه کی چیلدیردان سس بئینیمی قازماغا باشلاییر. زنگ آچماقدان واز گئچیرم. دسته نی تئلئفونون اوستونه بوراخیب، اوتوردوغوم یئردن قالخیرام. اللریمی تئللریمه داراقلاییب، تاواندان آسلانان لامپایا گؤز دیکیره م. گؤزلریم قارالیر. آنسیزین دیزلریم اوسته چؤکوب، گؤزلریمی بوتون گوجومله سیخیرام. آزاجیق راحاتلایاندان سونرا، یئریمده اوتوروب، ماسانین اوزرینده کی کیتابی گؤتوروب، ماراقسیز جاسینا واراقلاماغا باشلاییرام. کیتابین قیرخا یاخین صحیفه سی وار، آنجاق آرا بیر اوخودوغوم سطیرلر اونون آغیر دوشونجه داشیدیغینی بللندیریر. کیتابین ایلک واراقلارینا دؤنوب، اونون یاییم ایلینین زامانینی آرایارکن، تئلئفونون گرگین سسی فیکیریمی داغیدیر. کیتابی ائله جه بوراخیب، دسته نی گؤتورورم. بیر یابانجی سس «آلو... اوراسی- ...- نین می ائوی دیر؟» دئیه سوروشور. «یانلیش دیر» دئیه قاپادیرام. الیم هله دسته نی بوراخماییب. بیر شئی لر فیکیریمدن اؤتوشور. اوشونتولو بیر حیسس بوتون گؤوده می تیتره دیر. ناشی اوغرو کیمی اؤزهنیرتیمدن بئله قورخورام. بو حالیمین ندنی نی هئچ آنلامیرام.
دسته نی هله ده کی هله دی بوراخمیشام. آستاجا قولاغیما دوغرو آپاریرام. تئلئفونون «دوووو... د» سسی ایلک نومره یازیلینجا کسیلیر. هر نومره نی یازدیقجا، هؤیوشنم چوخالیب، اوره ییم چیلغینجاسینا دؤیونور.
سونونجو نومره یازیلیر. آز زاماندان سونرا، تئلئفونون آچیلماسی و «آلو...» سؤیله ین سسی ایندیدن ائشیدیب آیدینجاسینا حیسس ائده بیلیره م. هر آن ایضطیرابدان بوغازیم قورویور.
زامان سوووشور، و بیریسی او تایدان، تئلئفونو آچیب، توتغون سسی ایله «آلو...» سؤیله مه ییر!
ایلدیریم چالمیش آدام کیمی یئریمده قورویورام. اؤز حالیما گولمه ییم گلیر. «- یانی بوشو- بوشونا می بو قده ر ایضطیراب چکمیشم؟ !»
دوداغیمی دیشلریمله ییغیب، گؤزلریمی دووارا زیللله ییره م. بیردن دووارداکی گون سایار د یققتیمی چکیر.
- آه... بو گون آیین نحس گونودور! بونو اؤنجه دن بیلمه لی ایدیم، آنجاق کی...

* * *

تام یئددی ساعات دیر اوتاقدایام. دیشارییا چیخیب هاوا آلماق ایسته ییرم. آنجاق، تئلئفونون سسی اوتاغی دولدورور. دسته نی گؤتورورم. یئنه ده او یابانجی سس «آلو... اوراسی- ...- نین می ائوی دیر؟» دئیه سوروشور. «یوخ...! بو ایکینجی دؤنه دیر زنگ آچیرسینیز، بوراخین لوطفن!» دئییب، تئلئفونو قاپادیب، اوتاقدان چیخیرام.